

Univerzita Karlova v Praze  
Právnická fakulta

Barbora SÝKOROVÁ  
5.ročník  
Kosmonautů 165, 405 02, Děčín XXVII

# **NEOPRÁVNĚNÉ UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA (A AUTORSKÁ ODMĚNA)**

**Diplomová práce**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Alexandra Wünschová Pujmanová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. 5. 2010

## **Prohlášení**

"Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených."

V Praze dne 20. 5. 2010

Barbora Sýkorová

## **Poděkování**

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala paní JUDr. Alexandře Wünschové Pujmanové za metodické vedení při procesu tvorby této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala panu Mgr. Janu Schmidovi za korekturu textu diplomové práce.

# Obsah

ÚVOD .....	7
ÚVOD .....	7
I. OBECNÉ OTÁZKY AUTORSKÉHO PRÁVA .....	9
1. Autorské právo – pojem, účel autorskopravní ochrany a současná právní úprava .....	9
1.1 Pojem "autorské právo" .....	9
1.2 Účel autorskopravní ochrany .....	11
1.3 Současná úprava autorského práva v České republice .....	11
1.3.1 Autorské právo v subjektivním a objektivním smyslu .....	12
1.3.1.1. Subjektivní autorské právo .....	12
1.3.1.2. Objektivní autorské právo .....	15
2. Předmět autorského práva .....	16
2.1 Autorské dílo .....	16
2.1.1 Znak autorského díla .....	16
2.1.2 Hodnota a účel autorského díla .....	18
2.1.3 Druhy autorských děl .....	18
2.1.4 Vytvoření autorského díla .....	19
2.2 Fiktivní dílo .....	19
2.2.1 Druhy fiktivních děl .....	20
2.2.1.1 Počítačový program .....	20
2.2.1.2 Databáze .....	20
2.2.1.3 Fotografie .....	21
2.3 Část autorského díla .....	21
2.4 Odvozená díla .....	21
2.4.1 Zpracované dílo .....	22
2.4.2 Autorská práva k odvozenému dílu .....	22
2.4.3 Řetězení odvozené tvorby .....	22
2.5 Souborná díla .....	24
2.6 Předměty nezpůsobilé autorskopravní ochrany .....	24
2.7 Výjimky z ochrany autorského práva ve veřejném zájmu .....	25
2.8 Zveřejnění a vydání díla .....	26
3. Autorství .....	28
II. NEOPRÁVNĚNÉ UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA .....	30
4. Právo dílo užít .....	30
4.1 Užití autorského díla .....	30
4.1.1 Užití díla osobou odlišnou od autora .....	31
4.1.1.1 Užití díla se svolením autora .....	31
4.1.1.2 Užití díla bez svolení autora .....	31
4.1.2 Třídění související s užitím díla .....	32
4.1.3 Právo dílo užít a odvozená tvorba .....	32
4.1.4 Použití díla .....	32
4.2 Uživatel díla .....	33
4.3 Výkon práva užít dílo .....	33
4.4 Právo autora na přístup k nosiči dat .....	34
4.5 Způsoby užití díla .....	35
5. Neoprávněné zásahy do autorského práva .....	37
5.1 Přímé zásahy do autorského práva – neoprávněné užití autorského díla .....	37
5.1.1 Pojem "neoprávněné užití autorského díla" .....	37
5.1.2 Autorskopravní delikty ohrožující a porušující .....	37

5.1.3	Odpovědnost za vznik autorskoprávního deliktu .....	38
5.1.4	Další členění autorskoprávních deliktů .....	38
5.2	Nepřímé zásahy do autorského práva – zvláštní skutkové podstaty .....	38
5.2.1	Zvláštní delikty spojené s technickými prostředky ochrany práv .....	39
5.2.1.1	Účel technických prostředků ochrany.....	39
5.2.1.2	Pojem "technický prostředek ochrany".....	39
5.2.1.3	Delikty spojené s technickými prostředky ochrany .....	40
5.2.1.4	Praktické problémy spojené s technickými prostředky ochrany.....	41
5.2.2	Zvláštní delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu .....	43
5.2.2.1	Účel informací o správě práv k autorskému dílu .....	43
5.2.2.2	Pojem "informace o správě práv k autorskému dílu" .....	43
5.2.2.3	Delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu .....	43
5.2.2.4	Omezení .....	44
5.2.3	Zvláštní delikt nebezpečí vyvolání záměny.....	44
III.	PROSTŘEDKY K OCHRANĚ AUTORSKÉHO PRÁVA .....	46
6.	Ochrana prostřednictvím ústavního pořádku ČR.....	47
7.	Soukromoprávní ochrana .....	48
7.1	Soukromoprávní prostředky ochrany autorského díla poskytované autorským zákonem.....	48
7.1.1	Žalobní nároky .....	48
7.1.1.1	Určovací nárok .....	48
7.1.1.2	Zápůrčí nárok .....	49
7.1.1.3	Informační nárok .....	50
7.1.1.4	Odstraňovací nárok .....	51
7.1.1.5	Nárok na přiměřené zadostiučinění .....	53
7.1.1.6	Zveřejnění rozsudku na náklady rušitele .....	55
7.1.1.7	Zvláštní zápůrčí nárok.....	55
7.1.1.8	Jiný nárok .....	56
7.1.2	Škoda a bezdůvodné obohacení.....	56
7.1.2.1	Náhrada škody .....	57
7.1.2.2	Nárok na vydání bezdůvodného obohacení .....	58
7.2	Procesní otázky související s ochranou autorských práv .....	60
7.2.1	Možné prostředky ochrany autorského práva podle občanského soudního řádu ..	60
7.2.2	Věcná příslušnost soudů .....	61
7.2.3	Místní příslušnost soudů.....	62
7.2.4	Aktivní věcná legitimace .....	62
7.2.5	Pasivní věcná legitimace.....	65
7.2.6	Promlčení.....	65
7.2.7	Rozhodčí řízení.....	66
7.3	Mimosoudní ochrana .....	66
7.3.1	Ochrana před zřejmým zásahem do pokojného stavu .....	66
7.3.2	Svépomoc .....	67
7.4	Právní prostředky proti nekalosoutěžnímu jednání .....	68
7.4.1	Pojem "nekalá soutěž" .....	68
7.4.2	Jednání v rámci nekalé soutěže.....	68
7.4.3	Právní prostředky k ochraně proti jednání v nekalé soutěži.....	68
8.	Veřejnoprávní ochrana .....	70
8.1	Veřejnoprávní prostředky ochrany autorského díla poskytované autorským zákonem ..	70
8.1.1	Právo na informace od celních orgánů .....	70
8.1.2	Celní zajištění .....	72
8.2	Ochrana prostřednictvím trestního práva .....	73

8.2.1 Trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi .....	74
8.2.2 Trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže .....	76
8.3 Ochrana prostřednictvím správního práva .....	77
8.3.1 Správní delikty podle autorského zákona .....	79
8.4 Ochrana celním řízením .....	80
8.4.1 Žádost o přijetí opatření na hranicích k zabránění porušování práv .....	81
8.4.2 Zničení zboží a jeho vyřazení z obchodování .....	81
8.5 Ochrana prostřednictvím spotřebitelského práva .....	82
8.6 Ochrana prostřednictvím živnostenského zákona a stavovských předpisů .....	83
IV. AUTORSKÁ ODMĚNA .....	84
9. Autorská odměna placená na základě zákona .....	84
9.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (droit de suite) .....	84
9.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu .....	86
9.3 Veřejná půjčovatelská licence .....	89
10. Autorská odměna placená na základě licenční smlouvy .....	91
10.1 Zásada úplatnosti licenční smlouvy .....	91
10.2 Povaha práva na zaplacení licenční odměny .....	91
10.3 Ujednání o odměně .....	92
10.4 Způsoby určení odměny .....	93
10.4.1 Výnosová odměna .....	93
10.4.2 Odměna stanovená pevnou částkou .....	94
10.4.3 Spravedlivá odměna .....	94
10.5 Pohledávka za odměnou .....	95
10.6 Odměna za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam .....	95
V. SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S ÚPRAVOU MEZINÁRODNÍ A KOMUNITÁRNÍ .....	97
11. Neoprávněné užití autorského díla .....	101
11.1 Užití díla .....	101
11.1.1 Právo na rozmnožování díla .....	101
11.1.2 Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla .....	102
11.1.3 Právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla .....	102
11.1.4 Právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla .....	103
11.1.5 Právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla .....	103
11.1.6 Sdělování díla veřejnosti .....	103
11.1.7 Změny nebo jiné zásahy do autorského díla .....	105
11.1.8 Přístup k nosičům dat .....	105
11.2 Nepřímé zásahy do autorského práva – zvláštní skutkové podstaty .....	106
11.2.1 Zvláštní delikty spojené s technickými prostředky ochrany .....	106
11.2.2 Zvláštní delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu .....	106
11.2.3 Zvláštní delikt nebezpečí vyvolání záměny .....	107
12. Prostředky k ochraně autorského práva .....	108
12.1 Všeobecné povinnosti .....	108
12.2 Hmotněprávní nároky .....	109
12.2.1 Nároky upravené výhradně českým právem .....	109
12.2.2 Zápůrčí nárok .....	109
12.2.3 Informační nárok .....	109

12.2.4 Odstraňovací nárok.....	110
12.2.5 Zvláštní záporní nárok .....	110
12.2.6 Nárok na uveřejnění rozsudku .....	111
12.2.7 Náhrada škody a ušlý zisk .....	111
12.2.8 Celní opatření.....	112
12.2.9 Trestní opatření .....	113
12.2.10 Alternativní opatření .....	114
12.3 Procesněprávní nároky .....	114
12.3.1 Řízení o nárocích z autorského práva .....	114
12.3.2 Důkazní povinnost .....	115
12.3.3 Předběžná opatření a zajištění důkazu .....	115
13. Autorská odměna.....	117
13.1 Autorská odměna placená na základě zákona .....	117
13.1.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla .....	117
13.1.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní a vlastní vnitřní potřebu .....	118
13.1.3 Veřejná půjčovatelská licence .....	118
13.2 Licenční odměna .....	119
ZÁVĚR .....	120
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY .....	122
Summary .....	127
KEY WORDS .....	129

## ÚVOD

Vznik autorského práva, prostředku sloužícího k ochraně výtvaru vzniklého vlastní tvůrčí duševní činností autora proti jakémukoli neoprávněnému užití takového výtvaru, je zakořeněn již v 15. století<sup>1</sup>. První právní úpravu autorského práva představoval tzv. zákon královny Anny z roku 1710 (the British Act of 1710), který autorovi přiznával všeobecné právo kontrolovat tisk svých děl. Na území kontinentální Evropy se poprvé autorským právem zabývaly dva francouzské dekrety z let 1791 a 1793. Na rozdíl od systému ve Spojeném království zde však ochrana autorských práv byla spojena více s osobností autora než s ekonomickými zájmy. Až do počátku 19. století se jednalo o právní úpravy ryze národní. Teprve v této době se totiž objevila potřeba přeshraniční úpravy, a to v souvislosti s poznáním, že výtvary vzniklé vlastní tvůrčí duševní činností v jedné zemi lze užit i v zemi jiné. Za tímto účelem byly nejprve uzavírány bilaterální dohody mezi jednotlivými zeměmi. Ke změně došlo až koncem 19. století. V roce 1886 totiž státy, které se staly signatáři Bernské úmluvy (první mezinárodní smlouvy harmonizující autorské právo), založily tzv. Bernskou unii. V rámci této unie se signatáři zavázali autorům garantovat určitá minimální autorská práva a režim národního zacházení.

Od 70. let 20. století získalo autorské právo zejména právní, ale i ekonomický a politický význam, a to i v mezinárodních kruzích. Takový obrat byl způsoben třemi základními důvody – nárůstem pirátství<sup>2</sup>, rozvojem družicového spojení<sup>3</sup> a nástupem internetu<sup>4</sup>. V souvislosti s tímto vývojem se v rámci mezinárodního společenství došlo k závěru, že ekonomická podstata autorských práv je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících mezinárodní obchod. Na základě takového poznání byla v rámci Světové obchodní organizace v polovině 90. let uzavřena Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, jež zavedla pro autory nové vyšší standardy ochrany autorského práva.

Nyní žijeme v době, kdy nás výtvary vzniklé vlastní tvůrčí duševní činností autora obklopují ze všech stran v podobě např. novin, knih, studijních materiálů, obchodních dokumentů, programů v televizi či kině, hudby, počítačových her a mnohých dalších. Nacházíme se ale také v historickém přelomovém okamžiku, kdy se rozhoduje o tom, zda již vzniklý systém

---

<sup>1</sup> V 15. století byl totiž vynalezen knihtisk (1447/1448; Johann Gutenberg). Na rozdíl od dnešního pojetí se ochrana však nevztahovala na osobu autora knihy, nýbrž na osobu tiskaře.

<sup>2</sup> Velmi rozšířenou a v některých zemích dokonce považovanou za výnosný obchod je produkce neoprávněných kopií knih, filmů, zvukových záznamů apod. Ztráty autorů v souvislosti s takovým neoprávněným užíváním jejich výtvarů se každoročně pohybují v miliardách dolarů.

<sup>3</sup> Nové technologie, které umožňují bezdrátový či kabelový přenos, způsobují a podporují vysoký nárůst jak informačních služeb, tak i zábavy.

<sup>4</sup> Globální síť Internet umožňuje celosvětové počítačové propojení a tak nekontrolovatelné možnosti kopírování, jakož i šíření předmětů autorského práva.

ochrany autorských práv a odměn pro autory přetrvává, či zda autorské právo bude převálcováno stále rostoucím užíváním předmětů autorskoprávní ochrany prostřednictvím elektronických technologií.

S ohledem na současný technologický vývoj, který umožňuje nejen vytváření nových druhů výtvorů, ale zejména mnohonásobně rozšiřuje možnosti šíření takových výtvorů, jakož i jejich neoprávněných užití, je cílem této práce zmapovat právní prostředky, kterých může v současné době autor přímo či zprostředkovaně využít k ochraně před neoprávněným užitím svého duševního výtvoru, a zhodnotit, zda jde o prostředky efektivní a dostatečné k ochraně jeho autorských práv či nikoli.

V zájmu komplexního zpracování tématu neoprávněného užití autorského díla (a autorské odměny) je práce rozdělena do pěti částí. První část pojednává obecně o autorském právu, zejména o jeho účelu a současné právní úpravě v České republice, o předmětu autorského práva a o autorství. Druhá část je věnována neoprávněnému užití autorského díla. Zabývám se zde otázkou užití autorského díla v souladu s autorským právem, z čehož "a contrario" vyvozují, jaké užití díla je považováno za neoprávněné. Okrajově se věnuji i otázce dalších zásahů do autorského práva, které však nepředstavují neoprávněné zásahy do autorského díla. Klíčovou částí této práce je část třetí. V této části se podrobně zabývám možnými právními prostředky, které český právní řád poskytuje k ochraně autora před neoprávněnými zásahy do jeho díla. Jde jak o prostředky soukromoprávní, které slouží výlučně k ochraně osoby autora (autor se jich může domáhat prostřednictvím klasické soukromoprávní žaloby), tak o prostředky veřejnoprávní, jejichž účelem je ochrana společnosti před škodlivým jednáním (osoba autora je tak chráněna pouze zprostředkovaně). Čtvrtá část práce se zabývá autorskou odměnou, tedy peněžním vyrovnáním autora s osobou od autora odlišnou. Poslední pátá část je věnována srovnání české, mezinárodní a komunitární právní úpravy. Účelem této části je zjištění, do jaké míry je česká právní úprava problematiky neoprávněného užití autorského díla, prostředků ochrany a autorské odměny harmonizovaná s mezinárodními i komunitárními závazky.



# I. OBECNÉ OTÁZKY AUTORSKÉHO PRÁVA

## 1. Autorské právo – pojem, účel autorskopravní ochrany a současná právní úprava

### 1.1 Pojem "autorské právo"

Autorské právo je právní odvětví, jehož prioritním cílem je ochrana osoby autora, jakož i dalších subjektů práva autorského a práv s autorským souvisejících. Vyvinulo se až jako důsledek vynalezení reprodukční techniky, pravděpodobně tedy až po vývoji vydavatelských, soutěžních a dalších hospodářsky významných práv (dokladem toho je, že v rámci římského práva autorské právo nenajdeme). Předmětem autorskopravní ochrany jsou autorská díla, tedy díla literární, jiná umělecká či vědecká, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí duševní činnosti autora a která jsou vyjádřena v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (často nazývaná "nehmotné statky"). Nehmotný statek se od statku hmotného odlišuje svojí duševní povahou, tím, že vnímání nehmotné hodnoty není závislé na existenci hmotného substrátu, na kterém je nehmotná hodnota vyjádřena. Nehmotné statky tak není možné spotřebovat ani zničit a je možné je kdykoli a kdekoli neomezeně užívat neomezeným počtem subjektů. Díky nehmotné podstatě autorského díla řadíme autorské právo do systému práv k nehmotným statkům.

Práva k nehmotným statkům jsou obvykle členěna do čtyř kategorií. První skupinu tvoří všeobecná osobnostní práva, jejichž předmětem je přímo osobnost člověka. Ochranu osobnostních práv poskytuje ustanovení § 11 zákona č. 40/1964, občanského zákoníku (dále jen "občanský zákoník")<sup>5</sup>. Druhou skupinou jsou práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti (tvůrčí duševní činností se má na mysli obecně každá činnost vedoucí ke vzniku nových hodnot), do níž spadají mimo jiné právo k objevu, právo k vynálezu, k průmyslovému vzoru, k užitému vzoru, a právo autorské a výkonného umělce. Třetí skupinu tvoří práva k výsledkům netvůrčí činnosti, například tedy právo výrobců zvukového záznamu, výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu, rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání apod. Čtvrtou skupinou jsou práva na označení, tedy právo o obchodní firmě, k ochranné známce, k označení původů výrobků a další.

Díky přirozené soukromé povaze autorského díla a vztahů vyplývajících z tvorby řadíme autorské právo do kategorie práva soukromého. Z toho důvodu stát takové právo pouze chrání

---

<sup>5</sup> § 11 občanského zákoníku – Ochrana osobnosti  
Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

a stanoví způsob jeho výkonu. V rámci úpravy autorského práva tak v zásadě platí princip smluvní volnosti, avšak v porovnání s občanským právem, se zde častěji setkáváme s kogentními normami, a to zejména z důvodu ochrany osoby autora (a jeho výjimečnosti) jako slabší smluvní strany<sup>6</sup>.

V mezinárodním měřítku se uplatňují dva přístupy k ochraně autorského práva. Jde o anglosaský systém "copyright" a o kontinentální pojetí autorskoprávní ochrany zvané "author's right". Systém copyrightu je, zjednodušeně řečeno, založen na autorskoprávní ochraně převážně ekonomických zájmů, zatímco kontinentální pojetí představuje ochranu práv autora jako tvůrce autorského díla (vznik na konci 18. století ve Francii). Hlavní rozdíly obou systémů tkví v pojetí osoby autora a v požadavku originality autorského díla jako jedinečného výsledku tvůrčí duševní činnosti autora. Podle kontinentálního pojetí může být autorem pouze fyzická osoba, popřípadě skupina fyzických osob, zatímco podle systému copyright může být autorem i osoba právnická. Na originalitu je v rámci systému copyrightu pohlíženo jako na vynaložení určité dovednosti či praxe ("the skill and labour test"), v rámci kontinentálního pojetí originality se naopak vychází z koncepce osobnostních práv autora (jako protikladu práv majetkových), kdy, aby dílo bylo chráněno jako autorské, musí vzniknout tvůrčím způsobem ("the creativity test"). Významný rozdíl je též v okamžiku vzniku autorského práva a v souvislosti s tím okamžiku vzniku autorskoprávní ochrany. Zatímco podle kontinentálního pojetí autorské právo vzniká okamžikem vytvoření autorského díla, v systému copyright toto právo vzniká až v okamžiku registrace autorského díla do rejstříku autorských děl.

V současné době jsme svědky stále silnějších tlaků mezinárodního obchodu na to, aby duševní vlastnictví bylo zahrnuto do vlastnických práv. Tomu, aby nehmotný statek mohl být vlastněn, je však překážkou "osobnostní složka" autorského práva. Autor své autorství totiž nemůže převést (osobnostní složka autorského práva je nepřevoditelná), může převést pouze práva majetková, a to tak, že umožní nabyvateli licence užívání autorského díla (tzv. konstitutivní převod).

---

<sup>6</sup> Ochrana osoby autora jako slabší smluvní strany se projevuje např. v tom, že jsou stanovena speciální zákonná ustanovení v autorském závazkovém právu, která jsou účelně nastavena ve prospěch autora, že autor může kontrolovat účetní doklady uživatele za účelem zjištění skutečné výše odměny, že kolektivní správce může kontrolovat řádné a včasné plnění jím uzavřených smluv.

## 1.2 Účel autorskoprávní ochrany

Účelem autorskoprávní úpravy je ochrana duševní tvorby umělecké nebo vědecké povahy. Autorskoprávní předpisy se tak zaměřují především na ochranu nehmotných statků, jakož i prostředků, jimiž se tyto nehmotné statky veřejně šíří.

Tvůrčí duševní činnost<sup>7</sup> je specifická oblast lidské činnosti vyžadující vytvoření specifických podmínek a stabilního právního prostředí pro autory i uživatele. Autorskoprávní předpisy by měly respektovat především rovnovážnost zájmů autorů i uživatelů a zvláštní povahu nehmotných statků a měly by nastolit stabilní a průhledné právní základy pro regulaci vztahů mezi autory a uživateli na jedné straně a posílení ochrany proti neoprávněným zásahům na straně druhé, avšak neměly by zbytečně komplikovat možnost využití autorských děl.

## 1.3 Současná úprava autorského práva v České republice

V současné době je problematika autorského práva upravena zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "autorský zákon")<sup>8</sup>.

Důvody pro vznik nového autorského zákona v roce 2001 byly v zásadě trojí. V první řadě došlo k výraznému nárůstu způsobů a možností užití výsledků tvůrčí duševní činnosti a následnému rozšiřování trhů pro konkrétní výsledky tvůrčí duševní činnosti. Druhým důvodem je technický rozvoj podmiňující vznik nových druhů a způsobů užití autorských děl a dalších předmětů ochrany autorského práva<sup>9</sup>. Třetím významným fenoménem moderní doby je vznik

---

<sup>7</sup> Tvůrčí činnost můžeme charakterizovat jako "činnost spočívající ve vytvoření něčeho nehmotného, s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvar nebyl vůbec dosažen". (In: Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 739/2007)

<sup>8</sup> Současný autorský zákon zrušil autorský zákon z roku 1965, který vycházel ze státního kulturně hospodářského dirigismu, z právního pojetí socialistických organizací, ze státně řízené kolektivní správy, z povinného zprostředkování práv ve vztahu k cizině (oborově monopolní právnické osoby) a z institutu nucených úředních licencí. Ochranný přístup tohoto zákona působil proti vlastním zájmům tvůrců (jejich svobodné vůli) tím, že snižoval a potlačoval odpovědnost za vlastní činy.

Oproti původnímu autorskému zákonu ten současný nově prodlužuje dobu postmortální ochrany majetkových autorských práv z 50 na 70 let, zohledňuje otázky kyberprostoru při sdělování díla veřejnosti, zavádí institut zprostředkovatele kolektivních resp. hromadných smluv, rozšiřuje okruh aktivně legitimovaných osob k ochraně práv, zvyšuje správní pokutu za porušení autorských práv a rozšiřuje okruh osob povinných platit odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu.

<sup>9</sup> V souvislosti s ochranou před softwarovým pirátstvím (porušováním práv v souvislosti s informačními systémy – tedy práv k počítačovým programům a databázím) autorský zákon nově rozšířil ochranu produktů z oblasti informačních systémů, upřesnil též některé otázky: 1) zejména uvádí, že objektivně vnímatelnou podobou je i podoba elektronická, a to i dočasná, 2) počítačový program je chráněn jako autorské dílo (a to jako dílo literární), i když je původní (většina existujících počítačových programů tak bude spadat pod ochranu autorského zákona), 3) ve stejném režimu jsou chráněny i databáze (do účinnosti autorského zákona byla databáze chráněna jako

tzv. informační společnosti<sup>10</sup>, jehož důsledkem je výrazný nárůst možností šíření výsledků tvůrčí duševní činnosti. Takový společensko-ekonomický a technický rozvoj byl samozřejmě reflektován i na úrovni mezinárodní, jakož i evropské (recitál 3 informační směrnice uvádí, že jedním ze smyslů ochrany autorského práva je naplnění čtyř svobod vnitřního trhu, uvedení v soulad základních zásad práva, zejména v oblasti vlastnictví (včetně duševního vlastnictví), svobody projevu a veřejného zájmu), s níž pochopitelně musel národní zákonodárce sladit národní úpravu. Oblast práv k nehmotným statkům a jejich užití má díky svým specifickým rysům nadnárodní charakter, a proto se harmonizační tendence objevují výrazně nejen v rámci Evropských společenství, ale i v celosvětovém měřítku. Autorský zákon zpracovává komunitární předpisy<sup>11</sup> (jak předpisy již existující, tak i předpisy teprve připravované), a stejně tak je plně v souladu s mezinárodní úpravou.

Věcný rozsah autorského zákona (tedy předmět autorského zákona) zahrnuje tzv. autorská díla, tedy díla literární, jiná umělecká díla a díla vědecká.

### 1.3.1 Autorské právo v subjektivním a objektivním smyslu

Autorský zákon nahlíží na autorské právo ve dvojím smyslu, a to jako na subjektivní autorské právo a jako na objektivní autorské právo.

#### 1.3.1.1. Subjektivní autorské právo

---

souborné dílo, bylo-li jeho uspořádání individuálním výsledkem tvůrčí činnosti).

<sup>10</sup> Informační společnost je charakterizována podstatným využíváním digitálního zpracování, uchovávání a přenosu informací v digitalizovaném tvaru, univerzálně použitelných, duplikovatelných a transformovatelných (In: VACEK, Jiří. *Informační společnost*. [on-line]. Poslední revize 16.7.2001 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z: <[http://www.kip.zcu.cz/kursy/svt/svt\\_www/4\\_soubory/4\\_1.htm](http://www.kip.zcu.cz/kursy/svt/svt_www/4_soubory/4_1.htm)>.). Ze zpracování informací se stává významná ekonomická aktivita, která jednak prostupuje tradičními ekonomickými či společenskými aktivitami a jednak vytváří zcela nové příležitosti a činnosti, které podstatně ovlivňují charakter společnosti. Technologickou základnou této proměny je využívání prvků moderních informačních technologií (IT) a digitálních komunikací (In: ZLATUŠKA, Jiří. *Informační společnost*. [on-line]. Poslední revize 5.2.2010 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/122.html>>.).

<sup>11</sup> Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů.  
Směrnice Rady 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským, v platném znění.  
Směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.  
Směrnice Rady 93/98/EHS o harmonizaci doby ochrany práva autorského a určitých práv s ním souvisejících, v platném znění.  
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází.  
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti.  
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.  
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví.

Subjektivní autorské právo je podle autorského zákona přirozeným subjektivním právem, tedy právem lidským a nezadatelným. Z toho důvodu autorský zákon toto právo nikomu nepřiznává, stanoví pouze jeho ochranu a způsob výkonu.

Autorské právo je právem absolutním. Tato skutečnost má vliv zejména na právní postavení osoby autora (osoba z autorského práva oprávněná). Osoba autora vylučuje jakoukoli jinou osobu z jakéhokoli působení na nehmotné dílo autorem ovládané. V případě, že je právo autora ohroženo nebo porušeno, může žalobou prosazovat své výlučné právní panství nad příslušným ideálním statkem vytvořeným vlastní tvůrčí činností.

Z výše uvedeného lze vyvodit následující charakteristické znaky autorského práva:

a) Autorské právo přísluší pouze osobě autora (tvůrce, tedy individuálně určené osobě případně individuálně určeným osobám). Subjektivnímu autorskému právu autora odpovídá povinnost individuálně neurčených cizích osob zdržet se jakýchkoli neoprávněných zásahů do oprávnění nositele autorského práva. Autor má tedy obdobné právní postavení jako vlastník hmotné věci, neboť autorské právo stejně jako vlastnické právo působí erga omnes (působí tedy i proti autorovi samotnému).

b) Autorské právo se nepromlčuje (je totiž díky své povaze nepromlčitelné). Vzhledem k tomu, že autorský zákon je založen na dualistické koncepci, tzn. rozlišuje autorská práva osobnostní a autorská práva majetková, je třeba upřesnit, že se nepromlčují ani autorská práva osobnostní, ani autorská práva majetková.

c) Předmětem autorského práva je autorské dílo. Autorské dílo jako dílo přirozené mimoprávní povahy, spjaté s osobností tvůrce, je nezcizitelné a nepřevoditelné. Povahou se jedná o hodnotu nemajetkovou, nehmotnou, z níž však mohou plynout autorovi majetkové hodnoty. Výjimkou ze zásady nepřevoditelnosti autorství je tzv. převod práva k užití díla. Ve skutečnosti však nejde o převod v tradičním významu, avšak pouze o nově vzniklé právo třetí osoby užívat autorské dílo (dále jen "uživatel"; autor uděluje třetí osobě tzv. licenci), kdy autor své autorství neztrácí, je pouze v jeho výkonu, v rozsahu udělené licence, omezen. Uživatel je též chráněn před neoprávněnými zásahy třetích osob (na rozdíl od autora je však jeho právo pouze relativní povahy). Užívání autorského díla se uskutečňuje především na základě kolektivních licenčních smluv, výjimkami však není užívání i na základě individuálních licenčních smluv.

d) Funkcí autorského práva (tzn. práva literárního, práva jiné umělecké a vědecké tvorby) je cílená ochrana nehmotných autorských výtvorů a uplatnění těchto nehmotných výsledků. Z tohoto pohledu je třeba posuzovat jak předměty autorského práva (umění a věda) obsah a rozsah subjektivních autorských práv, jakož i výklad autorského práva.

Chráněná subjektivní práva třídíme, dle ustanovení § 1 autorského zákona<sup>12</sup>, do tří skupin. Jedná se za prvé o právo autorské, za druhé o skupinu šesti práv s právem autorským souvisejících a za třetí právo pořizovatele databáze. V souvislosti s právem autorským rozeznáváme ještě tzv. právo příbuzné autorskému právu, a to právo výkonného umělce. Autorský zákon tedy představuje právní úpravu širší, než pouze ochranu autorského práva. Kromě výše uvedených předmětů autorského zákona totiž upravuje jak hmotné právo autorské, tak i smluvní právo, procesní právo autorské, jakož i kolektivní správu.

Současný autorský zákon staví na prvcích tzv. dualistické koncepce autorského práva (na rozdíl od monistického pojetí autorského práva). To znamená, že autorské právo je pojímáno jako soubor výlučných práv osobnostních<sup>13</sup> (autorský zákon mezi výlučná osobnostní práva řadí právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla, právo autora osobovat si autorství, právo na autorské označení, právo na nedotknutelnost díla, právo autora na odstoupení od smlouvy a právo na autorskou korekturu) a výlučných práv majetkových<sup>14</sup> (právo autora své dílo užít, právo autora udělit jiné osobě svolení k výkonu tohoto práva, právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu), které je založeno na následujících zásadách: Subjektem autorského práva je autor (jako fyzická osoba), případně spoluautoři ve společenství fyzických osob. Autor svobodně rozhoduje o užití svého díla, za nějž mu zásadně přísluší odměna. Autor požívá ochrany svých oprávněných zájmů osobních i majetkových. Autorské právo lze omezit s ohledem na obecný zájem na některých přípustných užitích autorova díla jinou osobou. Každá osoba, která dílo šíří nebo je jinak užije, je povinna, až na úzké výjimky v obecném zájmu, zaplatit autorovi odměnu. Autorství je pravdivé<sup>15</sup>.

---

<sup>12</sup> § 1 autorského zákona – Předmět úpravy

Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje

a) práva autora k jeho autorskému dílu,

b) práva spouisející s právem autorským:

1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,

2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,

3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,

4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,

5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,

6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,

c) právo pořizovatele k jím pořizené databázi,

d) ochranu práv podle tohoto zákona,

e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

<sup>13</sup> Osobnostní autorská práva smrtí autora zanikají. Po smrti autora si tudíž nikdo nesmí osobovat autorství k dílu autora, toto dílo smí být užito jenom způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu, a autor musí být vždy uveden.

Ochrany osobnostních práv se může domáhat (i poté, co uplyne doba trvání majetkových autorských práv) kterákoli z osob blízkých autorovi, právnická osoba sdružující autory nebo kolektivní správce.

<sup>14</sup> Majetková autorská práva smrtí autora nezanikají, nýbrž děděním přecházejí na dědice.

<sup>15</sup> Zásada pravdivosti autorství je výjimečně opuštěna pouze v případě fikce, kdy autorský zákon uvádí, že autorem

### 1.3.1.2 Objektivní autorské právo

Objektivní autorské právo je definováno jako "souhrn právních norem soukromoprávní povahy, které tvoří zvláštní normativní systém, jenž je dílčím subsystémem práva soukromého"<sup>16</sup> (upravuje samostatný druh občanskoprávních vztahů vznikajících z tvůrčí duševní činnosti). Autorský zákon je normou speciální ("lex specialis") ve vztahu k občanskému zákoníku (autorské právo je založeno na občanskoprávních principech, které jsou obecně normativně platné, a které jsou legálně vyjádřeny zejména v občanském zákoníku – soukromoprávní normě generální povahy). Přestože pro soukromoprávní úpravu není typická kogentní úprava, právě v oblasti práva autorského se velmi často setkáme s normami spočívajícími v příkazech, zákazech či dovoleních budoucího lidského chování, a to zejména u zákonných licencí zasahujících do cizího soukromého práva. V obecné rovině je ovšem autorské právo založeno na soukromoprávních principech legálně vyjádřených v občanském zákoníku.

Vznik a užití autorského díla, jakož i vznik autorského práva k autorskému dílu závisí na určitých právně významných skutečnostech, se kterými nejsou spojeny žádné formální zápisné ani poplatkové principy typické pro průmyslová práva. Těmito právně významnými skutečnostmi jsou vytvoření díla (jeho vznik) a veřejné nebo jiné užití díla<sup>17</sup>.

---

vizuálního díla je režisér. Není však nijak dotčena zákonnými domněnkami (zákonná domněnka autorství, prohlášení o audiovizuálním díle), u kterých je připuštěn důkaz opaku.

<sup>16</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 3.

<sup>17</sup> Veřejným užitím díla (dříve též nazývaným "společenské uplatnění") velmi často dochází k hospodářskému zhodnocení díla, jakož i k zhodnocení majetkových autorských práv k dílu.

## 2. Předmět autorského práva

Jak již bylo výše uvedeno, autorské právo slouží zejména k ochraně autorských práv autora (a to jak osobnostních, tak majetkových). Autorovi tato autorská práva ale vznikají teprve vytvoří-li výtvar, který autorské právo, splňuje-li legální pojmové znaky, považuje za autorské dílo. Takové autorské dílo je předmětem autorského práva. V okamžiku, kdy dojde k neoprávněnému nakládání s autorským dílem, zakládá se autorovi právo domáhat se ochrany svých autorských práv u soudu (popřípadě i mimosoudně).

Předmět autorského práva je upraven v hlavě I., dílu 1. autorského zákona (ustanovení § 2 – 4). Tato ustanovení jednak stanoví jaké výtvary jsou autorskými díly, jaké další výtvary se za autorské dílo považují a jaké výtvary naopak nejsou autorským dílem. Dále stanoví výjimky z ochrany autorského práva a zveřejnění a vydání díla.

### 2.1 Autorské dílo

Autorské dílo je upraveno v ustanovení § 2 odst. 1 autorského zákona<sup>18</sup>, který je kogentním ustanovením a je koncipován tak, že nejprve formuluje generální klauzuli následovanou demonstrativním výčtem autorských děl.

Autorská díla se klasicky třídí podle druhu, a to na díla literární, jiná umělecká díla (dílo literární a jiná díla umělecká tvoří dohromady kategorii uměleckých děl) a díla vědecká (autor své myšlenky ztvárňuje vědeckým způsobem; vědecké dílo zpravidla bývá dílem literárním).

#### 2.1.1 Znaky autorského díla

Autorský zákon v generální klauzuli uvádí legální pojmové znaky, které musí dílo splňovat, aby bylo způsobilé k autorskoprávní ochraně. Tyto znaky musí být splněny kumulativně:

a) Dílo musí být v první řadě výsledkem svérázné a osobité tvůrčí činnosti autora. Definiční tvůrčí činnosti autorský zákon neobsahuje<sup>19</sup>, avšak vždy musí jít o činnost duševní, byť

---

<sup>18</sup> § 2 odst. 1 autorského zákona – Autorské dílo

Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

<sup>19</sup> Definiční tvůrčí činnosti obsahoval dnes již zrušený § 2 odst. 2 zákona č. 237/1995 Sb., o hromadné správě



doplněnou o prvky netvůrčí (činnost mechanická, automatická, zručnost či fyzická zdatnost, vykonávaná za pomoci nebo bez pomoci technických zařízení), která je vždy spjata s osobností tvůrce. V návaznosti na uvedené znaky můžeme tedy tvůrčí činnost definovat jako "činnost spočívající ve "vytvoření" nehmotného artefaktu s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvar nebyl vůbec dosažen"<sup>20</sup> (mezi osobní vlastnosti tvůrce patří schopnost umělecky či vědecky tvořit, životní praxe, vzdělání, životní zkušenosti, jakož i bohatost imaginace, inspirace, intuice, tvůrčí prostředí, tvůrčí klid či vzruch aj.). Autorský zákon však nechrání samotnou tvůrčí činnost, nýbrž až její výsledek.

b) Dále musí být dílo jedinečné (musí tedy být výsledkem tvůrčí duševní činnosti autora). Jedinečnost díla je kritériem pro měření množství tvůrčí individuality a chápe se jako statistická pravděpodobnost jedinečnosti díla (tzn. že není možný vznik dvou totožných nebo zaměnitelných děl). Souvisí s autorskoprávní individualitou, neboli nejosobitějším ztvárněním výtvaru na základě autorova svobodného výběru z tvůrčích možností, a s neopakovatelností díla. Výjimkou z tohoto znaku jsou dnes počítačové programy, fotografie a databáze, u nichž pro vznik autorskoprávní ochrany stačí, aby byly původními výtvaru.

c) Dílo musí být dále objektivně vnímáno jako výsledek tvůrčí kategorie umění. Tato vlastnost vyjadřuje, že duševní výtvar je literaturou, jiným uměním nebo vědou, přičemž umělecká díla mají u obecnosti vyvolávat pocity krásy a vědecká díla na něj mají působit jak literárně, tak zejména obsahově (není ani možné obejít se bez toho, aby výtvar působil na lidské city). Tato vlastnost se však nevyžaduje u počítačových programů, některých databází a fotografií, neboť u nich povaha výtvaru neumožňuje, aby byly vnímány jako umění nebo věda.

d) Poslední podmínkou, aby duševní výtvar byl autorským dílem, je jeho vyjádření v jakékoli smysly vnímatelné podobě (tzv. forma díla, tedy podoba vnímatelná smysly). Jde o to, aby nehmotný předmět byl zhmotněn, avšak nevyžaduje se zhmotnění trvalé (pro splnění podmínky stačí pomíjivé zhmotnění či zachycení výtvaru v tzv. podprahové hladině). Zhmotnění do vnímatelné podoby totiž umožňuje vyjmutí výtvaru z vnitřního duševního života autora a vnímání výtvaru jako autorského díla dalšími osobami. Zničením hmotného předmětu, na němž je autorské dílo zachyceno, však nedojde k zániku autorského díla ani k zániku práv k němu.

---

autorských práv a práv autorskému právu příbuzných. Hromadná správa autorských práv byla vykonávána zpravidla pro tyto obory tvůrčí činnosti: literární, vědecký, divadelní, hudební, výtvarný, architektonický.

<sup>20</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 18.

Všechny výše uvedené znaky mají povahu objektivní, proto i posouzení splnění či nesplnění těchto znaků, je objektivní (nelze ho vůlí tvůrce, jakož ani dohodou stran do autorské ochrany zařadit nebo ho z ní naopak vyloučit, a to pod sankcí absolutní neplatnosti). O tom, zda výtvor tyto znaky splňuje či nesplňuje, rozhoduje pouze soud (jde o otázku právní). Rozhodnutí soudu však velmi často závisí na posouzení mimoprávních skutečností z různých oborů, proto se nezdá vyžaduje znalecké posouzení, případně odborné posouzení či vyjádření. Výtvor, který splňuje všechny uvedené znaky, je autorským dílem, není-li z rozsahu ustanovení autorského díla vyloučen.

### **2.1.2 Hodnota a účel autorského díla**

Pro vznik ochrany autorského díla není relevantní umělecká či vědecká hodnota výtvoru (přestože se předpokládá, že výtvor jistou, byť minimální hodnotu má), jakož ani kulturní, vědecký, historický, politický, národní nebo jiný význam, účel vytvoření, účel veřejného nebo jiného užití, povahové určení díla, právní poměr, v němž bylo dílo vytvořeno nebo užito, způsobilost díla k hospodářskému zhodnocení či podoba vnímatelného vyjádření díla, přestože by mohla být, z hlediska veřejného práva, společensky nevhodná či dokonce nepřijatelná. Jediným případem, kdy se autorský zákon o hodnotě díla zmiňuje, je ustanovení § 11 odst. 3<sup>21</sup>. Stejně tak je právně nevýznamný vliv sběratelské hodnoty díla, jakož i povahy díla na splnění legálních pojmových znaků. V souvislosti s audiovizuálními díly se objevuje veřejnoprávní regulace šíření autorských děl, který by mohla ohrozit mravní vývoj nezletilých<sup>22</sup>.

### **2.1.3 Druhy autorských děl**

Jak již bylo výše uvedeno, autorská díla se třídí na díla literární, na jiná umělecká díla a na díla vědecká. Literární díla se dále třídí na díla slovesná (vyjádřená řečí nebo písmem), odborná a jiná literární. Za jiná umělecká díla považujeme díla hudební, dramatická, hudebně dramatická, choreografická a pantomimická, fotografická (a vyjádřená postupem podobným fotografii), audiovizuální (kinematografická), výtvarná (malířská, sochařská a grafická), architektonická (urbanistická), užitého umění a jiná. Do skupiny vědeckých děl patří vědecká díla slovesná, díla kartografická a jiná díla vědecká.

---

<sup>21</sup> § 11 odst. 3 autorského zákona – Osobnostní práva

Autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Autor má právo na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou (autorský dohled), nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho užití jinak, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.

<sup>22</sup> Zák. č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl.



### 2.1.4 Vytvoření autorského díla

Práva k autorskému dílu vznikají v době vyjádření autorského díla v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, tedy vytvořením díla<sup>23</sup>. V České republice platí tzv. neformální princip, který znamená, že ke vzniku ochrany autorského díla se nevyžaduje žádná registrace ani přihlášení, což však v praxi způsobuje nemalé problémy. Jde zejména o nedostatečnou možnost průkaznosti konkrétního okamžiku vzniku díla. Takovým okamžikem zpravidla bývá první prezentace díla veřejnosti. Pro jednodušší zpětné prokázání vzniku autorského díla se v praxi může využít buď evidence např. u Asociace komunikačních agentur, uložení hmotného substrátu, na němž je autorské dílo zachyceno, do notářské nebo advokátní úschovy, či notářský zápis o vytvoření autorského díla (jde pouze prostředky s možnou procesní relevancí, které nijak nenahrazují formální splnění pojmových znaků díla).

## 2.2 Fiktivní dílo

Vedle autorských děl autorský zákon, a to v ustanovení § 2 odst. 2<sup>24</sup>, rozšiřuje předmět autorského práva o tzv. fiktivní díla. Tímto ustanovením se české autorské právo harmonizovalo s právem komunitárním, a to v důsledku vzrůstajícího obchodního zájmu na ochraně takových děl. Jde o výtvořky, které splňují legální pojmové znaky autorského díla, avšak schází jim znak jedinečnosti. Takovými výtvořkami se poskytuje ochrana, jsou-li alespoň původním (originálním) výsledkem tvorby. Původnost je kritériem, které znamená, že se chrání díla vzniklá duševní činností autora. Fiktivní díla tedy můžeme definovat jako "nehmotné statky, které představují výsledek vlastní duševní činnosti projevující se ve svobodném výběru výrazových tvůrčích prostředků závislých na osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvořek nebyl dosažen"<sup>25</sup>. Vzhledem k tomu, že původnost je slabší než jedinečnost, fiktivních děl bude více

---

<sup>23</sup> Autorské dílo žije životem nezávislým na životě autora; po jeho smrti se totiž dílo obvykle dále vydává, vystavuje, prodává, kupuje, půjčuje, provozuje, pozměňuje, ale také krade. A to díky tomu, že majetkové právo užití díla i nadále po smrti autora trvá a je předmětem dědictví. K užití po dobu 70 let od smrti autora dává souhlas dědic, po uplynutí 70 let se dílo stává volným, které lze oprávněně užití bez jakéhokoli uzavření licenční smlouvy. Vždy je však nutné dodržet podmínky postmortální ochrany, tedy 1) nikdo si nesmí osobovat autorství k dílu, 2) dílo lze užití jen způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu, 3) nejde-li o dílo anonymní, musí se vždy uvést jméno autora (v případě nedodržení těchto podmínek by hrozilo, že osoby blízké se budou dožadovat osobnostní ochrany).

<sup>24</sup> § 2 odst. 2 autorského zákona – Autorské dílo  
Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořkem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořkem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, která jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické.

<sup>25</sup> Ustanovení odst. 16 odůvodnění směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany

než děl autorských (vedle sebe totiž mohou vzniknout dva totožné výtvoři), avšak budou požívat nižšího stupně ochrany (absolutní práva jednoho tvůrce jsou totiž omezena absolutními právy tvůrce totožného fiktivního díla). Dojde-li tedy k neoprávněnému užití fiktivního díla, může pachatel jedním skutkem zasáhnout do absolutních práv více tvůrců, z nichž každý je samostatně aktivně legitimován k ochraně svých práv.

### 2.2.1 Druhy fiktivních děl

Druhy fiktivních děl jsou v autorském zákoně stanoveny taxativně a jde o počítačové programy, fotografie a databáze.

#### 2.2.1.1 Počítačový program

Počítačovým programům se autorskoprávní ochrany dostalo až v současném autorském zákoně, do té doby mohly být chráněny pouze splňovaly-li podmínku jedinečnosti. Autorský zákon pojem počítačového programu nedefinuje<sup>26</sup> (na rozdíl od slovenské právní úpravy<sup>27</sup>), avšak stanoví, že má povahu díla literárního, a rozlišuje mezi takovými počítačovými programy, které jsou jedinečné (jsou tedy autorskými díly, v praxi jde však spíše o výjimku), původní (jsou fiktivními díly) a které nesplňují ani podmínku jedinečnosti ani původnosti (nejsou tedy autorským zákonem chráněny vůbec). Proto, aby byl počítačový program chráněn, se posuzuje pouze splnění podmínky původnosti (podle struktury, uspořádání a způsobu komunikace s uživatelem), žádná další kritéria se neposuzují. Součástí počítačového programu je i samotný myšlenkový obsah, avšak ten se, z důvodu nedostatku tvůrčího ztvárnění, autorským právem nechrání; chrání se ale vyjádření myšlenky jako systematického celku pokynů určených stroji za účelem řešení dané úlohy. Díky tomu, že je počítač obvykle vybaven různými programy, blíží se povahově věci hromadné. Obvykle je objektivně vnímatelný prostřednictvím monitoru.

#### 2.2.1.2 Databáze

Databáze je definována v ustanovení § 88 autorského zákona<sup>28</sup> a požívá dvojí ochrany, a to ochrany původní tvůrčí činnosti, jakož i ochrany zvláštního majetkového práva pořizovatele databáze (účelem je ochrana investice do pořízení databáze). Stejně jako u počítačových

---

autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

<sup>26</sup> Doktrína však počítačový program definuje několika způsoby, a to jako "posloupnost instrukcí, jejichž vykonání realizuje algoritmus", "úplná, logicky skloubená posloupnost instrukcí a dat pro řešení dané úlohy", "soubor instrukcí, které způsobí, že hardware pracuje", nebo "soubor instrukcí vyjádřených formou textu, kódů, schémat nebo jiným způsobem, na jejichž základě samočinný počítač plní určitý úkol nebo dosahuje určitého výsledku".

<sup>27</sup> Podle zákona č. 618/2003 Z.z. je počítačovým programem soubor příkazů a instrukcí použitých přímo nebo nepřímo v počítači.

<sup>28</sup> § 88 autorského zákona – Vymezení pojmu databáze  
Databází je pro účely tohoto zákona soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.

programů, i databáze mohou být chráněny jednak jako autorská díla (jsou-li jedinečné), jednak jako díla fiktivní (jsou-li alespoň původní), anebo nejsou chráněny z důvodu nedostatku tvůrčí činnosti.

### 2.2.1.3 Fotografie

Třetím druhem fiktivních děl jsou fotografie (resp. výtvoři vyjádřené postupem obdobným fotografii), které taktéž podléhají trojímu režimu, tedy jsou buď uměleckým fotografickým dílem nebo původní fotografií anebo fotografickým záznamem (nespadajícím pod ochranu autorského zákona). Fotografie samozřejmě musí být vyjádřena v objektivně vnímatelné podobě, avšak podoba, v jaké je vyjádřena, není pro vznik ochrany relevantní.

## 2.3 Část autorského díla

Autorský zákon nestanoví žádný zákonný rozsah pro to, aby byl výtvor předmětem autorského práva, proto se stejným způsobem chrání jak dokončené autorské dílo (jako obsahový a formální celek), tak i jeho jednotlivé fáze (nedokončené dílo) a části, a to podle ustanovení § 2 odst. 3 autorského zákona<sup>29</sup>. Přičemž pro vznik ochrany není podstatné, zda je možné použití takových částí samostatně mimo dílo, splňuje-li legální pojmové znaky autorského díla.

K samostatnému užití části autorského díla je potřeba souhlasu autora (v případě, že se nejedná o výjimku, kdy je samostatné užití části díla povoleno přímo zákonem). Autorským právem se chrání postavy uměleckých děl, výtvarné ztvárnění postav uměleckých děl a názvy děl, a to jak ochranou vnější (ochrana mimo preexistentní dílo), tak ochranou vnitřní (v rámci ochrany celého autorského díla). Stejně jako části autorských děl se chrání i části fiktivních děl, přičemž jejich ochrana je slabší.

## 2.4 Odvozená díla

Předmětem autorského práva jsou dále i tzv. díla odvozená (závislá)<sup>30</sup>, upravená v ustanovení § 2 odst. 4 autorského zákona<sup>31</sup>. Odvozená díla, jak již z názvu vyplývá, vznikají

---

<sup>29</sup> § 2 odst. 3 autorského zákona – Autorské dílo

Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.

<sup>30</sup> Odvozeným dílem je např. zdramatizování románů, hudební úpravy (aranžmá), napodobenina výtvarného díla v jiném uměleckém oboru aj.

<sup>31</sup> § 2 odst. 4 autorského zákona – Autorské dílo

Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

odvozením od již vzniklých uměleckých nebo vědeckých děl, z čehož plyne, že původní dílo a dílo odvozené existuje vedle sebe paralelně (tzv. sukcesivní tvorba). Odvozeným dílem ale není pouhé použití námětu k vytvoření jiného díla.

#### **2.4.1 Zpracované dílo**

V souvislosti s odvozenou tvorbou se mluví o zpracovaném dílu, čímž se myslí dílo vzniklé zpracováním díla jiného, splňující legální pojmové znaky odvozeného díla. Zpracované dílo musí být nové, jedinečné resp. původní a musí být výsledkem zpracovatelské nebo překladatelské činnosti fyzické osoby. Zpracovatelská i překladatelská činnost musí mít povahu tvůrčí duševní činnosti. Původní dílo může být pozmeněné, zpracované, jakož i přeložené. Přeložení díla je odvozenou tvůrčí činností spočívající v překladu autorských děl do jiného národního jazyka, jakož i do programovacího či umělého jazyka. Jde o činnost značně tvůrčí, avšak odvozené dílo se chrání pouze v případě, jde-li o překlad autorského díla (resp. díla volného či díla vyjmutého z autorského zákona z důvodu veřejného zájmu); není podstatné, jde-li o překlad písemný, ústní či simultánní. Zpracování díla se vždy považuje za výkon autorských práv autora původního díla, proto se ke každému zpracování, jakož i k dalšímu užívání odvozeného díla, vždy vyžaduje souhlas autora původního díla. Autorská práva autora původního díla a autora odvozeného díla trvají vedle sebe (autorská práva autorovi odvozeného díla vznikají i v případě, že původní dílo zpracuje bez souhlasu jeho autora; to však nevyklučuje odpovědnost autora odvozeného díla za neoprávněný zásah), proto práva autora odvozeného díla jsou omezena právy autora díla původního rozšířenými o práva na odvozené dílo (ustanovení § 12 odst. 1 autorského zákona).

#### **2.4.2 Autorská práva k odvozenému dílu**

Pro vznik odvozeného díla není podstatné, odvozuje-li se od díla, které je ještě autorskoprávně chráněno či není (tzv. volné dílo; ustanovení § 28 odst. 1 autorského zákona<sup>32</sup>) anebo autorskoprávní ochraně vůbec nepodléhá. Pro odvozené dílo platí vlastní doba trvání majetkových práv.

#### **2.4.3 Řetězení odvozené tvorby**

---

<sup>32</sup> § 28 odst. 1 autorského zákona – Volné dílo a první zveřejnění nezveřejněného volného díla  
Dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv, může každý bez dalšího volně užít; ustanovení odstavce 2 a § 11 odst. 5 věty první tím není dotčeno.

V praxi se též může stát, že dojde ke vzniku odvozeného díla z jiného již odvozeného díla, taková situace se nazývá řetěžením odvozené tvorby.



## 2.5 Souborná díla

Posledním z předmětů autorského práva jsou tzv. souborná díla upravená v ustanovení § 2 odst. 5 autorského zákona<sup>33</sup>, která spolu s díly spojenými<sup>34</sup> a s díly audiovizuálními patří do skupiny hromadných (kolektivních) děl. Klíčovou roli zde hraje databáze (viz. fiktivní dílo), a to jako stavební kámen souborných děl.

Autorský zákon za souborná díla považuje, mimo jiné, sborníky, časopisy, encyklopedie, antologie, pásma, výstavy či jakákoli jiná souborná díla.

Na povahu souborného díla chráněného autorským zákonem nemá vliv, je-li složeno z prvků, které jsou samostatně chráněné či nikoli; podstatné je, že souborné dílo vznikne uspořadatelskou duševní tvůrčí činností, spočívající v koordinaci výběru a uspořádání jednotlivých děl či jiných prvků. Taktéž není podstatné, zda je složeno z hmotných či nehmotných statků, či kombinací obou. Doba ochrany souborného díla běží nezávisle na dobách ochrany prvků. Za autora souborného díla (uspořadatele) se považuje osoba, která souborné dílo tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala. Uspořadateli vzniká jediné autorské právo k soubornému dílu, které je nezávislé na autorských právech k jednotlivým zařazeným dílům rozšířeným o práva k dílu soubornému. Spadá-li zařazené dílo do ochrany autorského zákona, může ho uspořadatel zařadit a nadále užívat pouze se souhlasem autora zařazeného díla.

## 2.6 Předměty nezpůsobilé autorskoprávní ochrany

Autorský zákon, kromě toho, co považuje ze předměty autorského práva, taktéž uvádí, které předměty do rozsahu autorského práva nespádají, a to demonstrativně v ustanovení § 2 odst. 6<sup>35</sup>.

Předměty nezpůsobilými autorskoprávní ochrany jsou takové nehmotné statky, z jejichž povahy vyplývá, že nesplňují pojmové znaky autorského díla<sup>36</sup> (autorská díla zpravidla, kromě

---

<sup>33</sup> § 2 odst. 5 autorského zákona – Autorské dílo

Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.

<sup>34</sup> Spojená díla autorský zákon ve svých ustanoveních výslovně neupravuje (jedinou výjimkou je ustanovení § 11 odst. 3 autorského zákona, které uvádí, že obsahem práva autora dílo užít je užít vlastní dílo ve spojení s jiným dílem). Spojené dílo není dílem jediným, proto k němu nevzniká samostatné autorské právo. Spojení totiž není tvůrčí činností, ani jejím výsledkem, a proto nemůže vzniknout nové dílo.

<sup>35</sup> § 2 odst. 6 autorského zákona – Autorské dílo

Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

jedinečných prvků, obsahují i prvky volné (tzv. public domain<sup>37</sup>). Vzhledem k tomu, že se chrání až individuální tvůrčí ztvárnění určitého obsahu, je pro autorskoprávní ochranu podstatné kdo a jak ho ztvárnil ve sdělitelné podobě a zda jde o jedinečný (resp. původní) výsledek tvorby. Použití všech nezpůsobilých předmětů je autorskoprávně volné.

## 2.7 Výjimky z ochrany autorského práva ve veřejném zájmu

Autorský zákon stanoví v kogentním ustanovení § 3<sup>38</sup> výjimky z ochrany autorského práva. Jde o takové výtvoř, které přestože splňují legální pojmové znaky autorského díla, jsou z autorskoprávní ochrany vyloučeny (autorská práva k takovému dílu vůbec nevznikají). Důvodem je veřejný zájem na volném šíření takových děl a na přístupu veřejnosti k nim (v tomto případě má veřejný zájem přednost před zájmy autora). Z toho důvodu k užití takových děl není potřeba souhlasu autora díla ani za takové užití nenáleží autorovi odměna. Toto ustanovení je třeba vykládat restriktivně, a to proto, aby nedocházelo k neospravedlnitelným újmám autorovi. Vzhledem k tomu, že výčet úředních děl uvedených pod písmenem a) je pouze demonstrativní, je třeba vždy zhodnotit povahu a účel díla ve vztahu k veřejnému zájmu na ochranu konkrétního díla. Autorský zákon (ani jiný právní předpis) však pojem "veřejný zájem" nedefinuje. V praxi se nezdá stává, že vznikne autorské dílo, aniž by se předpokládalo, že bude dílem úředním, avšak po určité době dojde k zúřednění takového díla (a to pouze se souhlasem autora díla). V takovém případě je v okamžiku zúřednění dílo z ochrany autorského zákona absolutně vyloučeno a zaniká tedy původně existující autorskoprávní ochrana. Podle současného autorského zákona mezi výjimky patří úřední díla (mezi něž patří, mimo jiné, právní předpisy, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejné listiny, veřejně přístupné rejstříky, návrhy úředních děl, úřední překlady, sněmovní a senátní publikace, kroniky obcí, státní symboly apod.) a výtvoř tradiční kultury

---

<sup>36</sup> Nezpůsobilými předměty tedy jsou např. holé myšlenky, postupy, výrobní a jiné metody, matematické pojmy, řešení, principy, zásady, objevy výrobní, provozní, technické, vědecké či výzkumné povahy a jiné poznatky, zkušenosti, zběhlosti a dovednosti, samotné údaje, informace vyjádřené ve formě grafů či tabulek, nehmotné výsledky zpravodajských a informačních činností.

<sup>37</sup> Do public domain neboli obecného fondu patří vše, co je obecně užíváno z hlediska obsahu, formy, vyjadřovacích prostředků a všeho, co je již objektivně předurčeno.

<sup>38</sup> § 3 autorského zákona – Výjimky z ochrany podle autorského práva ve veřejném zájmu  
Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na

a) na úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany,

b) výtvoř tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užití takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

(tzv. díla folklorní; a to pouze v případě, kdy není autor známý; zpracování a provedení výkonnými umělci však samozřejmě chráněno je).

## 2.8 Zveřejnění a vydání díla

Problematiku zveřejnění a vydání díla upravuje kogentní ustanovení § 4 autorského zákona<sup>39</sup>.

Pojmem "zveřejnění díla" se má na mysli jeho první oprávněné uveřejnění na veřejnosti (tj. veřejné nabídnutí díla individuálně neurčenému okruhu osob), neboli první prezentace díla na veřejnosti. Zveřejnění je faktický (nikoli právní) úkon, který lze provést několika způsoby (odstavec 1 § 4 stanoví demonstrativním výčtem, jak lze zveřejnění provést), a to veřejným přednesením (zpravidla živě), veřejným provedením (živě nebo prostřednictvím technického zařízení), předvedením, vystavením, vydáním či jinak (na vyžádání prostřednictvím počítačové či telekomunikační sítě, vysíláním, pronajímáním, půjčováním,..). Liší se však od souhlasu autora se zveřejním; v tomto případě jde o právní úkon, kterým je dílo nabídnuto k následnému (oprávněnému) zveřejnění. Zveřejnění díla má za následek vznik různých právních následků, např. vznik práva autora označit své autorství, práva na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu, vliv na trvání majetkových práv, vznik většiny bezúplatných zákonných licencí, vznik autorskoprávní ochrany (dílo je však pod ochranou autorského práva i v případě, že je nezveřejněné) apod. Zveřejněním také není rozmnožení díla pro osobní potřebu autora.

Pojmem "vydání díla" se má na mysli jednak jeden ze způsobů nakládání s dílem (užití díla) a jednak jeden ze způsobů zveřejnění díla veřejnosti (tj. individuálně neurčenému množství osob). Jde též o faktický úkon, s nímž jsou spojeny určité právní následky (např. uplatnění veřejné půjčovatelské licence, bezúplatné zákonné licence pro potřeby zdravotně postižených, zánik práva na autorskou korekturu apod.). Vydání díla se obvykle spojuje s veřejným užitím díla prostřednictvím jeho nosiče (zahrnuje tedy dvě činnosti – pořízení minimálně dvou rozmnoženin díla a jejich oprávněné rozšiřování), a to všech děl, u kterých lze veřejně rozšiřovat jejich rozmnoženiny. Autorské dílo se vydává tiskovými rozmnoženinami, rozmnoženinami zhotovenými podobným technickým způsobem jako tiskem, rozmnoženinami záznamu díla a rozmnoženinami, které jsou určeny k elektronickému použití prostřednictvím počítače. Obvykle se rozlišuje první a jakékoli další vydání díla. Vydání díla (jako způsob užití díla) bývá

---

<sup>39</sup> § 4 autorského zákona – Zveřejnění a vydání díla

(1) Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno.

(2) Zahájením oprávněného veřejného rozšiřování je dílo vydáno.

obvykle v licenční smlouvě zahrnuto v licenci k rozmnožování díla (tj. pořízení rozmnoženin přímých i nepřímých, trvalých i dočasných, vcelku nebo zčásti, jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě).

### 3. Autorství

Z hlediska ochrany autorských práv k autorskému dílu je nutné určit osobu, která je autorem díla.

Autorem<sup>40</sup> je osoba, která je původcem literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla jako výsledku tvůrčí činnosti, resp. osoba, která tvůrčím způsobem vybrala a uspořádala soubor prvků. Z povahy tvůrčí činnosti vyplývá, že autorem může být pouze osoba fyzická (právnícká osoba totiž není nadána schopností tvořit).

Autorské díla však nevytváří (tvůrčí duševní činností) pouze osoba jediná, takové dílo (jediné a nedílné) totiž může vzniknout společnou tvůrčí (resp. duševní) činností více osob<sup>41</sup>.

V tomto případě jsou spoluautory díla všechny tyto osoby (společně a nerozdílně), všem spoluautorům tedy náleží jak osobnostní tak majetková práva, avšak jednotlivé příspěvky k dílu samostatné autorskoprávní ochraně nepodléhají. K tomu, aby mohlo být se spoluautorským dílem nakládáno, je nutný souhlas všech spoluautorů. Avšak v případě, kdy jeden ze spoluautorů odmítne bez závažného důvodu takový souhlas udělit, mohou se ostatní spoluautoři obrátit na soud, aby rozhodnutím chybějící souhlas nahradil. Ochrany spoluautorského díla před neoprávněným zásahem se může domáhat každý autor samostatně.

V současnosti je autorství založeno na neformálním principu, tzn. předpokladu ontologické jednoty mezi dílem a osobností autora, založeném na objektivní pravdě, kdo je skutečným autorem díla. Autorství tedy nevzniká na základě právního úkonu, nýbrž na základě právní skutečnosti – osobním vytvořením literárního, jiného uměleckého či vědeckého díla,

---

<sup>40</sup> § 5 autorského zákona – Autor

(1) Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.

(2) Autorem díla souborného je fyzická osoba, která tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.

<sup>41</sup> § 8 autorského zákona – Spoluautoři

(1) Právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (dílo spoluautorů), přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně. Na újmu vzniku díla spoluautorů není, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud tyto nejsou způsobilé samostatného užití.

(2) Spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.

(3) Z právních úkonů týkajících se díla spoluautorů jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně.

(4) O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně. Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně.

(5) Není-li dohodnuto mezi spoluautory jinak, je podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k dílu spoluautorů úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků, a nelze-li tyto příspěvky rozeznat, jsou podíly na společných výnosech stejné.

s nímž je spojen vznik absolutního autorského práva. Způsobilost mít autorské právo náleží do způsobilosti mít práva a povinnosti, jež vzniká narozením a zaniká smrtí, proto vznik absolutního autorského práva není vázán na způsobilost k právním úkonům. Autory ve smyslu autorského zákona tak běžně jsou fyzické osoby způsobilosti k právním zbavené nebo s omezenou způsobilostí k právním úkonům. Není-li autor způsobilý k právním úkonům, jedná za něj jeho zákonný zástupce.

Podpůrně se uplatňuje vyvratitelná domněnka autorství<sup>42</sup> (z důvodu právní jistoty), a to tehdy, je-li skutečné jméno autora nebo jeho pseudonym uveden obvyklým způsobem na díle (obvyklost se posuzuje zvlášť podle druhů děl a jejich vnímatelné formy) anebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném kolektivním správcem a nejsou-li uvedené údaje ve vzájemném rozporu.

Autorská díla lze zveřejňovat také jako díla anonymní (dílo je zveřejněno bez udání jména) nebo pseudonymní (dílo zveřejněné pod krycím jménem či uměleckou značkou)<sup>43</sup>, přičemž jméno autora je zakázáno zveřejnit, a to do doby, dokud autor nebude obecně známou osobou. Do této doby autora zastupuje při výkonu jak majetkových tak i osobnostních práv osoba, která dílo zveřejnila.

---

<sup>42</sup> § 6 autorského zákona – Zákonná domněnka autorství

Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.

<sup>43</sup> § 7 autorského zákona – Anonym a pseudonymem

(1) Totožnost autora, jehož dílo bylo podle projevu jeho vůle zveřejněno bez udání jména (dílo anonymní), popřípadě pod krycím jménem nebo pod uměleckou značkou (dílo pseudonymní), není dovoleno bez jeho souhlasu prozradit.

(2) Dokud se autor díla anonymního nebo díla pseudonymního veřejně neprohlásí, zastupuje autora při výkonu a ochraně práv autorských k dílu vlastním jménem a na jeho účet osoba, která dílo zveřejnila, není-li prokázán opak; veřejného prohlášení není třeba, je-li jeho pravé jméno obecně známo.

Pseudonym podle autorského zákona je nutno odlišovat od pseudonymu podle občanského zákoníku. Tento totiž podléhá osobnostní ochraně podle § 11 občanského zákona. Pseudonym podle autorského zákona by takové ochraně podléhal pouze v případě, že by ho umělec jako individualizovaná fyzická osoba používal namísto svého pravého jména. Není tedy v žádném případě možné, aby občanskoprávní ochraně osobnosti podléhal společný pseudonym (např. název skupiny).

## II. NEOPRÁVNĚNÉ UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA

### 4. Právo dílo užít

#### 4.1 Užití autorského díla

Užití autorského díla je jedním ze základních institutů autorského práva. Jako následek zavedení dualistické koncepce a tím dvoukolejnosti osobních a majetkových autorských práv řadíme právo na užití autorského díla do práv majetkových. Majetková práva se dělí na právo dílo užít a jiná majetková práva. Právo dílo užít zahrnuje jak právo autora užít své dílo, tak i právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Jinými majetkovými autorskými právy jsou právo na odměnu při zpětném prodeji originálu uměleckého díla a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Současný autorský zákon pojem "užití autorského díla" nedefinuje, lze však říci, že z hlediska hospodářského jde o majetkoprávní panství autora nad svým dílem. Můžeme ho též definovat jako "jednání, jímž se zprostředkuje vnímání díla"<sup>44</sup>. Jednotlivé způsoby užití díla stanoví autorský zákon taxativním výčtem v ustanovení § 12 odst. 4<sup>45</sup>, avšak úplnost tohoto výčtu je relativizována následujícím odstavcem stanovícím, že dílo lze užít i jinak než způsoby stanovenými v ustanovení § 12 odst. 4.

I přesto, že se jedná o výlučné majetkové právo autora, nelze zobecnit, že na výkon tohoto práva má autor za všech okolností bezpodmínečný nárok. Výjimky z výlučného práva autora tvoří jak výkon soukromých práv jiných osob (v rozsahu udělené licence), tak i normy práva veřejného. Z toho důvodu považujeme právo užít dílo za právo povahy negativní, znamenající vyloučení jiných osob z výkonu tohoto práva.

---

<sup>44</sup> KRŮŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. Str. 88.

<sup>45</sup> § 12 odst. 4 autorského zákona – Právo dílo užít  
Právem dílo užít je

- a) právo na rozmnožování díla (§ 13)
- b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14)
- c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15)
- d) právo na půjčení originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16)
- e) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17)
- f) právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména 1. právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20), 2. právo na vysílání díla rozhlasem nebo televizí (§ 21), 3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22), 4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

Jak již bylo výše uvedeno právo užití díla zahrnuje jednak výlučné právo autora užití díla a jednak výlučné právo autora svolit k užití díla jiné osobě (a to jak v původní podobě, tak i v jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky, vzniklo-li tak nové autorské dílo).

#### **4.1.1 Užití díla osobou odlišnou od autora**

Jiná osoba může užití díla jak se svolením, tak i bez svolení autora.

##### **4.1.1.1 Užití díla se svolením autora**

Užití se svolením autora (tzv. smluvní užití díla) probíhá na základě smlouvy (tzv. licenční smlouvy<sup>46</sup> s jejími podtypy – nakladatelskou<sup>47</sup> a podlicenční smlouvou) a za odměnu. Autor nemůže právo užití díla udělit jednostranným právním úkonem, vždy tak musí učinit smlouvou. Licenční smlouvu lze uzavřít neformálně (písemná forma se vyžaduje pouze v případě, jde-li o výhradní licenci), s neurčitým okruhem osob i konkludentně. Licenční smlouva může být výhradní či nevýhradní. Výhradní licenci autor poskytuje oprávnění k užití díla pouze nabyvateli licence, sám je buď zcela vyloučen z výkonu práva dílo užívat, anebo je pro něj výkon tohoto práva v rozsahu udělené licence omezen. Nevýhradní licence umožňuje autorovi udělit oprávnění k užití díla dohodnutým způsobem a na dohodnutou dobu neomezenému množství osob. Smluvní užití díla autora autorský zákon upřednostňuje proto, že autorské právo je svou povahou právem soukromým, záležitím ve svobodě vůle stran a v právu autora svobodně dílem nakládat.

##### **4.1.1.2 Užití díla bez svolení autora**

K užití díla bez svolení autora (tzv. bezsmluvní užití díla) může dojít na základě několika titulů, a to ze zákona (jde o tzv. mimosmluvní užití díla, kterými jsou volné užití<sup>48</sup> a zákonné licence<sup>49</sup>), výrokem soudu nahrazujícím chybějící svolení autora či úředním

---

<sup>46</sup> § 46 odst. 1 autorského zákona – Základní ustanovení o licenční smlouvě

Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užití (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49 odst. 2 písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu.

<sup>47</sup> § 56 odst. 1 autorského zákona – Zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou

Licenční smlouva, kterou autor poskytuje nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování díla slovesného, hudebně dramatického, výtvarného, fotografie či díla vyjádřeného postupem podobným fotografii, pokud nejde o užití díla v provedení výkonnými umělci, je licenční nakladatelskou smlouvou.

<sup>48</sup> § 30 odst. 1 autorského zákona – Volná užití

Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li zákon jinak.

<sup>49</sup> Zákonnými licencemi dle § 31 – 39 autorského zákona jsou citace, propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje, užití díla umístěného na veřejném prostranství, úřední a zpravodajská licence, užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů, omezení práva autorského k dílu soubornému, knihovní licence, licence pro zdravotně postižené, licence pro dočasné rozmnožení, licence pro fotografickou podobiznu, nepodstatné vedlejší užití díla, licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým, licence pro sociální zařízení a užití



přivolením soudu nebo jiného orgánu veřejné správy (tzv. úřední nucená licence). Rozsah vzniklého oprávnění je však přísně omezen restriktivním výkladem zákonných ustanovení. Bezesmluvní užití autorských děl slouží zejména k vyřešení střetu oprávněných zájmů autora se zájmy obecnými. Autor díla je tak z důvodu rozumového uspořádání vztahů ve společnosti ve svém autorském právu omezen. Dojde-li však jakkoli k užití cizího autorského díla jinak než na základě bezesmluvního užití, obvykle naplní takové užití soukromoprávní delikt neoprávněného užití, proti němuž se autor díla může bránit prostředky ochrany uvedenými v § 40 a násl. autorského zákona.

#### **4.1.2 Třídění související s užitím díla**

a) Podle účelu užití díla dělíme užití na soukromé a na veřejné. Soukromým užitím díla je užití pro osobní, vnitřní potřebu. O veřejné užití díla jde např. u uplatnění díla ve společnosti, u veřejného šíření apod. Dosažení zisku v tomto případě nehraje žádnou roli.

b) Dále lze užití díla dělit podle způsobu zachycení díla na hmotném nosiči. Díly zafixovanými na hmotném nosiči jsou jak originály tak i rozmnoženiny děl. Pomíjivé (efemerní) je takové zachycení díla, které není hmotné a kde dílo je zachyceno pouze prostřednictvím vln nebo obdobným způsobem.

c) Dalším možným dělením je dělení na jednotlivé způsoby užití děl, které vychází již ze zákonné úpravy (ustanovení § 12 odst. 4). Nežádá se stává, že k užití díla dojde smísením jednotlivých způsobů. V takovém případě musí licenční smlouva obsahovat všechny způsoby, kterými má být dílo užíváno, jinak by se jednalo o zásah do výlučného autorského práva dílo užít.

#### **4.1.3 Právo dílo užít a odvozená tvorba**

Právo užít dílo se vztahuje jak na užití díla v původní podobě, tak i na díla tvůrčím způsobem pozměněná, tvůrčí činnostmi zpracovaná do původního díla, díla v souboru tak i ve spojení s jiným dílem. Z důvodu toho, že změna, zpracování, zařazení do souboru či spojení s jiným dílem jsou obsahem osobnostního práva autora na nedotknutelnost díla, je-li toto dílo užito, nedochází k jeho zániku. Naopak, změnou, zpracováním, zařazením díla do souboru či spojením s jiným dílem vzniká dílo nové, odvozené, přičemž při užití díla odvozeného dochází automaticky i k užití díla původního. Práva autora původního díla samozřejmě nejsou dotčena.

#### 4.1.4 Použití díla

Od pojmu užití díla je třeba odlišovat pojem obecnější a širší, použití díla (nakládání s dílem), čímž se myslí "dispozice s dílem, která nesměruje k naplnění účelu vytvoření díla"<sup>50</sup> a která je obsahem osobnostních práv autora. K takovému použití je nutný zvláštní souhlas autora<sup>51</sup>. Má se za to, že každé užití díla je zároveň i použitím, nicméně ne každé použití díla je též jeho užitím ve smyslu autorského zákona.

#### 4.2 Uživatel díla

Současný autorský zákon pojem uživatele díla nedefinuje, v zásadě se jím ale myslí "osoba, která svým jednáním na vlastní odpovědnost naplní znaky užití díla ve smyslu autorského zákona"<sup>52</sup>. Jde-li ale o výkon podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti, je uživatelem provozovatel služby, v rámci níž k užití díla dochází. Uživatelem naopak není objednatel služby, poskytovatel zařízení, příjemce služby, organizátor, návodce ani pomocník (u těchto osob však není vyloučena odpovědnost za soukromoprávní či přímo za autorskoprávní delikt, ani odpovědnost správněprávní či trestní). Dále se za uživatele nepovažuje osoba, která sice znaky užití díla naplní, nejedná však na vlastní odpovědnost. Otázku, na čí odpovědnost došlo k užití díla, bude v konkrétním případě nutné posoudit.

#### 4.3 Výkon práva užit dílo

Právní úprava povahy a důsledků udělení oprávnění k výkonu práva užit dílo (tzv. licence) je v autorském zákoně stanovena v ustanovení § 12 odst. 2<sup>53</sup>. Taková licence má konstitutivní povahu, vychází se totiž jak z osobnostního základu autorských práv, tedy z toho, že autorské právo je nepřevoditelné (tzv. translativní převod), tak z oprávnění k výkonu užití díla, tedy z majetkového práva, kdy autor zřizuje pro jinou osobu nové majetkové právo (tzv. konstitutivní převod). Autorovi se právo užití díla zachovává, je však obsahově omezeno

---

<sup>50</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 21.

<sup>51</sup> § 51 autorského zákona – Omezení nabyvatele licence

Nabyvatel nesmí upravit či jinak měnit dílo, jeho název nebo označení autora, ledaže bylo sjednáno jinak, nebo jde-li o takovou úpravu či jinou změnu díla nebo jeho názvu, u které lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil; ani v takovém případě nabyvatel nesmí dílo nebo jeho název změnit, pokud si autor svolení vyhradil i pro tyto změny a nabyvateli je taková výhrada známa. To platí obdobně i při spojení díla s jiným dílem, jakož i při zařazení díla do díla souborného.

<sup>52</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 168.

<sup>53</sup> § 12 odst. 2 autorského zákona – Právo dílo užit

Poskytnutím oprávnění podle odstavce 1 právo autorovi nezaniká; autorovi vzniká pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užit jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy.

(avšak omezeno je pouze majetkové právo, ne práva osobnostní, ta autorovi zůstávají zachována neomezená), a to v rozsahu oprávnění, které poskytuje jiné osobě.

#### 4.4 Právo autora na přístup k nosiči dat

Autorský zákon v ustanovení § 12 odst. 3<sup>54</sup> upravuje právo autora na přístup k hmotnému substrátu, na kterém je dílo zachyceno (nikoli na vydání hmotného substrátu), který je ve vlastnictví resp. v držbě či detenci jiné osoby, a to v návaznosti na osobnostní práva autora, konkrétně práva autora na to, aby užívání díla nesnižovalo jeho hodnotu. Je tomu tak proto, že jde o řešení dvojkolejnosti autorského díla jako nehmotného statku, který náleží výlučně autorovi, zachyceného na hmotném substrátu, který je ve vlastnictví osoby odlišné od autora (z hlediska ústavněprávního jde o střet práva na ochranu vlastnického práva s ochranou práv k výsledkům duševní tvůrčí činnosti). To dává autorovi možnost jednak kontrolovat, zda jeho dílo je užíváno způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, a jednak prezentovat své dílo (např. malíř si pořídí fotografii obrazu, který namaloval).

Přestože právo na přístup k nosiči dat je povahově právem osobnostním, autorský zákon jej zařazuje do majetkových práv, a to zejména s ohledem na možné uplatnění práva i po smrti autora jeho dědici. Kromě autora a výkonných umělců tak mohou toto právo dále uplatňovat i výrobci zvukových či zvukově obrazových záznamů a rozhlasová a televizní vysílatelé.

Tím, že autor uplatní právo na přístup k nosiči dat, omezí tak ve výkonu vlastnického práva majitele nosiče díla. Autorovo právo je však omezeno jednak účelem přístupu a jednak mírou dotčení vlastníka nosiče díla, a to při respektování práva vlastníka nerušeně užívat svůj majetek.

Základní podmínkou pro přístup k nosiči dat je, aby dílo bylo vyjádřeno pouze na jediném nosiči dat. Podmínka tedy nebude splněna v případě, kdy rozmnoženiny díla jsou dostupné v běžném prodeji.

Obsahem práva na přístup k nosiči dat je především autorovo právo požadovat přístup k nosiči dat, teprve nebylo-li by toto z hlediska oprávněných zájmů vlastníka vhodné, měl by autor právo na vlastníkovu požadovat na své vlastní náklady fotografii nebo jinou rozmnoženinu díla a její odevzdání. Postavení vlastníka je posíleno tím, že není povinen vlastníkovu nosič dat vydat.

---

<sup>54</sup> § 12 odst. 3 – Právo dílo užít

Autor má právo požadovat na vlastníku věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, aby mu ji zpřístupnil, pokud je toho třeba k výkonu práv autorských podle tohoto zákona. Toto právo nelze uplatnit v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka; vlastník není povinen autorovi takovou věc vydat, je však povinen na žádost a na náklady autora zhotovit fotografii nebo jinou rozmnoženinu díla a odevzdat ji autorovi.

## 4.5 Způsoby užití díla

Jednotlivé způsoby užití díla stanoví autorský zákon taxativním výčtem v ustanovení § 12 odst. 4, následující odstavce<sup>55</sup> však toto ustanovení relativizuje, tudíž, z hlediska praktického, výčet způsobů užití díla v ustanovení § 12 odst. 4 je výčtem příkladným. Důvodem pro zařazení odst. 5 k ustanovení § 12 autorského zákona byl rychlý rozvoj technologií, který přináší stále nové způsoby užití děl, s nimiž zákonodárce nemohl v době vzniku normy počítat.

Právo užit dílo tak obsahuje jednak způsoby užití, které autorský zákon uvádí v ustanovení § 12 odst. 4, dále způsoby užití, které je možné dovodit z dalších ustanovení autorského zákona a v neposlední řadě jednání, kterými se zprostředkovává vnímání díla, a která nejsou známá, ani současným autorským zákonem předvídaná. Právo dílo užit naopak neobsahuje jednání, která zprostředkovávají vnímání díla a která nebyla do autorského zákona zařazena nebo jím byla dokonce výslovně vyloučena, dále právo na samotné zhlédnutí nebo vnímání díla (tzv. duševní konzumace díla; např. přečtení knihy) a nakládání s dílem v rámci osobnostních práv, přičemž nevzniká dílo nové. Lze tedy shrnout, že užitím díla podle autorského zákona je jakékoli užití nad užití pro osobní potřebu.

Způsoby užití autorského díla se třídí podle vnějších znaků, a to na tzv. mechanická práva, práva na sdělování díla veřejnosti, tzv. práva synchronizační a práva odvozené tvorby.

a) Tzv. mechanická práva. Mechanická práva (šíření v hmotné podobě) se jinak označují jako práva k nepřímému sdělování a jde o práva související s fixací díla do hmotného nosiče a následným nakládáním s tímto nosičem. Mechanická práva spočívají v rozmnožování díla<sup>56</sup>, v rozšiřování<sup>57</sup>, pronájmu<sup>58</sup>, půjčování<sup>59</sup> a vystavování<sup>60</sup> originálu nebo rozmnoženiny díla.

b) Práva na sdělování díla veřejnosti. Práva na sdělování díla veřejnosti (šíření v nehmotné podobě), jinak označovaná jako práva k přímému sdělování, jsou práva

---

<sup>55</sup> § 12 odst. 5 autorského zákona – Právo dílo užit

Způsoby užití díla vyplývající z odstavce 4 se pro účely tohoto zákona vymezují v ustanoveních § 13 až 23. Dílo lze užit i jiným způsobem než způsoby uvedeným v odstavci 4.

<sup>56</sup> Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.

<sup>57</sup> Rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.

<sup>58</sup> Pronájemem originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou.

<sup>59</sup> Půjčováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě zařízením přístupným veřejnosti nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou.

<sup>60</sup> Vystavováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním shlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla, zejména díla výtvarného, díla fotografického, díla architektonického včetně díla urbanistického, díla užitého umění nebo díla kartografického.

na zpřístupňování díla v jeho nehmotné (efemérní) podobě bez zachycení díla na nosič. Výčet těchto děl v autorském zákoně se považuje za demonstrativní, proto do tohoto práva lze zařadit, kromě níže uvedených, i jakékoli jiné sdělení díla jiným osobám. Do práv na sdělování díla veřejnosti se řadí tzv. práva provozovací, tzv. práva vysílací a další a tzv. práva k sdělování děl veřejnosti na vyžádání (práva "on demand"; zejména prostřednictvím počítačových sítí). Provozovacími právy jsou právo na živé provozování díla<sup>61</sup>, právo na přenos živého provozování díla<sup>62</sup>, právo na provozování díla ze záznamu<sup>63</sup>, právo na přenos provozování díla ze záznamu<sup>64</sup> a právo na provozování rozhlasového a televizního vysílání<sup>65</sup>. Do práv vysílacích a dalších se řadí právo na vysílání rozhlasem nebo televizí<sup>66</sup> a právo na přenos rozhlasového nebo televizního vysílání<sup>67</sup>.

c) Tzv. práva synchronizační a práva odvozené tvorby. U těchto práv jde o užití díla v pozměněné, zpracované, zařazené či spojené podobě.

Jednotlivé způsoby užití autorského díla jsou na sobě nezávislé, což znamená, že uživatel potřebuje ke každému ze způsobů užití díla samostatný souhlas majitele autorského práva.

---

<sup>61</sup> Živým provozováním díla se rozumí zpřístupňování díla živě prováděného výkonným umělcem, zejména živě přednášeného literárního díla, živě prováděného hudebního díla s textem nebo bez textu, anebo živě scénicky prováděného díla dramatického nebo hudebně dramatického, choreografického nebo pantomimického.

<sup>62</sup> Přenosem živého provozování díla se rozumí současné zpřístupňování živě provozovaného díla pomocí reproduktoru, obrazovky nebo jiného podobného přístroje umístěného mimo prostor živého provozování s výjimkou užití díla způsoby podle § 21 až 23.

<sup>63</sup> Provozováním díla ze záznamu se rozumí zpřístupňování díla ze zvukového nebo zvukově obrazového záznamu pomocí přístroje, s výjimkou užití díla způsoby podle § 21 až 23.

<sup>64</sup> Přenosem provozování díla ze záznamu se rozumí současné zpřístupňování díla ze záznamu pomocí reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje umístěného mimo prostor provozování ze záznamu.

<sup>65</sup> Provozováním rozhlasového či televizního vysílání díla se rozumí zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu rozhlasového či televizního vysílání.

<sup>66</sup> Vysíláním rozhlasem nebo televizí se rozumí zpřístupňování díla rozhlasem či televizí a jiné takové zpřístupňování díla jakýmkoli jinými prostředky sloužícími k šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření bezdrátově nebo po drátě, včetně šíření po kabelu nebo vysílání pomocí družice, původním vysílatelem.

<sup>67</sup> Přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání díla se rozumí zpřístupňování díla současným, úplným a nezměněným přenosem díla rozhlasem nebo televizí bezdrátově nebo po drátě, uskutečňuje-li jiná osoba než vysílatel takového vysílání (jedná se o tzv. sekundární užití díla).

Příkladem takového přenosu rozhlasového nebo televizního vysílání je umístění televize nebo rádia do restaurace. Už jen nabídka provozování rozhlasového nebo televizního vysílání hostům sleduje dosažení majetkového prospěchu pro provozovatele restaurace, a proto vyžaduje uzavření licenční smlouvy. Pokud by k uzavření takové smlouvy nedošlo a provozovatel restaurace by zpřístupňoval hostům, jakož i personálu (tj. veřejnosti) díla vysílaná rozhlasem nebo televizí, dopouštěl by se neoprávněného užití autorského díla (v případě dosažení určitého stupně společenské nebezpečnosti i trestného činu podle § 270 autorského zákoníku). S problematikou přenosu rozhlasového nebo televizního vysílání souvisí i otázka tzv. hotelových pokojů. Jak judikatura ESD, tak i české soudy jsou toho názoru, že poskytování signálu hotelovým zařízením prostřednictvím televizních přijímačů klientům ubytovaných v hotelových pokojích je zpřístupněním díla vysílaného rozhlasem nebo televizí, přičemž podstatné je, že dílo je zpřístupňováno třetím osobám (veřejnosti) pro jejich osobní potřebu, nikoli to, zda sekundární uživatel dílo užívá v souvislosti s poskytováním určitých služeb či nikoli. Odpovědnost podle trestního zákoníku by mohla vzniknout v případě, že by skutečně, fakticky došlo ke sdělování díla veřejnosti skutečným zpřístupněním vysílaných děl, a tím by došlo k zasažení práv autora.

## 5. Neoprávněné zásahy do autorského práva

### 5.1 Přímé zásahy do autorského práva – neoprávněné užití autorského díla

#### 5.1.1 Pojem "neoprávněné užití autorského díla"

Pojem neoprávněné užití<sup>68</sup> je klíčovým institutem pro určení okamžiku, kdy nastupují prostředky na ochranu autorských práv. Autorský zákon však takový institut nedefinuje a ani se o něm v obecné rovině nezmiňuje. Je proto třeba vycházet z obecné občanskoprávní nauky, kde se za neoprávněný zásah považuje "takový zásah, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem"<sup>69</sup>. Z této definice tedy vyplývá, že neoprávněným užitím autorského díla je jakékoli užití, které není v souladu s tím, co bylo výše uvedeno o právu užití autorského díla. Lze si tedy představit, že jde buď o užití díla bez svolení autora<sup>70</sup> (resp. nad rámec ustanovení licenční smlouvy), nebo o užití díla jeho autorem zasahující do jím udělené výhradní licence, nebo o volné užití či užití zákonné licence v rozporu s ustanoveními autorského zákona, anebo užití díla v rozporu s úřední nucenou licencí. Při aplikaci autorského zákona na konkrétní případy došla soudní judikatura k tomu, že "neoprávněným zásahem je zejména pozměňování díla bez svolení autora, stejně jako užívání a nakládání s dílem bez poskytnuté licence"<sup>71</sup>. Ze znění ustanovení § 40 autorského zákona můžeme dovodit, že neoprávněným užitím autorského díla jsou skutkové podstaty jako neoprávněné rozmnožování díla v obchodě, nadpočetné lisování rozmnoženin díla, padělání rozmnoženin díla, paralelní cenově zvýhodněné dovozy rozmnoženin díla, neoprávněné pořizování rozmnoženin živého provozování díla aj. Autorské právo se tedy vyznačuje rozmanitostí skutkových podstat neoprávněného užití autorského díla.

#### 5.1.2 Autorskoprávní delikty ohrožující a porušující

Autorskoprávní delikty rozdělujeme na delikty ohrožující autorské právo a na delikty porušující autorské právo. Zásadní rozdíl mezi ohrožením a porušením spočívá v tom, že ohrožení je situace, kdy hrozí nebezpečí vzniku zásahu do autorského práva, zatímco porušení je situace, kdy k takovému zásahu již došlo. V rámci každé této kategorie potom může dojít

---

<sup>68</sup> Pojem neoprávněné užití autorského díla se často užívá promiscue s pojmem neoprávněného zásahu do autorského díla resp. do autorského práva.

<sup>69</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 185.

<sup>70</sup> Takový výtvar, který sice naplňuje legální pojmové znaky autorského díla, avšak je založen na porušení autorského práva jiného autora, nemůže požívat autorskoprávní ochrany.

<sup>71</sup> Soudní rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 739/2007

k neoprávněnému zásahu do výlučných osobnostních autorských práv anebo k neoprávněnému zásahu do výlučných majetkových autorských práv. Ohrožovací delikt má stejné zákonné důsledky jako delikt porušující (což vyplývá i z úpravy občanskoprávní, kdy je právo chráněno jak před porušením, tak i před ohrožením), rušitel se v tomto případě nazývá ohrožitel (tedy osoba, která svým jednáním způsobuje nebezpečí zásahu do autorského práva).

### **5.1.3 Odpovědnost za vznik autorskoprávního deliktu**

Odpovědnost za zásah do autorského práva je odpovědností objektivní, nevyžaduje se tedy zavinění (na rozdíl od obecné odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku, která je odpovědností subjektivní), avšak pro vznik odpovědnosti je vždy nutné nalézt příčinnou souvislost mezi jednáním žalovaného a eventuálním ohrožením resp. porušením autorského práva a je třeba ji bezpečně prokázat a ne se spoléhat pouze na pravděpodobnost.

### **5.1.4 Další členění autorskoprávních deliktů**

V tradičním pojetí se neoprávněné zásahy do autorského práva dělily na plagiáty a na kontrafakciace. Za kontrafakciaci se považuje jakýkoli jiný neoprávněný zásah než ten, který je považován za plagiát. Plagiát není autorským zákonem nijak definován, nicméně doktrína jím rozumí výtvar, který se shoduje s jiným výtvozem pouze v prvcích, které charakterizují toto konkrétní individuální autorskoprávní ztvárnění.

Neoprávněné zásahy do autorského práva lze rovněž členit podle toho, jaké jednotlivé zasažené výlučné právo zasahují. Autorský zákon však tyto kategorie nijak neuvádí.

## **5.2 Nepřímé zásahy do autorského práva – zvláštní skutkové podstaty**

Autorský zákon, který je primárně určen k ochraně autorských děl před jejich neoprávněným užitím, zavádí ještě další skupinu soukromoprávních deliktů. Tyto delikty ovšem nejsou spojeny s přímými zásahy do autorského práva, nýbrž jinak, nepřímo zasahují do autorského práva chránícího dané autorské dílo. Nositel dotčeného autorského práva se ale může proti zasahovateli bránit stejnými prostředky, které může autor použít v případě neoprávněného užití svého díla. Prostřednictvím těchto deliktů je tak autorské dílo chráněno nepřímo.

Zvláštní zásahy do autorského práva tak představují delikty obcházení technických prostředků ochrany, nekalé pomůckářství, odstraňování nebo pozměňování elektronické



informace o správě autorských práv, nakládání s autorským dílem u něhož byla informace o správě autorských práv nedovoleně odstraněna nebo pozměněna a nebezpečí vyvolání záměny.

### 5.2.1 Zvláštní delikty spojené s technickými prostředky ochrany práv

Autorskoprávní delikty spojené s technickými prostředky ochrany práv upravuje ustanovení § 43 autorského zákona<sup>72</sup>.

#### 5.2.1.1 Účel technických prostředků ochrany

Prvotním účelem technických prostředků ochrany byla zejména ochrana počítačových programů. Dnes se však netýká už jen jich, nýbrž se používají např. i u děl, která jsou obsažena na zvukových nebo zvukově obrazových záznamech nebo u elektronických databází, a to zejména z důvodu neustále postupujícího technického vývoje a následného prudkého rozvoje možností přístupu k autorským dílům a k usnadnění pořizování rozmnoženin autorských děl a jiných užití. Technické prostředky ochrany tak představují významný prostředek k zajištění práv autorů.

#### 5.2.1.2 Pojem "technický prostředek ochrany"

Technickým prostředkem ochrany je "jakákoli technologie, zařízení či součástka, které jsou při své obvyklé funkci určeny k tomu, aby zabraňovaly nebo omezovaly takové úkony ve vztahu k autorským dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění"<sup>73</sup> (pro to, zda se jedná či

---

<sup>72</sup> § 43 autorského zákona

(1) Do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.

(2) Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které

a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,

b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo

c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.

(3) Účinnými technickými prostředky podle tohoto zákona se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.

(4) Právní ochranou podle odstavce 1 nejsou dotčena ustanovení § 30a, § 31 odst. 1 písm. b), § 34 písm. a), § 37 odst. 1 písm. a) a b), § 38, § 38a odst. 2 a § 38e v rozsahu nezbytném k využití výjimky. Autor, který pro své dílo použil technické prostředky podle odstavce 3, je povinen zpřístupnit své dílo oprávněným uživatelům v rozsahu nezbytném ke splnění účelu uvedeného užití díla. Autor může zpřístupnit své dílo, pro které použil technické prostředky podle odstavce 3, i v případě zhotovení záznamu svého díla pro osobní potřebu podle § 30; to nebrání autorovi, aby přijal odpovídající opatření týkající se počtu takových rozmnoženin.

(5) Ustanovení odstavce 4 se nevztahuje na dílo, které bylo autorem či s jeho souhlasem zpřístupněno veřejnosti způsobem podle § 18 odst. 2.

(6) Technické prostředky ke splnění povinností podle odstavce 4 používané autorem dobrovolně nebo na základě dohod požívají ochrany podle odstavců 1 až 3.

<sup>73</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 463.

nejedná o technický prostředek ochrany, je podstatné skutečné druhové funkční určení daného prostředku, a to, zda je skutečně a správně fungující). V praxi najdeme dvě velké skupiny technických prostředků ochrany, a to ty, které omezují přístup k autorskému dílu (tzv. acces control), a ty které omezují pořizování rozmnoženin autorského díla (tzv. copy control). Do první skupiny tak řadíme např. prostředky omezující zpřístupnění díla z jeho rozmnoženiny, zejména digitálního záznamu (tzv. hard copy acces control), prostředky omezující okruh možných zařízení pro zpřístupnění díla (playback equipment control), prostředky omezující počet opakovaného zpřístupnění díla (playback repeat control) a omezení přenosu díla prostřednictvím sítí elektronických komunikací (transmission control). Do druhé skupiny náleží např. prostředky omezující počet rozmnoženin vyrobených z konkrétní rozmnoženiny díla, či prostředky zabráňující pořízení další rozmnoženiny z rozmnoženiny pořízené uživatelem. Technické prostředky ochrany mohou být jak hmotná zařízení (věcné zábrany ve formě např. hardwarových klíčů), tak i jakékoli jiné prostředky včetně prostředků nehmotných (kódování, šifrování, heslování) či jiných technologií. Autorský zákon všem technickým prostředkům ochrany stanoví stejný rozsah ochrany. Kromě technických prostředků ochrany se právní úprava vztahuje i na zařízení a služby sloužící k obcházení technických prostředků (nepřímé zásahy do autorských práv, jako např. výroba či šíření věci či jiná činnost směřující k usnadnění neoprávněného přístupu k dílu); je však třeba vždy zkoumat účel a užití takového přístroje (nezákonný obvykle bude přístroj, který má jen omezený obchodně významný účel).

#### 5.2.1.3 Delikty spojené s technickými prostředky ochrany

Nepřímá ochrana autorského práva prostřednictvím technických prostředků ochrany je koncipována tak, že jsou stanoveny zvláštní autorskoprávní delikty (nijak nesouvisí s ohrožováním či porušováním autorského práva). Autorskoprávně odpovědnou je osoba, která svou činností umožňuje, aby dílo mohlo být touto osobou či jakoukoli třetí osobou užito, přestože ona sama dílo přímo neužívá. Autorskoprávní odpovědnost za takový delikt vzniká již v okamžiku, kdy vzniká možnost, že by k neoprávněnému výkonu díla mohlo dojít.

a) Delikt obcházení technických prostředků ochrany. Delikt obcházení technických prostředků ochrany je založený na principu objektivní odpovědnosti. Odpovědná osoba se ho tedy dopustí tak, že obchází účinné technické prostředky ochrany. Při posuzování vzniku odpovědnosti se nepřihlíží k účelu obcházení technických prostředků ochrany, ke spáchání v rámci podnikatelské činnosti za účelem dosažení hospodářského či obchodního prospěchu či nikoli, k obcházení za účelem porušení autorského práva či nikoli, či k tomu, zda delikvent autorské dílo díky obcházení technických prostředků ochrany skutečně užil či nikoli.

b) Delikt nekalého pomůckářství. Delikt nekalého pomůckářství spáchá osoba, která se svojí aktivitou obcházení technických prostředků ochrany nedopouští, nýbrž je objektivně umožňuje. Autorský zákon taková vymezená nakládání s tzv. nekalými pomůckami sloužícími k tomu, aby umožnily obcházení technických prostředků ochrany práv, zakazuje. Za nekalou pomůcku se považuje "zařízení, výrobek, součástka nebo služba, které ve vztahu k obcházení účinných technických prostředků ochrany práv jsou za tímto účelem nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh (hledisko obchodního určení), mají jen omezený jiný obchodně významný účel nebo užití (hledisko skutečného funkčního určení) a jsou určeny, vyráběny, upravovány či prováděny s cílem jeho usnadnění nebo umožnění (hledisko účelového funkčního určení)"<sup>74</sup>, a které slouží k odstranění, vyřazení z provozu, omezení funkčnosti či jiného obcházení účinných technických zařízení k ochraně práv. Jde o věci vyloučené z obchodování (*res extra commercium*), neboť jsou zamýšlené k narušení technické ochrany díla před neoprávněným zásahem, a tak spojené se zlým úmyslem. Opět se jedná o objektivní odpovědnost, na jejíž vznik nemá vliv ani to, zda třetí osoba takovou pomůcku skutečně použila či odpovědná osoba jedná za účelem dosažení majetkového prospěchu či nikoli. Osoba, která je odpovědná za spáchání deliktu nekalého pomůckářství, se nazývá nekalý pomůckář, právní naukou definovaný jako "osoba, která se dopouští protiprávního jednání tím, že pomůcky povahy nekalé vyrábí, uvádí do oběhu, propaguje, pronajímá, drží k obchodnímu účelu nebo poskytuje".

#### 5.2.1.4 Praktické problémy spojené s technickými prostředky ochrany

V praxi se častým problémem stává, že dochází ke střetu právní úpravy technických prostředků ochrany s právní úpravou zákonem povolených bezesmluvních užití děl (autorský zákon totiž upřednostňuje práva autora před právy osob oprávněných ze zákonných licencí), jakož i s užitím díla na neautorizovaných přístrojích, s užitím předmětů nechráněných autorským zákonem apod. Technické prostředky ochrany jsou totiž nastaveny široce a často nezávisle na možném zásahu do autorského práva, takže často fungují tak, že uživatel není oprávněn je obházet či vyrábět nebo šířit nebo poskytovat služby umožňující jejich obcházení ani pro účely výše uvedené. Uplatní-li tedy autor na autorské dílo technické prostředky ochrany, není vyloučený vznik obecné soukromoprávní odpovědnosti prodejce za vady prodané věci, jestliže by technické prostředky ochrany mohly, vzhledem k obsahu kupní smlouvy, působit jako vada takové věci (ustanovení § 616 a násl. občanského zákoníku a § 422 obchodního zákoníku). Stejně tak není vyloučena ani veřejnoprávní odpovědnost dle zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, či podle předpisů na ochranu hospodářské soutěže. Autorský zákon proto vyžaduje,

---

<sup>74</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 462.

aby majitel autorského práva učinil opatření k tomu, aby v nezbytném rozsahu umožnil výkon těchto zákonem uvedených bezesmluvních užití děl. Nezáleží na tom, učiní-li tak úpravou technického prostředku nebo jiným způsobem (např. poskytne oprávněnému uživateli technické prostředky k odstranění zabezpečení). Takové opatření však není oprávněn učinit uživatel nebo třetí osoba. Autorský zákon upravuje dvě situace, a to situaci, kdy majitel autorského práva je povinen provést opatření, a situaci kdy majitel autorského práva je oprávněn provést opatření. Povinnost provést opatření má majitel práva v sedmi taxativně uvedených případech, a to v případě rozmnožování na papír nebo podobný podklad pro osobní potřebu nebo vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, citační bezúplatné licence ve formě užití výňatků z díla nebo drobných celých děl pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby, kdy takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem, úřední zákonné bezúplatné licence, knihovní bezúplatné zákonné licence pořízením archivační či náhradní rozmnoženiny, bezúplatné zákonné licence pro zdravotně postižené, zhotovení dočasného záznamu díla rozhlasovým nebo televizním vysílatelem jeho vlastními prostředky a pro jeho vlastní vysílání, a bezúplatné zákonné licence pro sociální zařízení. Na druhé straně majitel práva může zpřístupnit autorské dílo pro účely pořízení rozmnoženiny pro osobní potřebu (ustanovení § 30 autorského zákona), ovšem zde může určit počet takových rozmnoženin. Technické prostředky, kterými je dosaženo zpřístupnění autorského díla, jsou samy předmětem ochrany autorského práva. Autorský zákon speciálně upravuje technické prostředky ochrany ve vztahu k počítačovým programům, a to v ustanoveních § 66 odst. 7 a 8<sup>75</sup> autorského zákona.

V případě, že je autorské dílo zpřístupněno tak, že k němu může mít kdokoli přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména prostřednictvím počítačové či jiné obdobné sítě (tzv. interaktivní sdělování autorských děl veřejnosti na vyžádání), není majitel autorského práva povinen umožnit bezesmluvní výkon autorského práva ani v případě výše taxativně uvedených výjimek. Jde o absolutní a bezvýjimečnou ochranu technických prostředků.

Autorský zákon, vedle ochrany technických prostředků ochrany autorských práv, stanoví zvláštní ochranu pro technické prostředky sloužící k umožnění výkonu zákonem stanovených bezesmluvních užití díla, a to tak, aby bylo zabráněno jejich zneužití.

---

<sup>75</sup> § 66 odst. 7 a 8 autorského zákona – Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu  
(7) Ustanovení § 30a až 33, § 34 písm. b) až d), § 35 až 38, § 38a odst. 1 písm. b), § 38 odst. 2, § 38b až 39, § 43 odst. 1 a 4 až 6 a § 54 se na počítačový program nevztahují.  
(8) Právní ochranou technických prostředků podle § 43 nejsou dotčena ustanovení odst. 1 písm. d) a e) v rozsahu nezbytném k využití těchto omezení. Autor, který pro své dílo použil technické prostředky podle § 43 odst. 3, je povinen zpřístupnit počítačový program oprávněnému uživateli v rozsahu podle odstavce 1 a je povinen označit počítačový program chráněný technickými prostředky uvedením jména a adresy osoby, na kterou se má oprávněný uživatel za tím účelem obrátit.

### 5.2.2 Zvláštní delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu

Další autorskoprávní delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu jsou upraveny v ustanovení § 44<sup>76</sup>.

#### 5.2.2.1 Účel informací o správě práv k autorskému dílu

Díky tomu, že narůstají technologické možnosti pořizování rozmnoženin autorských děl, a díky tomu, že jsou zpřístupňovány veřejnosti (zejména prostřednictvím sítí elektronických komunikací), je častěji správa práv majitele autorského práva uplatňována prostřednictvím elektronických prostředků elektronicky identifikujících autorské dílo, majitele autorského práva či způsob užití díla (a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni) a zajišťujících i informace o náležitostech a podmínkách užití autorského díla či o usnadnění správy autorského práva. Jsou-li však takové identifikační údaje pozmeněny nebo odstraněny, jejich funkce může být zásadně omezena nebo vyloučena.

#### 5.2.2.2 Pojem "informace o správě práv k autorskému dílu"

Autorský zákon pojem informace o správě práv k autorskému dílu definuje taxativním výčtem předmětných informací (takový výčet by měl být vykládán co nejširěji), tedy jakýmkoli informacemi o identifikaci díla, o identifikaci autora, o identifikaci jiného nositele autorského práva, o způsobu užití díla a o podmínkách užití autorského díla, tedy např. informace o autorství, o licenčních podmínkách a smluvních ujednáních, automatickém rozúčtování autorských odměn aj. (jde tedy např. o digitální kód, vodoznak, informace objevující se u digitálního vysílání,..).

Forma informace o správě práv k dílu není v rámci definování pojmu nijak významná, významná však je pro vznik autorskoprávní odpovědnosti. Touto významnou formou je elektronická podoba informace. Zasáhnout do autorského práva lze tedy pouze pokud autor připojí elektronickou informaci k dílu, a to buď jako přímou součást rozmnoženiny, anebo bude k rozmnoženině pouze připojena či jinak v souvislosti s autorským dílem sdělena.

#### 5.2.2.3 Delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu

---

<sup>76</sup> § 44 autorského zákona

(1) Do práva autorského zasahuje též ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že

a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo

b) rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i způsobem podle § 18 odst. 2, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.

(2) Informací o správě práv k dílu podle odstavce 1 je jakákoli informace určená autorem, která identifikuje dílo, autora nebo jiného nositele práva, nebo informace o způsobech a podmínkách užití díla a jakákoli čísla nebo kódy, která takovou informaci představují. Totéž platí i pro informaci, která je připojena k rozmnoženině díla nebo se objevuje v souvislosti se sdělováním díla veřejnosti.

Z důvodu ochrany informací o správě autorských práv autorský zákon stanoví dvě skutkové podstaty, proti kterým se může nositel práva (kromě autora též výhradní licenční nabyvatel nebo zákonný vykonavatel absolutních majetkových autorských práv) bránit. Spácháním obou skutkových podstat může být zasahováno do autorských práv k dílům, počítačovým programům, databázím, jakož i k jejich rozmnoženinám. Autorskoprávní odpovědnost za tyto delikty je objektivní (k naplnění obou skutkových podstat se tedy nevyžaduje zavinění), musí být ovšem prokázána příčinná souvislost mezi jednáním žalovaného a důsledky, které takové jednání přineslo (způsobení, umožnění, usnadnění či zastření zásahu do autorského práva). Rozhodující je vždy účel zakázaného jednání. Nepřihlíží se ale k tomu, zda k němu došlo za účelem přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu či nikoli, ani zda ve skutečnosti díky odstranění elektronické informace o správě práv došlo k neoprávněnému výkonu autorského práva či nikoli.

a) Delikt odstraňování nebo pozměňování elektronické informace o správě autorského práva. Ke spáchání deliktu odstraňování nebo pozměňování elektronické informace o správě práv k autorskému dílu a ke vzniku odpovědnosti musí odpovědná osoba aktivním jednáním manipulovat se samotnou informací nebo ji pozměňovat nebo zcela odstraňovat. Úpravou elektronické informace však není změna nebo odstranění takové informace se souhlasem autora (v rámci jeho osobnostních práv).

b) Delikt nakládání s autorským dílem, u něhož byla informace o správě autorského práva nedovoleně odstraněna nebo pozměněna. Ke spáchání deliktu nakládání s autorským dílem, u něhož byla informace o správě práv k autorskému dílu nedovoleně odstraněna nebo pozměněna, dojde tak, že odpovědná osoba rozšiřuje rozmnoženiny díla (jak hmotného výtisku, tak i nehmotného díla), dováží nebo přijímá rozmnoženiny díla za účelem jejich rozšiřování či sdělování díla veřejnosti včetně vysílání díla a sdělování díla veřejnosti na vyžádání.

#### 5.2.2.4 Omezení

Dodržování zásady volného pohybu zboží na území Společenství vylučuje výkon práva na ochranu elektronických informací v rozsahu, který by byl na újmu této zásadě. Z judikatury Evropského soudního dvora se dovozuje, že informace o správě práv k dílu zásadně nepoživá ochrany, pokud způsobuje svévolné překážky volnému trhu mezi členskými státy.

### 5.2.3 Zvláštní delikt nebezpečí vyvolání záměny

Posledním ze zvláštních autorskoprávních deliktů je delikt nebezpečí vyvolání záměny, upravený v ustanovení § 45<sup>77</sup> autorského zákona.

Na rozdíl od neoprávněného užití, kde je přímo zasahováno do autorského díla (jako celku), je tento delikt spáchán, je-li zasahováno do taxativně uvedených částí – názvů (tzv. titulku) a vnější úpravy (tzv. grafického ztvárnění) – jejichž hlavním účelem je označení díla. Do autorského díla resp. práva je tedy zasahováno nepřímým a nezávisle na obsahu autorského díla, a to díky tomu, že určitý titulek autorského díla nebo jeho grafické znázornění jsou pro toto konkrétní dílo příznačné a v představě veřejnosti jsou spojeny v nerozlučný celek.

Pojmové znaky nebezpečí vyvolání záměny povahově vycházejí z právní úpravy nekalé soutěže, nejde však o ochranu s ochranou soutěžněprávní shodnou (což ale nevylučuje jejich shodný souběh). Autorskoprávní delikt nebezpečí vyvolání záměny je tedy spáchán, existuje-li dílo s konkrétním názvem nebo vnější úpravou, je-li užito názvu nebo vnější úpravy díla pro jiné dílo totožného druhu a dojde-li k vyvolání nebezpečí záměny obou děl (není-li nebezpečí z povahy díla nebo jeho určení objektivně vyloučeno).

Jde o delikt založený na objektivní odpovědnosti, pro jejíž vznik není podstatné, zda k záměně děl skutečně došlo či nedošlo a zda odpovědná osoba jednala za účelem dosažení majetkového prospěchu či nikoli, a ani není třeba, aby titulek nebo jeho grafické ztvárnění splňovaly znaky autorského díla ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 autorského zákona, a aby šlo o jednání v hospodářské soutěži či aby bylo v rozporu s dobrými mravy soutěže. Pro vznik nebezpečí vyvolání záměny jsou naopak významné skutečnosti jako novost, zaměnitelnost, obecná známost, rozlišitelnost či dlouhodobost užívání názvu či vnější úpravy díla aj. (tyto skutečnosti však současná koncepce českého autorského práva nezná a proto je nutné vykládat je v souladu s obecnými závěry právní nauky a soudní praxe v oblasti práva nekalé soutěže).

---

<sup>77</sup> § 45 autorského zákona

Do práva autorského neoprávněně zasahuje též ten, kdo pro své dílo používá názvu nebo vnější úpravy již použitých po právu jiným autorem pro dílo téhož druhu, jestliže by to mohlo vyvolat nebezpečí záměny obou děl, pokud nevyplývá z povahy díla nebo jeho určení jinak.

### III. PROSTŘEDKY K OCHRANĚ AUTORSKÉHO PRÁVA

Vzhledem k tomu, že dnes nelze spoléhat na to, že platné normy budou respektovány jen na základě ustáleného společenského pořádku, zahrnuje proces prosazování práva jak působení abstraktních hmotněprávních norem, tak nalézání práva v konkrétních případech procesními prostředky a výkon rozhodnutí v exekučním řízení.

Ochrana autorských práv autora nastupuje v okamžiku, kdy je do těchto práv neoprávněně zasazeno nebo jsou-li neoprávněně užitá (taková situace se velmi často označuje "pirátství"<sup>78</sup>). Prosazování autorských práv spadá jak do oblasti hmotného práva (právní nároky nositelů práva), tak do práva procesního (zvláštní procesní instituty, jako předběžná zajištění, zajištění důkazů apod.), jakož i exekučního práva.

K bezprostřední ochraně slouží autorský zákon, který stanoví specifické prostředky, kterými se autor může proti neoprávněnému užití svého díla (jakož i proti nepřímým zásahům do autorského práva) bránit. Díky tomu, že autorská práva jsou soukromými právy a občanský zákoník je subsidiárním předpisem, lze se domáhat i nároků vyplývajících z tohoto předpisu, a to soudně i mimosoudně. Neoprávněným užitím lze také naplnit některou ze skutkových podstat nekalé soutěže, proto je možné domáhat se ochrany i podle obchodního zákoníku.

Autorská práva však nejsou chráněna pouze soukromým právem, neoprávněné zásahy do autorského práva jsou totiž upraveny i předpisy veřejného práva. V tomto případě však nároky neplynou přímo autorovi (mluvíme o nepřímé ochraně autora), jde totiž především o postižení takových neoprávněných zásahů do autorských práv, která dosahují určité míry společenské škodlivosti, a proto je nutné společnost před takovými zásahy chránit. Z veřejnoprávních předpisů slouží k ochraně autorského práva v první řadě trestní zákoník, dále autorský zákon stanovící přestupky a správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob, živnostenský zákon, zákon na ochranu spotřebitele apod.

---

<sup>78</sup> Pojem pirátství má původ na přelomu 50. a 60. let minulého století, kdy docházelo k rozhlasovému vysílání z lodí, které byly zakotveny mimo teritoriální vody státu, a to z důvodu vyhýbání se placení autorských odměn za užití hudebních děl při rozhlasovém vysílání; dnes se používá na jakékoli neoprávněné užití autorských děl.



## 6. Ochrana prostřednictvím ústavního pořádku ČR

Úplný základ ochrany autorského práva stanoví Listina základních práv a svobod (dále jen "Listina") v čl. 34<sup>79</sup>. Čl. 34 konkretizuje obecnou ochranu vlastnictví a vlastnického práva zakotvené v čl. 11 Listiny a obsahuje odkaz na zákonnou normu, kterou je autorský zákon. Ochrana autorského práva má tedy nadzákonný charakter, proto jí všechny právní předpisy nižší právní síly nesmí odporovat. Významným garantem autorských práv je tedy, vedle soustavy obecných soudů, i Ústavní soud. Tento je nadán tzv. negativní legislativní pravomocí, to znamená, že je oprávněn rušit všechny legislativní akty orgánů veřejné moci, které jsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky. Ústavní soud provádí kontrolu ústavnosti, a to dvojího druhu. Abstraktní kontrola ústavnosti spočívá v tom, že Ústavní soud může zrušit právní předpis bez ohledu na to, bylo-li na jeho základě zasaženo do Ústavou nebo Listinou zaručeného práva nebo svobody jedinců. Ovšem okruh osob, které jsou oprávněny podat podnět k takovému přezkoumání, je poměrně úzký. Při konkrétní kontrole ústavnosti má každý jedinec právo, domnívá-li se, že jednáním orgánu veřejné moci bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod, podat ústavní stížnost.

---

<sup>79</sup> Čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv a svobod  
Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.

## 7. Soukromoprávní ochrana

Soukromoprávní ochrana nehmotných statků obecně je v České republice poměrně roztržštěná. Jediná částečně ucelená úprava je obsažena v autorském zákoně, avšak ani v tomto případě není možné mluvit o tom, že by ochrana autorského práva byla kodifikována.

Vzhledem k tomu, že autorské právo spadá do oblasti práva soukromého, je základním prostředkem ochrany žaloba. Řízení tak může být zahájeno pouze na návrh poškozené osoby, nikoli ex officio.

### 7.1 Soukromoprávní prostředky ochrany autorského díla poskytované autorským zákonem

Prostředky k ochraně autorského práva před neoprávněným užitím, jakož i před nepřímými zásahy do autorského práva jsou upraveny v 5. dílu autorského zákona. Žalobní nároky stanoví ustanovení § 40 autorského zákona.

#### 7.1.1 Žalobní nároky

Autorský zákon příkladmo uvádí možné způsoby zvláštních žalobních nároků, které vznikají autorovi vůči osobě, která jeho autorské právo porušila nebo ohrozila. Tyto žalobní nároky může autor (jakož i dědic, osoba vykonávající majetková práva autora či držitel výhradní licence) uplatnit jednak samostatně anebo i společně vedle sebe.

##### 7.1.1.1 Určovací nárok

Určovací nárok je upraven v ustanovení § 40 odst. 1 písm. a) autorského zákona<sup>80</sup> a je nárokem, kterým se žalobce domáhá určení svého autorství (nebo nároku na uznání autorského práva, které není výslovně zmíněno v autorském zákoně, avšak je možné jej podřadit pod demonstrativní výčet žalobních nároků). Úprava tohoto žalobního nároku je úpravou speciální k ustanovení § 80 písm. c) občanského soudního řádu<sup>81</sup> (klasická úprava určovací žaloby). Určovací nárok podle autorského zákona je totiž žalobou, která spočívá ve výkonu speciálního autorskoprávního nároku, a není proto třeba, aby při uplatňování určovacího nároku

---

<sup>80</sup> § 40 odst. 1 písm. a) autorského zákona – Ochrana práva autorského  
Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasazeno nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména

a) určení svého autorství, (...)

<sup>81</sup> § 80 písm. c) občanského soudního řádu  
Žalobou ( návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména  
c) o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

u soudu byl prokazován naléhavý právní zájem (jak je tomu u klasické určovací žaloby). Předmětem ochrany totiž není právní zájem, nýbrž subjektivní právo. Není však nevyloučeno, aby vedle určovacího nároku na určení autorství, byla uplatněna klasická určovací žaloba na určení toho, zda tu autorské právo je či není, má-li na tom žalobce naléhavý právní zájem.

#### 7.1.1.2 Zápůrčí nárok

Zápůrčí (neboli záповědní, zadržovací či negatorní nárok) je upraven v ustanovení § 40 odst. 1 písm. b) autorského zákona<sup>82</sup> a jde o nárok, kterým se žalobce domáhá toho, aby bylo zakázáno jednání v dané době ohrožující nebo porušující jeho autorské právo. Poškozená osoba se tedy domáhá, aby neoprávněně jednající osoba upustila od neoprávněné činnosti. Aby nedošlo k pochybnostem, autorský zákon demonstrativně vypočítává možné negatorní nároky, kterých se může autor domáhat. Jsou jimi např. zákaz neoprávněné výroby, obchodního odbytu, dovozu nebo vývozu rozmnoženin či napodobenin, sdělování díla veřejnosti, zákaz propagace, inzerce a jiné reklamy (vzhledem k tomu, že definice rozšiřování v ustanovení § 14 autorského zákona stanoví, že rozšiřováním je i nabízení díla za účelem jeho prodeje či jiného převodu vlastnictví, v návaznosti na ustanovení § 50 odst. 2 autorského zákona<sup>83</sup>, lze propagaci posuzovat jako oprávněnou, přestože není uvedena ve smlouvě, pokud se jejím prostřednictvím má dosáhnout účelu smlouvy a pokud nejsou v licenci přímo uvedeny jednotlivé způsoby užití díla). Negatorní nárok lze uplatnit pouze v případě, že škodlivý stav trvá anebo reálně hrozí, že s rušením práva bude započato nebo se bude opakovat. To platí i v případě, že již bylo zahájeno civilní soudní řízení a v rámci něj dojde k odstranění závadného stavu, v tomto případě by proto negatorní žaloba měla být stažena a soudní řízení zastaveno.

---

<sup>82</sup> § 40 odst. 1 písm. b) autorského zákona – Ochrana práva autorského  
Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (...)

b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy, (...)

<sup>83</sup> § 50 odst. 2 autorského zákona – Omezení licence  
Nestanoví-li smlouva, ke kterým jednotlivým způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy.

### 7.1.1.3 Informační nárok

Informační nárok je upraven v ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona<sup>84</sup> a znamená povinnost poskytnutí zákonem stanovených informací, a to s cílem získat informace o původu zboží nebo služeb, kterými jsou porušována práva, o distribučních kanálech a o totožnosti třetích osob zúčastněných na porušení práva. V České republice byl informační nárok poprvé zakotven až současným autorským zákonem v roce 2000 a jeho účelem je chránit autora před dalšími zásahy do jeho autorského práva a zjistit informace o odpovědných osobách. Je tedy prostředkem, který umožňuje poškozené osobě získat nové důkazy a uplatnit tak další nároky, a který posiluje prosaditelnost a vymahatelnost práva. Předmětné informace je osoba povinna sdělit vždy, a to i v případě, že by tyto informace podléhaly obchodnímu tajemství anebo byly jinak soukromoprávně utajovány. I zde však platí povinnost utajovat obsah tohoto obchodního tajemství, jinak hrozí spáchání nekalosoutěžního deliktu porušení obchodního tajemství, jakož je i možné domáhat se dodržování povinnosti utajovat obsah obchodního tajemství a šetření povinnosti mlčenlivosti zúčastněných osob prostředky procesního práva. V případě, že by předmětné informace byly úmyslně nesděleny, mohlo by se jednat o spáchání trestného činu nadržování podle § 366 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen "trestní zákoník")<sup>85</sup>. Autorský zákon stanoví taxativní výčet informací, které mohou být

<sup>84</sup> § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona – Ochrana práva autorského

Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasazeno nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (...)

c) sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny ze účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a dále zejména vůči osobě, která

1. má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,

2. využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala,

3. poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo

4. byla označena osobou uvedenou v bodě 1, 2 nebo 3 jako osoba, která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, (...)

<sup>85</sup> § 366 trestního zákoníku – Trestný čin nadržování

(1) Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta; pomáhá-li však takto pachateli trestného činu, na který trestní zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu a) pomoci osobě, která spáchala trestný čin vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414)

požadovány. Jde o informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o ceně neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, o totožnosti osob, které se neoprávněného díla účastní a o totožnosti osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě. Jde tedy zejména o jména a adresy výrobců, zpracovatelů, distributorů, dodavatelů a jiných předchozích držitelů předmětného zboží či služeb (a to jak velkoobchodníků, tak i maloobchodníků). Kromě ohrožitelů a porušitelů vzniká informační povinnost dále také např. držitelům neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla po obchodnicku, uživatelům rušební služby po obchodnicku, poskytovatelům služeb používaných při činnostech porušujících nebo ohrožujících autorské právo nebo osobám označeným uvedenými osobami za účastníky pořízení, výroby, distribuce rozmnoženiny nebo napodobeniny díla nebo poskytování rušební služby (uvedený výčet povinných subjektů je sice demonstrativní, avšak velmi podrobný, a proto nelze téměř uvažovat o jeho možném rozšíření). Autorský zákon to sice výslovně nepředpokládá, avšak soudy jsou oprávněny uvážit odůvodněnost a přiměřenost nároků. V souvislosti s uplatňovanými nároky je možné dále se domáhat procesní povinnosti osob svědčit, povinnosti sdělení informací významných pro řízení a rozhodnutí nebo ediční povinnosti.

#### 7.1.1.4 Odstraňovací nárok

Odstraňovací (restituční) nárok je upraven v ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) autorského zákona<sup>86</sup>, a to za účelem reparače.

V otázce, kdy odstraňovací nárok vzniká, se odborné publikace liší. Kolektiv autorů právnické fakulty UK se domnívá, že odstraňovací nárok vznikne teprve v případě dojde-li k porušení autorského práva (u pouhého ohrožení je podle jejich názoru odstraňovací nárok

---

nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415), nebo

b) opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch.

<sup>86</sup> § 40 odst. 1 písm. d) autorského zákona – Ochrana práva autorského

Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (...)

d) odstranění následků zásahu do práva, zejména

1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití,

2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,

3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny nebo či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,

4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2, (...)

vyložen)<sup>87</sup>. Naopak autoři právnické fakulty MU jsou toho názoru, že odstraňovací nárok vzniká autorovi již v okamžiku, kdy je jeho právo ohroženo<sup>88</sup>. Já bych se přiklonila k názoru prvnímu, tedy k tomu, že odstraňovací nárok může autorovi vzniknout teprve v případě, že dojde k porušení jeho práv. Svůj názor opírám o výše uvedený rozdíl mezi ohrožením a porušením a o gramatický výklad ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) autorského zákona, kde se hovoří o možném stažení či zničení neoprávněně zhotovených rozmnoženin či napodobenin díla, jakož i zařízení, výrobků či součástí podle ustanovení § 43 odst. 2 autorského zákona (dále jen "prostředky k obcházení technických prostředků ochrany"), přičemž klíčovým pojmem zde je "neoprávněně zhotovených". Je-li rozmnoženina díla (jeho napodobenina a prostředky k obcházení technických prostředků ochrany) neoprávněně zhotovená, musí být logicky již vzniklá a tedy porušující autorské právo. Stejně tak se v tomto ustanovení hovoří o zničení nebo odstranění nástrojů a materiálů použitých k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny díla (apod.). Zde je klíčovým pojmem "použitých". Byl-li nějaký nástroj či materiál již použit k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny (apod.), taková neoprávněně zhotovená rozmnoženina (apod.) musela již vzniknout za použití tohoto nástroje nebo materiálu a muselo tedy dojít k porušení autorského práva. Z toho tedy vyplývá, že odstraňovací nárok lze použít pouze v případě, bylo-li autorské právo porušeno.

Podmínkou odstraňovacího nároku je, aby existoval protiprávní stav (samotné rušení již mohlo pominout) anebo aby alespoň trvaly následky protiprávního stavu. Nárok se vztahuje především na hmotné předměty, které s porušením nebo ohrožením subjektivního autorského práva souvisí. Autorský zákon opět uvádí příkladný výčet, čeho všeho se může nárok týkat. Jedná se zejména o odstranění neoprávněně zhotovené rozmnoženiny nebo napodobeniny díla a předmětů, které slouží k obcházení technických prostředků ochrany práv nebo materiálů a nástrojů použitých výlučně a převážně k výrobě uvedených předmětů (u posledních dvou zmíněných má odstraňovací nárok preventivní charakter). Žalobce se může domáhat jednak stažení uvedených předmětů z obchodování, jednak jejich zničení anebo kombinace obojího

---

<sup>87</sup> KŘÍŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. Str. 145.: "Nárok na odstranění má reparační funkci a směřuje k odstranění následků porušení práva (u ohrožení je pojmově vyloučeno)." Stejný názor uvádí i CHALOUPKOVÁ, Helena. HOLÝ, Petr. *Autorský zákon : komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 66.: "V případě, že právo je již porušeno (zde je tedy pojmově vyloučeno pouhé ohrožení práva), upravuje se právo na odstranění následků takového zásahu (reparační účel).", jakož i ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorský zákon : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2006. Str. 68.: "Nároky odstraňovací – autor má nárok na odstranění neoprávněného zásahu do svých práv. Tento nárok není možné uplatnit, pokud došlo pouze k ohrožení práv."

<sup>88</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 420.: "Nárok odstraňovací (restituční), jehož účelem je odstranit důsledky, které neoprávněný zásah do autorského práva (či jeho ohrožení) přivodil, a tak obnovit (restituovat) právní stav před tímto neoprávněným zásahem (ohrožením)."

(stažení z obchodování a následné zničení). Odstranění protiprávního stavu se děje na náklady ohrožitele či rušitele. Autorský zákon výslovně uvádí možnost soudu, aby uvážil, zda přiznání restitučního nároku je vhodné a úměrné ke konkrétním okolnostem, jakož i k zájmům a dobré víře třetích osob (spotřebitelů).

Odstraňovací nárok byl poprvé zaveden do českého autorského práva až současným autorským zákonem v roce 2000, je poměrně často uplatňován, soudy ho však tak často, pravděpodobně díky nedostatečné zkušenosti, nepřiznávají. Obdobné instituty jsou známé spíše v oblasti veřejného práva (trestní, celní či spotřebitelské právo), avšak tyto je nutné od restitučního nároku podle autorského zákona striktně odlišovat.

#### 7.1.1.5 Nárok na přiměřené zadostiučinění

Nárok na přiměřené zadostiučinění upravuje autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 1 písm. e)<sup>89</sup>.

Podobně jako v případě odstraňovacího nároku, se i na vznik nároku na přiměřené zadostiučinění (satisfakční nárok) názory odborné veřejnosti liší. Kolektiv autorů právnické fakulty UK má za to, že nárok na přiměřené zadostiučinění vzniká pouze v případě, dojde-li k porušení autorského práva a na základě takového porušení vznikne nemajetková újma<sup>90</sup>. Naproti tomu autoři z právnické fakulty MU se domnívají, že nárok na přiměřené zadostiučinění může vzniknout již v případě hrozby nemajetkové újmy<sup>91</sup>. Já se opět přikláním k prvnímu názoru (přiměřené zadostiučinění lze autorovi poskytnout pouze v případě porušení autorského práva). Opět vycházím z rozdílu mezi pojmy ohrožení a porušení a z gramatického výkladu ustanovení § 40 odst. 1 písm. e). Zde se hovoří o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, přičemž klíčovým je pojem "způsobenou". Taková nemajetková újma, byla-li způsobena, tedy nemohla pouze hrozit, avšak muselo dojít k jejímu vzniku, a to na základě porušení autorského práva.

---

<sup>89</sup> § 40 odst. 1 písm. e) autorského zákona – ochrana práva autorského  
Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (...)

e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména

1. omluvou,

2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání, (...)

<sup>90</sup> KRÍŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. Str. 145.: "Nárok na zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu nenáleží při pouhém ohrožení práv autora, ani při pouhé hrozbě nemajetkové újmy."

<sup>91</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 421.: "Právo na přiměřené zadostiučinění (na satisfakci) autorovi (jeho právnímu nástupci) přísluší pouze za předpokladu, že mu neoprávněným zásahem do autorského práva nejen vznikla nebo alespoň reálně hrozila újma nemajetkové povahy."

Oba uvedené přístupy se však shodují na tom, že je podstatné, aby se jednalo o újmu nepeněžitou, neboť podle českého práva nárok na peněžitě zadostiučinění ze způsobené hmotné škody nevzniká. Autorský zákon výslovně upřednostňuje nejprve morální zadostiučinění, a to jak formou např. omluvy před soudem, omluvy uveřejněné ve veřejném tisku<sup>92</sup>, omluvným dopisem, ale i jiným nepeněžním zadostiučiněním, jako poskytnutí určitého nepeněžitého plnění, výhody postiženému autorovi či uveřejnění rozsudku na účet žalovaného. Takováto morální satisfakce je však v rámci ochrany autorského práva využívána méně častěji než v rámci ochrany všeobecných osobnostních práv podle občanského zákoníku, neboť poškozené osoby sledují převážně zájmy majetkové. Teprve v případě, kdy se morální satisfakce nejeví, vzhledem k okolnostem neoprávněného zásahu do autorského práva nebo do jeho ohrožení, jako postačující, může autorovi příslušet i peněžitý satisfakční nárok. Satisfakční nárok se poskytuje postiženému předně za účelem uspokojení za to, že byl nedobrovolně nucen strpět nemajetkovou újmu, která mu byla způsobena, a dále jako vyrovnání morálních následků způsobených mu konkrétním neoprávněným jednáním. Účelem však v žádném případě není získávání finančních zdrojů k další činnosti. Je však třeba dodat, že poškozené osoby nezdědka využívají peněžitý satisfakční nárok jako náhradu ušlého zisku, přestože jde o dva zcela odlišné nároky založené rozdílných odpovědnostních principech. Otázku přiměřenosti autorský zákon neřeší, proto se v případě soudního posuzování přihlíží ke všem okolnostem případu, a za zjevně nepřiměřené se považuje takové zadostiučinění, které by rušiteli nebo třetím osobám způsobilo neospravedlnitelnou újmu. V současné době autorský zákon umožňuje, aby se strany dohodly na narovnání. Teprve v případě, že k dohodě o narovnání nedojde, soud kvantitativně posoudí konkrétní skutečnosti ovlivňující výši peněžitě zadostiučinění, jako např. závažnost vzniklé nemajetkové újmy, okolnosti, za nichž k neoprávněnému zásahu do autorského práva došlo, opakování zásahu, jakým způsobem k zásahu došlo, zavinění, pohnutka aj., a určí výši odškodného. Při určování výše je soud, z důvodu, že jde o řízení zahajované na návrh, vázán žalobním návrhem žalobce, ultra petitem však může přiznat zadostiučinění vyšší, a to díky institutu práva soudcovského, které slouží k naplňování zásady ochrany slabšího (v rámci ochrany autorského práva tedy osoby poškozeného). Také v případě, že by výši satisfakčního nároku bylo možno zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo vůbec, určí ji soud dle své úvahy.

---

<sup>92</sup> Jako příklad lze uvést takovou omluvu, která byla nařízena vrchním soudem v rozsudku č.j. 1 Co 64/2006-93 ze dne 13.září 2006: "Omluva. Na velkoplošné venkovní tiskové reklamě naší společnosti jsme k podpoře prodeje míchačky stavebních hmot v měsíci září 2004 užíli slovní spojení "Upeč - - třeba zed". Tímto jednáním jsme neoprávněně změnili a užíli část verše textu písně "Dej cihlu k cihle", který zní "Upeč třeba chleba, postav třeba zed". Panu Z. S., autoru textu písně "Dej cihlu k cihle" se omlouváme. B., k.s." (pozn. tento rozsudek vrchního soudu byl dne 30. dubna 2007 Nejvyšším soudem zrušen a věc byla vrácena k projednání Krajskému soudu v Brně, tento soud rozhodl dne 15. února 2010 ve prospěch žalovaného, žalobci uložil, aby se žalovanému omluvil a zaplatil náhradu škody ve výši 200 000 Kč).



Pojem nemajetkové újmy není nikterak autorským zákonem vymezen, přestože jím je několikrát používán. Doktrína uvádí, že nemajetková újma je opakem újmy majetkové, vzniká v mimomajetkové sféře (tedy sféře osobnostní), často však mívá důsledky do sféry majetkové (např. odklon od zájmů obchodních kruhů) a jejím obsahem může být mimo jiné i strach autora z reálné hrozby ztráty tvůrčích zakázek, psychické trauma. Právě otázka obsahu nemajetkové újmy a její rozsah je věcí dokazování, neboť je třeba je určitým způsobem objektivizovat. Významnou proto bývá výpověď postiženého. Právo na peněžité zadostiučinění smrti postiženého zaniká a není možný jeho přechod na dědice.

#### 7.1.1.6 Zveřejnění rozsudku na náklady rušitele

Stejně jako např. v oblasti soutěžního práva může soud přiznat právo na uveřejnění rozsudku na náklady žalovaného, a to podle ustanovení § 40 odst. 3 autorského zákona<sup>93</sup>. Zásadní podmínkou pro přiznání tohoto nároku je, aby se jednalo o nárok přiměřený. Kromě toho může soud, dle okolností konkrétního případu, stanovit rozsah, formu či způsob uveřejnění. Rozsudek se uveřejňuje v hromadných sdělovacích prostředcích, ale je možné i určit v jakém druhu prostředku má být zveřejněn, jakému okruhu adresátů apod. V praxi však tento prostředek ochrany není příliš často využíván, neboť mezi okamžikem porušení autorského práva a okamžikem vydání rozsudku obvykle bývá značná časová prodleva, a tudíž zájem na jeho zveřejnění je již menší.

#### 7.1.1.7 Zvláštní záporní nárok

Zvláštní záporní nárok je upraven v ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) autorského zákona<sup>94</sup> a týká se poskytování služby, kterou třetí osoby využívají k porušování nebo ohrožování autorského práva. Od ostatních nároků se liší tím, že nesměřuje vůči rušiteli či ohrožovateli autorského práva, nýbrž vůči osobám jiným, zvaným "prostředníci zásahu". Autorskoprávní odpovědnost v tomto případě tedy vzniká tak, že třetí osoby poskytují předmětné služby. Okruh osob poskytujících služby se každém případě posuzuje vždy podle konkrétních okolností, zejména s ohledem na otázku příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a porušováním či ohrožováním autorského práva třetími osobami, případně podle toho, jakým způsobem je služba propagována, jaké kroky byly učiněny k zamezení užívání služby za účelem porušování či ohrožování autorských práv. Do režimu zvláštních záporních nároků tak mohou spadnout

---

<sup>93</sup> § 40 odst. 3 autorského zákona – Ochrana práva autorského  
Autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

<sup>94</sup> § 40 odst. 1 písm. f) autorského zákona – Ochrana práva autorského  
Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (...)

f) zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

provozovatelé centralizovaných či necentralizovaných peer-to-peer služeb, provozovatelé internetových kaváren, provozovatelé rozmnožovacích či kopírovacích služeb či dopravce autorskoprávně závadného zboží. Při posuzování výše zvláštního zápůrčího nároku je třeba vždy zkoumat dostatečný stupeň příčinné souvislosti a přiměřenost nároku vzhledem ke způsobené újmě. V souvislosti s otázkou zvláštního zápůrčího nároku je významná problematika autorskoprávní odpovědnosti poskytovatelů informačních služeb, upravená zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti<sup>95</sup>. Tato zvláštní odpovědnost ale nemá vliv na uplatnění zvláštního zápůrčího nároku na zákaz poskytování služby, kterou třetí osoby používají k porušování či ohrožování autorských práv.

#### 7.1.1.8 Jiný nárok

Jiným nárokem je jakýkoli jiný nárok, který vyplývá z autorského zákona.

### 7.1.2 Škoda a bezdůvodné obohacení

---

<sup>95</sup> § 3 zákona 480/2004 – Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených informací  
(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací, odpovídá za obsah přenášených informací, jen pokud

- a) přenos sám iniciuje,
- b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo
- c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.

(2) Přenos informací a zprostředkování přístupu podle odstavce 1 zahrnuje také automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací.

§ 4 zákona 480/2004 – Odpovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací  
Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací automaticky dočasně meziukládaných, jen pokud

- a) změní obsah informace,
- b) nevyhoví podmínkám přístupu k informaci,
- c) nedodrží pravidla o aktualizaci informace, která jsou obecně uznávána a používána v příslušném odvětví,
- d) překročí povolené používání technologie obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace, nebo
- e) ihned nepřijme opatření vedoucí k odstranění jím uložené informace nebo ke znemožnění přístupu k ní, jakmile zjistí, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci.

§ 5 zákona 480/2004 – Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem  
(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

- a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo
- b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně nečinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele.

Vedle ochrany podle autorského zákona je možné, aby se postižený domáhal i obecné soukromoprávní ochrany. Takovou možnost zavádí autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 4<sup>96</sup>. Autorský zákon zde odkazuje na obecnou úpravu v občanském zákoníku a zavádí možnost souběhu nároků a také zvláštní pravidla pro určení rozsahu odpovědnosti za tyto delikty. Z hlediska ochrany autorských práv je taková úprava velmi významná, a to zejména proto, že právo na autorskou odměnu se nepovažuje za součást absolutního autorského práva, nýbrž je právem relativním, vyplývajícím z konkrétních závazkových vztahů (např. nárok z ušlé autorské odměny tak lze žalovat pouze obecným nárokem z bezdůvodného obohacení).

Autor je tedy oprávněn domáhat se, vedle ochrany vyplývající z autorského práva, náhrady vzniklé škody (tj. škody skutečné a ušlého zisku) a nároku z bezdůvodného obohacení.

Škoda a bezdůvodné obohacení jsou dva od sebe oddělené soukromoprávní delikty, přičemž každý z nich se vyznačuje jinými pojmovými znaky. Pro bezdůvodné obohacení je typické obohacení, bezdůvodnost, újma (škoda) a to, že není nutné zavinění. Naopak u škody se obvykle zavinění předpokládá, chybí jí obohacení, je bezdůvodná a je jí způsobena újma (škoda). Z toho důvodu může dojít k jednočinnému souběhu mezi oběma skutkovými podstatami (není to ale obvyklé).

#### 7.1.2.1 Náhrada škody

Odpovědnost za škodu se řídí ustanoveními § 420 a násl. občanského zákoníku. Ustanovení § 420 občanského zákoníku<sup>97</sup> upravující obecnou odpovědnost fyzických a právnických osob za škodu je jedním z pilířů nejen občanského, ale i celého soukromého práva. Pod pojmem odpovědnost za škodu se má obecně na mysli "nepříznivý právní následek předvídaný sankční složkou právní normy a postihující toho, kdo porušil primární právní povinnost"<sup>98</sup>, přičemž nepříznivý právní následek je založen na tom, že tomu, kdo porušil prvotní povinnost, nově vznikne druhotná, odpovědnostní povinnost, jejímž účelem je zajištění plné náhrady za způsobený následek resp. uvedení v předešlý právní stav. Obecná odpovědnost

---

<sup>96</sup> § 40 odst. 4 autorského zákona – Ochrana práva autorského  
Právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno; místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

<sup>97</sup> § 420 občanského zákoníku – Obecná odpovědnost  
(1) Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.  
(2) Škoda je způsobena právnickou osobou nebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.  
(3) Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

<sup>98</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 1202.

za škodu je odpovědností subjektivní, k jejímu vzniku se totiž kromě tří předpokladů zakládajících objektivní odpovědnost (jejichž existenci prokazuje poškozený) – porušení právní povinnosti, vznik škody a příčinná souvislostí mezi nimi – vyžaduje též zavinění. Zavinění ve formě nedbalosti se předpokládá, nezavinění prokazuje škůdce. Z povahy autorského díla jako nehmotného statku však plyne, že autorské dílo je vlastně nepoškoditelné, a proto lze náhradu skutečné škody využít pouze v případě škody na hmotném substrátu (při níž vůbec nemusí dojít k ohrožení nebo porušení autorského práva). Náhrady ušlého zisku se poškozený domáhá v případě, že mu v důsledku protiprávního jednání jiné osoby, které znemožnilo autorovi užití díla, ušel zisk. Oproti občanskému zákoníku však autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 4 upravuje zvláštní způsob určování výše ušlého zisku. Ušlý zisk se nahrazuje ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Ze znění § 40 odst. 4 se dovozuje a obdobně se v komunitárním právu náhrada ušlého zisku v důsledku neoprávněného užití díla považuje za nárok, jež vzniká autorovi bez dalšího, a proto se přibližuje nároku z bezdůvodného obohacení (za takové situace by ušlá autorská odměna nemohla být v rámci trestního řízení posuzována v adhezním řízení; v adhezním řízení je totiž možné rozhodovat pouze o vzniklé škodě, nikoli o bezdůvodném obohacení). Takový závěr by však odporoval subjektivnímu principu, proto i zde je nutné zkoumat, do jaké míry je ušlý zisk v příčinné souvislosti s porušením autorských práv. Zvláštní autorskoprávní úprava ušlého zisku se však nijak nedotýká obecné úpravy podmínek vzniku odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku. Kromě výše uvedeného lze výši ušlého zisku podle občanského zákoníku, jakož i ušlého zisku podle autorského zákona určit i podle ustanovení § 136 občanského soudního řádu<sup>99</sup>, tedy soudním uvážením<sup>100</sup>. Soud určuje výši nároku v případě, že byl prokázán právní základ nároku, avšak skutkové zjištění spojené s výší nároku je nepoměrně obtížné či zcela nemožné, a to tím způsobem, že zjistí takové skutečnosti, které mu pomohou uvážít výši předmětného nároku (výši nároku nelze určit volnou úvahou nepodléhající hodnocení).

#### 7.1.2.2 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

Bezdůvodné obohacení je upraveno v ustanovení § 451 a násl. občanského zákoníku a je realizací jedné ze základních zásad občanského práva – zákazu bezdůvodně se obohatit na úkor jiného. Ustanovení § 451 občanského zákoníku<sup>101</sup> bezdůvodné obohacení nedefinuje, avšak

<sup>99</sup> § 136 občanského soudního řádu

Lze-li výši nároků zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li je zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy.

<sup>100</sup> Soudní uvážením podle § 136 občanského soudního řádu nelze zaměňovat se zásadami hodnocení důkazů soudem podle § 132 občanského soudního řádu.

<sup>101</sup> § 451 občanského zákoníku – Bezdůvodné obohacení

(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

(2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z

obecně se jím myslí "závazek, z něhož vzniká tomu, kdo se obohatil, povinnost vydat to, o co se bezdůvodně obohatil, a právo toho, na jehož úkor k obohacení došlo, požadovat vydání toho, o čem se povinný obohatil"<sup>102</sup> (stejně jako u náhrady škody, je tedy bezdůvodné obohacení jedním z důvodů mimosmluvního vzniku závazku). K bezdůvodnému obohacení může dojít pouze v případě, že mezi obohaceným a poškozeným neexistuje právní vztah, a v případě, že uvedené jednání nesplňuje podmínky odpovědnosti za škodu. Uvedené ustanovení je koncipováno tak, že v prvním odstavci stanoví povinnost vydat bezdůvodné obohacení (nejde však o generální klauzuli použitelnou na situaci, kdy by dané jednání nespadovalo ani pod jednu ze skutkových podstat) a v následujícím odstavci vypočítává jednotlivé skutkové podstaty (tento výčet skutkových podstat je doplněn ještě ustanovením § 454 občanského zákoníku<sup>103</sup>). Právní úprava bezdůvodného obohacení plní funkci uhrazovací, jakož i preventivně-výchovnou. Bezdůvodné obohacení je založeno na objektivním principu, tudíž k jeho vzniku se nevyžaduje zavinění. Stejně tak není nutné způsobení škody. Bezdůvodné obohacení vznikne za předpokladu "neoprávněného získání majetkových hodnot jedním subjektem, a to na úkor jiného subjektu, v jehož majetkových poměrech se tato změna negativně projevila"<sup>104</sup> (uvedené skutečnosti prokazuje ten, jež se vydání bezdůvodného obohacení domáhá). Aby se jednalo o bezdůvodné obohacení, stačí, aby právní důvod, který byl zpočátku dán, později odpadl a přesto došlo k plnění. Bezdůvodně obohacený vydává poškozenému vše, co získal (in natura), pouze v případě, že to není možné, se vydává finanční náhrada.

V oblasti autorského práva bezdůvodné obohacení obvykle vzniká tak, že někdo užije libovolným způsobem cizího díla bez autorova svolení (uděleného licenční smlouvou)<sup>105</sup> či bez právního důvodu stanoveného v autorském zákoně (obvyklým případem je např. to, že rušitel něco ušetřil, nebo že na úkor autora zvýšil svůj majetek apod.). Takovým neoprávněným zásahem jsou postižena jak majetková, tak i osobnostní práva autora (majetková práva mají totiž svůj osobnostní základ).

Autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 4 speciálně stanoví výši bezdůvodného obohacení pro případ nakládání s autorským dílem bez právního důvodu, a to tak, že jde

---

neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

<sup>102</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 1328.

<sup>103</sup> § 454 občanského zákoníku – Bezdůvodné obohacení  
Bездůvodně se obohatil i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

<sup>104</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 1325.

<sup>105</sup> Neexistence licenční smlouvy je totiž objektivním faktem, který je možné konstatovat a který znamená neexistenci právního důvodu, případně neplatný právní úkon, neměla-li licenční smlouva podstatné náležitosti, nebo právní důvod, který odpadl.

o dvojnásobek obvyklé smluvní licenční odměny<sup>106</sup> (kromě restitučního nároku představuje i jakousi sankci ve formě soukromoprávní pokuty). Taková výše bezdůvodného obohacení je konečná, byl-li bezdůvodně obohacený v dobré víře; nebyl-li však v dobré víře, je povinen vydat, kromě dvojnásobku obvyklé smluvní licenční odměny, i veškeré užitky (např. čistý zisk z neoprávněného užití díla). Dobrá resp. zlá víra se důkazně prokazuje, zlou víru však nebývá obvykle složité prokázat (obohacený se zpravidla o tom, že zasahuje do autorského práva, dozví od poškozeného (např. výstrahou). Na rozdíl od poskytování bezdůvodného obohacení podle občanského zákona není možné žádat věcné plnění. Výši bezdůvodného obohacení může, stejně jako náhradu škody a výši ušlého zisku, určit po uvážení soud (ustanovení § 136 občanského soudního řádu). Soud však není oprávněn, z důvodů zvláštního zřetele hodných, snížit výši bezdůvodného obohacení, tak jak je oprávněn v případě posuzování náhrady škody (ustanovení § 450 občanského zákoníku).

V praxi se nezdá stávat, že nižší soudy zastávají názor, že výše obvyklé odměny odpovídá autorské odměně uvedené v sazebníku kolektivního správce. Takový názor nelze akceptovat. Povinností kolektivních správců totiž je sjednávat licenční smlouvy za přiměřených a rovných podmínek, ale díky tomu, že mají jakési monopolní postavení na trhu kolektivní správy, dochází často k tomu, že si vynucují nepřiměřené podmínky ve smlouvách s jinými účastníky trhu a plnění, které je v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění. Je-li tedy autorská odměna stanovena protiprávně, nelze ji považovat za přiměřenou a vynucovat ji státem.

## **7.2 Procesní otázky související s ochranou autorských práv**

Výše uvedeným nárokům upraveným v autorském zákoně z hlediska procesního odpovídají druhy žalobních návrhů upravené v ustanovení § 80 občanského soudního řádu.

### **7.2.1 Možné prostředky ochrany autorského práva podle občanského soudního řádu**

V případě ochrany proti neoprávněnému užití do autorského díla se rovněž lze bránit i dalšími procesními instituty, které upravuje občanský soudní řád. Těmito procesními prostředky jsou předběžné opatření<sup>107</sup>, jehož účelem je prozatímní úprava poměrů účastníků (podmíněno

---

<sup>106</sup> Obvyklost odměny se odvíjí od toho, o jaký druh díla jde, kdo je autorem (erudice, věhlas,..), jaké je zaměření díla, jak je populární, žádané, aktuální.. Co se týče výše odměny, tak se poskytuje celá částka, kterou má autor za celou dobu trvání licenční smlouvy obdržet.

<sup>107</sup> § 74 odst. 1 občanského soudního řádu – Předběžná opatření  
Před zahájením řízení může předseda senátu nařídit předběžné opatření, je-li třeba, aby zatím byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.

složením jistoty), zajištění důkazu<sup>108</sup> a zejména zajištění důkazu ve sporech týkajících se práv z duševního vlastnictví<sup>109</sup> (též podmíněno složením jistoty). Při formulaci žalobních petitů je třeba si uvědomit, že výsledné rozhodnutí se může stát platným exekučním titulem, proto je třeba žalobní petit přizpůsobit tomuto eventuálnímu výkonu rozhodnutí. Jde-li o nepeněžitou povinnost, lze výkon rozhodnutí vůči povinnému (dle ustanovení § 351 a násl. občanského soudního řádu) provést uložením pokuty až do výše 100 000 Kč. Taková pokuta, v přiměřené výši, může být uložena i opakovaně, nesplní-li ani poté povinný vykonatelné rozhodnutí.

### 7.2.2 Věcná příslušnost soudů

Věcná příslušnost soudů ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona a o nárocích z ohrožení a porušení autorských práv je upravena ustanovením § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu<sup>110</sup>. V prvním stupni tak rozhodují krajské soudy. Ve většině případů se totiž nejedná o bagatelní případy a je tedy třeba konkrétnímu případu věnovat důkladnější pozornost.

Do rozsahu § 9 odst. 2 písm. b) však nespádají spory z licenčních smluv, u nich se totiž nejedná o autorskoprávní nárok, nýbrž nárok ze smlouvy, a proto jsou k rozhodování věcně příslušné okresní soudy.

K projednávání nároků na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona, je taktéž věcně příslušný krajský soud (ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu). Otázkou však je, který soud je věcně příslušný rozhodovat o nároku z odpovědnosti za škodu související s ohrožením nebo porušením autorského práva. O tomto nároku se totiž ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního

---

<sup>108</sup> § 78 odst. 1 občanského soudního řádu – Zajištění důkazu

Před zahájením řízení o věci samé lze na návrh zajistit důkaz, je-li obava, že později jej nebude možno provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi.

<sup>109</sup> § 78b občanského soudního řádu – Zajištění důkazu předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví

(1) Ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví lze před zahájením řízení o věci samé na návrh toho, kdo osvědčil porušení práva z duševního vlastnictví, za účelem provedení důkazu (§ 130 odst. 1) zajistit

a) zboží, popřípadě přiměřený vzorek zboží, jehož výrobou mohlo být porušeno právo z duševního vlastnictví,

b) materiál a nástroje, které byly použity k výrobě nebo rozšiřování zboží uvedeného v písmenu a),

c) dokumenty týkající se zboží uvedeného v písmenu a).

(2) Zajištění podle odstavce 1 je přípustné jen tehdy, nebylo-li zboží, materiál, nástroje nebo dokumenty předmětem zajištění důkazu podle § 78 nebo § 78a, popřípadě jestliže pomocí takového zajištění důkazu nebylo možné postihnout všechny okolnosti významné pro rozhodnutí ve věci samé.

<sup>110</sup> § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu – Příslušnost

Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně

b) ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení a porušení práv podle autorského zákona a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona.

řádu výslovně nezmiňuje. Dnes se doktrína přiklání spíše k tomu názoru, že jde o legislativní opomenutí. V každém konkrétním případě je tedy nutné posuzovat, zda požadovaná náhrada škody je přímým nárokem z ohrožení či porušení autorského práva, anebo zda s ohrožením či porušením autorského práva pouze předmětově, funkčně či časově souvisí. V případě náhrady skutečné škody, vztahující se pouze k hmotnému nosiči, bude tedy s největší pravděpodobností rozhodovat v prvním stupni okresní soud, v případě náhrady ušlého zisku budou pravděpodobně rozhodovat v prvním stupni spíše soudy krajské. V případě plnění z uzavřených licenčních smluv však bude vždy rozhodovat soud okresní, neboť zde se povahově nejedná o nárok z autorského práva, nýbrž obecný soukromoprávní nárok ze smluvního závazku.

### **7.2.3 Místní příslušnost soudů**

Místně příslušnými soudy k řešení sporů vyplývajících z autorského práva jsou soudy obecné, tedy v případě, že rušitelem je fyzická osoba, je obecným soudem soud, v jehož obvodu má fyzická osoba bydliště, je-li rušitelem právnická osoba, je jím soud, v jehož obvodu má právnická osoba sídlo.

### **7.2.4 Aktivní věcná legitimace**

Pojmem aktivní věcná legitimace se myslí okruh osob, které jsou oprávněny domáhat se ochrany autorského práva před jeho porušením nebo ohrožením. Aktivně legitimovanými osobami tedy jsou autor díla (původní nabyvatel absolutního autorského práva k dílu; u spoluautorského díla se ochrany může domáhat každý spoluautor zvlášť), dědic absolutního práva autorského k dílu, jiný nabyvatel absolutního autorského práva k dílu po smrti autora než dědic, stát (v případě odúmrti či zániku dědice bez právního nástupce), osoba vykonávající vlastním jménem absolutní autorské právo náležející autorovi (nebo odvozeně dědici jeho autorského práva či jinému právnímu nástupci), pokud je oprávněn jednat vlastním jménem ve prospěch autora a pokud do tohoto rozsahu patří i domáhání se ochrany vykonávaného cizího autorského práva, výhradní licenční nabyvatel oprávnění k výkonu práva dílo užít, zákonný nabyvatel výlučných absolutních majetkových autorských práv, kolektivní správce a osoby autorovi blízké a právnické osoby sdružující autory.

Otázka aktivní věcné legitimace výhradního licenčního nabyvatele je v autorském zákoně upravena v ustanovení § 41<sup>111</sup>. Zde se stanoví, že obdobné právo na ochranu před ohrožením

---

<sup>111</sup> § 41 autorského zákona

Udělí-li autor jiné osobě výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo je-li této osobě toto oprávnění nebo výkon majetkových práv k dílu svěřen ze zákona, má právo se domáhat nároků podle § 40 odst. 1 písm. b) až d)



nebo porušením autorského práva jako autor, má i osoba, která je výhradně oprávněná k výkonu práva dílo užít, a to na základě uzavřené výhradní licenční smlouvy, anebo též osoba, které je oprávnění nebo výkon majetkových autorských práv svěřen ze zákona. Uvedená právní úprava je kogentní, proto účinky není možné pozměňovat či dokonce vyloučit dohodou mezi autorem a výhradním licenčním nabyvatelem. Vzhledem k tomu, že oprávnění nabyvateli k užití díla je právem odvozeným, je sice právem autorským, ovšem pouze relativním, zřízeným autorem v rámci jeho absolutního autorského práva. Proto autorský zákon stanoví zvlášť aktivní věcnou legitimaci pro nabyvatele výhradní licence. V opačném případě by totiž došlo k rozštěpení jednotného principu soukromoprávní ochrany předmětů (ustanovení § 118 odst. 1 občanského zákoníku<sup>112</sup>) a ochrany nemajetkových hodnot a tím porušení principu rovnosti, a k tomu, že právu na ochranu výhradního licenčního oprávnění by neodpovídalo autorskoprávní povaze odvozeně nabytého majetkového oprávnění užít dílo. Je-li nabyvateli uděleno výhradní licenční oprávnění (ustanovení § 47 odst. 2 autorského zákona<sup>113</sup>), nesmí již autor stejné oprávnění poskytnout jinému nabyvateli a zpravidla bývá i on sám povinen zdržet se výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil. Díky tomuto ustanovení je nabyvatel výhradní licence oprávněn domáhat se autorskoprávní ochrany svých práv z licenční smlouvy i vůči osobám, které nejsou účastníky licenční smlouvy (na rozdíl od úpravy licenční smlouvy v obchodním zákoníku<sup>114</sup>, kdy osoba oprávněná z licence je povinna podat zprávu poskytovateli licence o tom, že došlo k zásahu do poskytnutých práv, a ten je povinen učinit vhodná opatření), a to zcela nezávisle na autorovi. V rámci soudního řízení je osobou samostatně aktivně legitimovanou. Výhradní licenční oprávnění (s povinnou písemnou formou) je však třeba striktně odlišit od liberačního důvodu (např. svolení autora se zásahem do výlučných osobnostních práv autora). Oprávnění k ochraně výlučných majetkových autorských práv, která náleží pouze nabyvateli výhradní licence, v tomto rozsahu nenáleží autorovi. Tak tomu však není v případě ochrany osobnostních autorských práv (tj. právo na určení autorství, právo na omluvu či zadostiučinění

---

a odst. 3 a 4 pouze osoba, jejíž takto smluvně nebo zákonem nabyté výhradní oprávnění bylo ohroženo nebo porušeno; právo autora domáhat se ostatních nároků, jakož i v této souvislosti nároku podle § 40 odst. 3 zůstává nedotčeno.

<sup>112</sup> § 118 odst. 1 občanského zákoníku – Věci a práva

Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty.

<sup>113</sup> § 47 odst. 2 autorského zákona – Výhradní nebo nevýhradní licence

V případě výhradní licence autor nesmí poskytnout licenci třetí osobě a je povinen, není-li sjednáno jinak, se i sám zdržet výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil.

<sup>114</sup> § 514 obchodního zákoníku – Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví

(1) Je-li nabyvatel omezován ve výkonu práva jinými osobami nebo zjistí-li, že jiné osoby toto právo porušují, je povinen bez zbytečného odkladu podat o tom zprávu poskytovateli.

(2) Poskytovatel je povinen bez zbytečného odkladu učinit potřebná právní opatření k ochraně výkonu práva nabyvatelem. Při těchto opatřeních je nabyvatel povinen poskytnout poskytovateli potřebné spolupůsobení.

v penězích v případě nemajetkové újmy), kdy udělením výhradního licenčního oprávnění autor své autorské právo neztrácí, resp. tato práva nelze výhradní licenci na nabyvatele převést. K ochraně majetkových autorských práv je výhradní nabyvatel licence oprávněn, v rozsahu vlastní licence, domáhat se těchto nároků – zápůřčího, informačního, odstraňovacího, na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, na náhradu škody (skutečné i ušlého zisku) a na vydání bezdůvodného obohacení. Právní pozice výhradního nabyvatele licence tady byla posílena na právní pozici autora, a to z toho důvodu, že je to právě osoba výhradního nabyvatele licence, který je neoprávněným uživatelem zasažen. Naopak autorovi je zachováno právo domáhat se při ohrožení nebo porušení jeho autorského práva všech nároků z ochrany autorských práv mimo rozsah udělené výhradní licence, a v rámci rozsahu udělené výhradní licence určovacího nároku na určení autorství, satisfakčního nároku za způsobenou nemajetkovou újmu, zvláštního zápůřčího nároku vůči poskytovateli služby, nároku na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka a všech dalších nároků upravených jinými právními předpisy než autorským zákonem.

Stejná práva jako nabyvatel výhradní licence má i osoba, které je výkon absolutních majetkových autorských práv k dílu svěřen zákonem (tzv. zákonné kvazilicence). Tato úprava souvisí s ochranou investic třetích osob do vytvoření díla. Autorský zákon zná tři okruhy takových osob, a to zaměstnavatele<sup>115</sup> v případě zaměstnaneckého díla, objednatel<sup>116</sup> v případě počítačových programů, databází a kartografických děl, a v případě kolektivních děl osobě, z jejíhož podnětu a pod jejímž vedením je dílo vytvářeno a pod jejímž jménem je uváděno na veřejnost<sup>117</sup>.

Pro úplnost je třeba poznamenat, že součástí ochrany autorských práv je i ustanovení § 8 odst. 4 autorského zákona<sup>118</sup> upravující ochranu práv spoluautorů, kdy v případě, že jeden

---

<sup>115</sup> § 58 odst. 1 autorského zákona – Zaměstnanecké dílo

Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části.

<sup>116</sup> § 58 odst. 7 autorského zákona – Zaměstnanecké dílo

Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Ustanovení § 61 se na tato díla nevztahuje.

<sup>117</sup> § 59 odst. 1 autorského zákona – Kolektivní dílo

Kolektivním dílem je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.

<sup>118</sup> § 8 odst. 4 autorského zákona – Spoluautoři

O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně. Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i

ze spoluautorů bez závažného důvodu brání nakládání se společným dílem, ostatní spoluautoři se u soudu mohou domáhat příslušného souhlasu.

Jak autor, tak i výhradní licenční nabyvatel se při ochraně práv však mohou nechat smluvně zastoupit nebo si smluvně sjednat např. obstaravatelskou službu v rámci níž bude obstaravatel oprávněn k ochraně autorského práva vlastním jménem a ve prospěch autora či výhradního licenčního nabyvatele. V případě sporů o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení nebo porušení práv podle autorského zákona nebo o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva dle autorského zákona, je taktéž možné, aby poškození byli účelově v řízení zastupováni kolektivním správcem. Nejedná se však o aktivní věcnou legitimaci, nýbrž o pouhou možnost nechat se procesně zastupovat.

### **7.2.5 Pasivní věcná legitimace**

Pasivně věcně legitimovanými jsou ti, na základě jejichž jednání vzniká autorskoprávní objektivní odpovědnost, tedy rušitelé autorského práva, ohrožitelé autorského práva, jiné osoby uvedené v autorském zákoně v souvislosti s domáháním se poskytnutí informací od nich a poskytovatelé služeb, které využívají třetí osoby k porušování či ohrožování autorského práva. Rušitelem, dle autorského zákona, je zpravidla "osoba, která svým jednáním na vlastní odpovědnost naplní znaky skutkové podstaty reprobovaného jednání dle autorského zákona"<sup>119</sup>. Jde-li o podnikatelskou činnost, je rušitelem osoba provozující službu, při jejímž výkonu dochází k naplnění pojmových znaků skutkové podstaty zásahu do autorského práva. Rušitelem však zásadně není osoba sice svým jednáním naplňující znaky užití díla, ovšem nečinící tak ze své vlastní odpovědnosti, tedy např. zaměstnanec při výkonu povinnosti vyplývající z pracovněprávního vztahu. Nezřídka se však vyskytují tzv. hraniční případy, kdy bude třeba teprve, z okolností konkrétního případu, zjišťovat a hodnotit, na čí odpovědnost k zásahu do autorského práva došlo.

### **7.2.6 Promlčení**

Autorské právo jako takové je nepromlčitelné, proto i osobnostní nároky (včetně nároku na přiměřené zadostiučinění) vyplývající z autorského práva jsou nepromlčitelné. Promlčují se však, a to v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, relativní nároky z autorského práva. Zvláštní promlčecí doby dle občanského zákoníku platí

---

jednotlivý spoluautor samostatně.

<sup>119</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 429.

u práva na náhradu škody a u práva na vydání předmětu bezdůvodného obohacení. V těchto případech je subjektivní lhůta dvouletá a běží ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o způsobené škodě resp. bezdůvodném obohacení, a objektivní tříletá, a v případě, že škoda nebo bezdůvodné obohacení bylo způsobeno úmyslně, běží lhůta desetiletá, a to ode dne, kdy škoda vznikla resp. došlo k bezdůvodnému obohacení.

### **7.2.7 Rozhodčí řízení**

Kromě uplatnění majetkových nároků z autorského práva v civilním soudním řízení, je možné, aby se strany dohodly na tom, že v případě vzniku sporu bude tento spor vyřešen v rozhodčím řízení, a to podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, anebo aby uzavřely smlouvu o tom, že jejich případný spor bude řešen v rámci Rozhodčího a mediačního střediska WIPO (Světová organizace duševního vlastnictví).

## **7.3 Mimosoudní ochrana**

V oblasti autorského práva není vyloučena ani mimosoudní ochrana. Možné je uplatnění svépomoci či ochrana pokojného stavu (obojí dle občanského zákoníku), jejichž účelem je zabezpečení a nastolení potřebné rovnováhy, pořádku, míru a klidu.

### **7.3.1 Ochrana před zřejmým zásahem do pokojného stavu**

Ochranu před zřejmým zásahem do pokojného stavu upravuje § 5 občanského zákona<sup>120</sup>. Jde situaci, kdy státní orgán odlišný od soudu (příslušný orgán státní správy, tedy obecní či obvodní úřad pověřený výkonem státní správy) může poskytnout ochranu pokojného stavu (na rozdíl od soudu, který poskytuje ochranu ohroženému či porušenému občanskému právu). Pokojným stavem se rozumí "stav, který se fakticky vytvořil a trval již natolik dlouho, že jej lze označit za pokojný"<sup>121</sup>. Ochrana se poskytuje v případě, že dojde ke zřejmému zásahu do posledního pokojného stavu dotčeného subjektu. Jde o ochranu předběžnou. To znamená, že orgán státní správy rozhoduje pouze o tom, zda došlo či nedošlo ke zřejmému zásahu do posledního pokojného stavu, a v případě, že k zásahu došlo, může uložit, aby došlo k obnovení pokojného stavu. Teprve až soud je oprávněn rozhodovat o občanskoprávní podstatě věci, přičemž není vázán ani rozhodnutím, ani skutkovými zjištěními orgánu státní správy a rozhoduje tak s konečnou účinností (vzhledem k tomu, že jak řízení před orgánem státní správy, tak i před soudem jsou řízení návrhová a není je tedy možné zahájit ex officio, záleží pouze na postiženém, zda si zvolí ochranu prostřednictvím orgánů státní správy či ochranu soudní anebo obojí). Orgán státní správy je povinen poskytnout ochranu v případě, že došlo ke zřejmému zásahu do fakticky existujícího pokojného stavu (v praxi je tomu tam, kde hrozí

---

<sup>120</sup> § 5 občanského zákoníku

Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat, nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav.

<sup>121</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 92.

nebezpečí opakování nebo kde trvá zřejmý zásah). Ochrana spočívá především v tom, že orgán státní správy buď rušiteli zásah zakáže anebo mu uloží povinnost obnovit předešlý fakticky existující pokojný stav. Takové rozhodnutí může být, je-li pravomocné, vykonáno jak ve správním, tak v soudním řízení (avšak je třeba mít na paměti, že v případě, kdy rozhodne napřed orgán státní správy a teprve následně je vydáno soudní rozhodnutí, ztrácí předchozí rozhodnutí orgánu státní správy účinnost).

### 7.3.2 Svépomoc

Institut svépomoci je v občanském zákoníku upraven v § 6<sup>122</sup>. Na rozdíl od svémoci, kterou rozumíme "použití vlastní moci k tomu, aby se jednající domohl něčeho, nač ani podle svého vědomí nemá právo"<sup>123</sup> a která je právem zakázaná, právo v zásadě dovoluje použití tzv. svépomoci (nevybočuje-li z mezí zákonného povolení), tedy "pomoci jednajícího sobě samému k tomu, nač má podle svého přesvědčení právo, a to vlastními silami a prostředky"<sup>124</sup>.

Občanský zákoník konstruuje svépomoc jako subjektivní právo ohrožené osoby, aby si svou vlastní mocí vynutila uskutečnění svého práva, je-li do něj neoprávněně a bezprostředně zasahováno. Obecně se svépomoc dělí na svépomoc obrannou (defenzivní, tzv. nutná obrana), kdy jde o obranu vlastního práva proti bezprávnému útoku na něj, a na svépomoc útočnou (ofenzivní), kdy jde o dobývání si vlastního práva proti tomu, kdo ho porušuje zadržováním, přičemž ofenzivní svépomoc se v zásadě zakazuje. Občanský zákoník je totiž postaven na zásadě, že svépomoc je možná tam, kde se nelze účinně dovolat pomoci moci veřejné, z níž se dovozují zákonné podmínky legality dovolené svépomoci. Těmito zákonnými podmínkami jsou neoprávněnost zásahu do práva, bezprostřednost zásahu (tzn. že zásah buď reálně bezprostředně hrozí anebo již nastal a dosud trvá), přiměřenost intenzitě, nebezpečí a způsobu zásahu, a výkon pouze osobou, která byla/je ohrožena. Svépomoc je možné použít k ochraně jak majetkových, tak i osobnostních práv.

---

<sup>122</sup> § 6 občanského zákoníku

Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.

<sup>123</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 97.

<sup>124</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 97.

## **7.4 Právní prostředky proti nekalosoutěžnímu jednání**

### **7.4.1 Pojem "nekalá soutěž"**

Z definice nekalé soutěže (uvedené v ustanovení § 44 odst. 1 obchodního zákoníku) vyplývají tři podmínky, které musí být kumulativně splněny pro to, aby jednání bylo možné kvalifikovat jako nekalosoutěžní. Jsou jimi nutnost, aby šlo o jednání v hospodářské soutěži (v každém jednotlivém případě je třeba zjistit, zda se jedná o soutěžní vztah), nutnost, aby jednání bylo v rozporu s dobrými mravy soutěže (dobré mravy soutěže jsou svázány s principy poctivého hospodářského styku a obchodního styku; rozpor s dobrými mravy nemusí být úmyslný) a nutnost, aby jednání bylo objektivně schopné přivodit újmu jiným spotřebitelům nebo soutěžitelům (pojem újmy má v tomto případě širší význam a zahrnuje kromě újmy materiální i újmu imateriální).

### **7.4.2 Jednání v rámci nekalé soutěže**

Jednání v rámci nekalé soutěže je deliktem civilním, svojí povahou ohrožovacím (postižený se tedy může domáhat nápravy již v okamžiku, kdy hrozí, že by mu mohla vzniknout újma). Zákon v tomto ustanovení kromě podmínek ještě stanoví, že nekalá soutěž se zakazuje. Tím je jasně vyjádřena protiprávnost takového jednání. Nekalosoutěžním jednáním by tedy mohlo být i jakékoli neoprávněné užívání duševního vlastnictví, pokud by bylo schopné přivodit újmu anebo by hrozilo vznikem újmy jiným soutěžitelům. Na generální klauzuli v § 44 odst. 1 obchodního zákoníku navazuje demonstrativní výčet skutkových podstat, které jsou považovány za nekalé jednání (nejde však o speciální úpravu vzhledem ke generální klauzuli, naopak, všechna nekalosoutěžní jednání musí splňovat podmínky v ní stanovené). Zvláštními nekalosoutěžními jednáními jsou např. parazitování, klamavé označení výrobku či služeb, vyvolání nebezpečí záměny aj.

### **7.4.3 Právní prostředky k ochraně proti jednání v nekalé soutěži**

Prostředky k ochraně proti jednání v nekalé soutěži stanoví obchodní zákoník v ustanoveních § 53 a § 54<sup>125</sup> a celý proces ochrany se řídí ustanoveními občanského soudního

---

<sup>125</sup> § 53 obchodního zákoníku – Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Osoby, jejich práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

§ 54 obchodního zákoníku

(1) Právo, aby se rušitel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 48 až 51 uplatnit též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.

řádu. Aktivně legitimovanou je obecně osoba, jejíž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, avšak i právnická osoba, která má právo hájit zájmy soutěžitelů a spotřebitelů (hájení zájmů však není procesním zastoupením). Za pasivně legitimovaného se obecně považuje rušitel, tedy každá osoba dopouštějící se svým jednáním nekalé soutěže. Poškozená osoba se může domáhat jak nároků majetkových, tak i nemajetkových. Především se tedy mohou domáhat zdržení se nekalého jednání a odstranění závadného stavu (žaloba podle ustanovení § 80 písm. b) občanského soudního řádu), využít mohou ale i další prostředky, které občanský soudní řád upravuje, a to např. určovací žalobu (ustanovení § 80 písm. c), návrh na zajištění důkazu (ustanovení § 78) či návrh na předběžné opatření (ustanovení § 74 a § 102). V rámci majetkových nároků se lze domáhat jak náhrady škody, tak vydání bezdůvodného obohacení, jakož i přiměřeného zadostiučinění. Náhrada škody podle obchodního zákoníku (§ 757 resp. § 373<sup>126</sup>) je založena na objektivním principu s možností liberace. Na rozdíl od náhrady škody bezdůvodné obohacení se řídí právní úpravou v občanském zákoníku (§ 451 a násl.), kdy nekalosoutěžní jednání se podřazuje pod skutkovou podstatu majetkového prospěchu získaného z nepoctivých zdrojů. Přiměřené zadostiučinění se poskytuje buď v nepeněžní formě (např. veřejná omluva) anebo ve formě peněžní, považované za určitou kompenzaci za nevyčíslitelnou ztrátu, kterou postižený utrpěl.

---

(2) Jestliže se práva, aby se rušitel jednání nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav v případech uvedených v § 44 až 47 a § 52 domáhá spotřebitel, musí rušitel prokázat, že se jednání nekalé soutěže nedopustil. To platí i pro povinnost k náhradě škody, pokud jde o otázku, zda škoda byla způsobena jednáním nekalé soutěže, a právo na přiměřené zadostiučinění a na vydání neoprávněného majetkového prospěchu; výši způsobené škody, závažnost a rozsah jiné újmy, povahu a rozsah bezdůvodného obohacení však musí prokázat vždy žalobce, i když jím je spotřebitel.

<sup>126</sup> § 757 obchodního zákoníku

Pro odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovených tímto zákonem platí obdobně ustanovení § 373 a násl.

§ 373 obchodního zákoníku – Náhrada škody

Kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími protiprávnost.



## 8. Veřejnoprávní ochrana

### 8.1 Veřejnoprávní prostředky ochrany autorského díla poskytované autorským zákonem

#### 8.1.1 Právo na informace od celních orgánů

Právo na informace od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu za účelem zjištění údajů rozhodných pro ochranu autorského práva je zvláštním nárokem autora upraveným v ustanovení § 42 autorského zákona<sup>127</sup>, jehož cílem je zajištění co nejefektivnější ochrany práv. Tento nárok však nevylučuje domáhat se obecného informačního nároku (ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona), procesněprávní povinnosti osob svědčit, sdělit informace mající význam pro řízení a rozhodnutí, ediční povinnosti v civilním řízení a i nároku na poskytnutí informace orgány veřejné správy a jinými osobami (zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím).

Povahově se jedná spíše o úpravu veřejnoprávní (součást celních předpisů), zavedenou zejména z důvodu vázanosti České republiky dohodou TRIPS, která v článku 51<sup>128</sup> stanoví povinnost členských států zajistit zvláštní nepřímou veřejnoprávní ochranu autorského práva prostřednictvím práva celního, a navazující též na zákon č. 191/1999, o opatřeních týkajících se

---

<sup>127</sup> § 42 autorského zákona

(1) Autor může vyžadovat od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu informace o obsahu a rozsahu dovozu nebo přijetí zboží, které

a) je rozmnoženinou jeho díla nebo zvukovým, zvukově obrazovým nebo jiným záznamem takového díla,

b) má k pořízení takové rozmnoženiny sloužit jako nosič (nenahraný nosič)

c) je přístrojem k zhotovení zvukových, zvukově obrazových nebo jiných záznamů nebo tiskové rozmnoženiny, anebo

d) je zařízením, výrobkem nebo součástíou podle § 43 odst. 2,

a nahlížet do celních a statistických dokumentů v rozsahu nezbytném k tomu, aby zjistil, zda dovoz nebo přijetí takového zboží k užití na území celé České republiky jsou oprávněné podle tohoto zákona, nebo aby zjistil údaje rozhodné pro uplatnění práv z toho zákona vyplývajících.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně i při vývozu nebo při odeslání zboží.

(3) Informace podle odstavců 1 a 2 může požadovat také příslušný kolektivní správce, jakož i právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů, nebo osoby, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu (58) nebo ze smlouvy výhradní oprávnění.

<sup>128</sup> čl. 51 Dohody TRIPS – Přerušování řízení o propuštění celními orgány

V souladu s níže uvedenými ustanoveními Členové upraví řízení, umožňující majiteli práva, který má oprávněné důvody k podezření, že může dojít k dovozu zboží označeného padělanou ochrannou známkou nebo zboží porušujícího autorská práva, podat u příslušných správních či soudních orgánů písemnou žádost, aby celní úřady přerušily řízení o propuštění tohoto zboží do volného oběhu. Členové mohou umožnit, aby taková žádost byla podána v souvislosti se zbožím, u něhož se jedná o jiné porušení práv k duševnímu vlastnictví za předpokladu, že jsou splněny požadavky tohoto oddílu. Členové mohou rovněž upravit příslušné řízení, na jehož základě by celní orgány přerušily řízení o propuštění porušujícího zboží určeného pro vývoz z jejich území.

dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů.

Přestože autor není účastníkem řízení, může se na celních orgánech a na orgánech vykonávajících státní statistickou službu domáhat dvou práv, a to účelového práva na informace o daném zboží (zejména o jeho obsahu a rozsahu) a účelového práva nahlížet do celních a statistických dokumentů, které se týkají daného zboží. Hlavním účelem obou těchto práv je zjištění, zda dovoz a přijetí daného zboží na území České republiky je v souladu s autorským zákonem, a zjištění údajů rozhodných pro uplatnění autorských práv.

Povinným subjekty jsou, jak již bylo výše uvedeno, celní orgány a orgány vykonávající státní statistickou službu. Celními orgány jsou, dle zákona č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, Ministerstvo financí – Generální ředitelství cel, celní ředitelství a celní úřady. Orgány vykonávající státní statistickou službu vymezuje zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě jako "Český statistický úřad a ministerstva a jiné správní úřady za podmínek a v rozsahu stanovených tímto zákonem".

Uvedené ustanovení se nevztahuje na všechny druhy zboží, nýbrž pouze na ty druhy, které jsou vymezené autorským zákonem, tedy na rozmnoženiny děl a zvukových, zvukově obrazových a jiných záznamů děl, nenahrané nosiče, přístroje ke zhotovení zvukových nebo zvukově obrazových záznamů (do této kategorie řadíme i počítač), jiných záznamů a tiskových rozmnoženin, a nekalé pomůcky. To, co je přístroj k pořizování rozmnoženin záznamů a tiskových rozmnoženin a co je nenahraný nosič, upravuje vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních částek.

I když autor uplatní na celních orgánech právo na informace, nejsou tyto celní orgány povinny přerušit řízení o propuštění zboží do volného oběhu.

Jde-li o vývoz a odeslání zboží, použije se analogicky výše uvedené.

Okruh osob, které se mohou domáhat zvláštního informačního nároku stanoví autorský zákon taxativně, jsou jimi autoři (včetně dědiců absolutních majetkových autorských práv či jiných právních nástupců), kolektivní správci v rozsahu uděleného administrativního oprávnění, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů (ustanovení § 11 odst. 5 autorského zákona), osoby, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu absolutních majetkových práv k dílu, a výhradní licenční nabyvatelé.

### 8.1.2 Celní zajištění

Celní zajištění je upraveno ustanovením § 42a autorského zákona<sup>129</sup>. Jde o zvláštní veřejnoprávní procesní prostředek autorskoprávní ochrany, kterým autorský zákon doplňuje právní úpravu v zákoně č. 191/1999 Sb. a v nařízení č. 1383/2003 týkající se zboží, které nebylo propuštěno do volného oběhu na území Společenství (tedy zboží dovážené z nečlenských států), neboť se týká zboží Společenství. Úpravou celního zajištění také autorský zákon navazuje na ustanovení § 5 zákona č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky a rozšiřuje a zpřesňuje tak působnost celních úřadů. Povahově je celní opatření opatřením předběžným (předběžné zajištění důkazů), které celní orgány vykonávají z moci úřední. Podmínkou je, aby bylo majitelem práva zahájeno civilní řízení.

Opatření provádí celní úřad, který poté, co vydá rozhodnutí o zajištění věci na základě podezření z porušování autorského práva držitelem věci, může nejvýš na dobu jednoho měsíce uvedené zboží zadržet. Není třeba, aby o provedení tohoto celního zajištění požádal majitel práva. Proti rozhodnutí o zajištění věci se nelze odvolat. Vzhledem k tomu, že celní zajištění má zajišťovací povahu, měsíční lhůta se, v případě podání návrhu na vydání předběžného opatření či v případě zahájení soudního řízení o ochraně autorského práva a v závislosti na výsledku těchto řízení, staví. Proto, že úspěšnost provedení celního zajištění záleží na součinnosti majitele práva, je celní úřad o provedení takového opatření povinen informovat jak majitele práva, tak i další osoby.

---

<sup>129</sup> § 42a autorského zákona

(1) Celní úřad může při výkonu dohledu a kontroly podle zvláštního právního předpisu zajistit věc, u které má podezření, že její držitel neoprávněně zasahuje do práva autorského podle tohoto zákona, jde-li o zboží Společenství, a to na dobu nejvýše 1 měsíce ode dne vydání rozhodnutí o zajištění věci. Lhůta podle předchozí věty může být překročena, byl-li ve vztahu k zajištěné věci podán návrh na vydání předběžného opatření nebo uplatněn nárok podle tohoto zákona, o kterých dosud nebylo rozhodnuto. Proti rozhodnutí o zajištění věci se nelze odvolat.

(2) Celní úřad, který zajistil věc podle odstavce 1, doručí bezodkladně písemné oznámení o zajištění věci autorovi, příslušnému kolektivnímu správci, právnické osobě oprávněné hájit zájmy autorů nebo osobám, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu. Toto oznámení se souběžně doručuje též veřejnou vyhláškou na dobu nejméně 15 dnů.

(3) Autor, příslušný kolektivní správce, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů nebo osoba, které ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu, písemně sdělí celnímu úřadu nejpozději do 15 pracovních dnů ode dne doručení oznámení o zajištění věci, zda hodlá uplatnit nárok na ochranu práva autorského u soudu. Pokud v této lhůtě písemně sdělí, že nehodlá uplatnit nárok u soudu, nebo v případě marného uplynutí lhůty podle věty první, vrátí celní úřad zajištěné věci osobě, které byly zajištěny; tato osoba nemá nárok na náhradu majetkové újmy od státu.

(4) Rozhodne-li pravomocně soud, že bylo neoprávněně zasaženo do práva autorského, předá celní úřad zajištěné věci osobě, která uplatnila nárok na ochranu práva autorského u soudu, a učiní o tom záznam do spisu. Veškeré náklady spojené se zajištěním, uskladněním a předáním zajištěného zboží je povinna uhradit osoba, které byly věci zajištěny.

(5) Náklady podle odstavce 4 předepíše celní úřad rozhodnutím. Odvolání proti rozhodnutí celního úřadu o předepsání nákladů nemá odkladný účinek. Náklady jsou splatné do 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Náklady neuhrazené ve lhůtě splatnosti vybírá a vymáhá celní úřad, který je předepsal, podle zvláštního právního předpisu upravujícího správu daní a jsou příjmem státního rozpočtu.

O povaze zajištěného zboží však celní orgány nerozhodují. Tato úloha náleží soudům v civilním řízení. Je proto stanovena patnáctidenní lhůta pro majitele práva (případně jinou osobu oprávněnou k zahájení civilního soudního řízení), aby sdělil, zda svůj nárok hodlá uplatnit u soudu. Nedodrží-li autor tuto lhůtu anebo sdělí-li, že svůj nárok u soudu uplatňovat nehodlá, vrací se zajištěná věc jejímu držiteli, a to bez nároku na náhradu škody.

Rozhodne-li soud o tom, že došlo k porušení autorského práva, vydají celní orgány předmětné zboží žalobci, a to na náklady osoby, které bylo zboží zajištěno. Je-li soudem žaloba zamítnuta, není žalobce (autor) povinen hradit náklady řízení, a to z toho důvodu, že řízení je zahajováno z moci úřední. Osoba, jejíž zboží bylo zajištěno, se může na státu domáhat náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem, a to na základě zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Povinnost nahradit náklady uskladnění a předání předmětného zboží se ukládá správním rozhodnutím, proti němuž je možno podat odvolání, avšak bez odkladného účinku. Splatnost náhrady těchto nákladů je proto 30 dní od doručení rozhodnutí. V případě, že by tato povinnost nebyla splněna, nastupuje výkon rozhodnutí v rámci daňové exekuce (zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků). Náklady, které jsou takto uhrazené nebo vymožené jsou příjmem státního rozpočtu.

## **8.2 Ochrana prostřednictvím trestního práva**

V současné době se v České republice za trestný čin považuje protiprávní čin, který dosahuje takové společenské škodlivosti, že nestačí uplatňovat odpovědnost podle jiného právního předpisu, a který trestní zákon (zákon č. 40/2009, trestní zákoník) označuje za trestný a který vykazuje znaky v tomto zákoně uvedené. V případě, že i jednání zasahující do práv duševního vlastnictví bude považováno za společensky škodlivé (hospodářský dopad takového jednání se zřejmě bude vymykat běžnému standardu) a naplní znaky uvedené v trestním zákoníku, bude se považovat za trestný čin. Kromě dokonaných trestných činů je trestný i pokus, a pokud je tak stanoveno u konkrétního trestného činu, tak také příprava, jakož i organizátorství, návod a pomoc.

Trestného činu se může dopustit pouze fyzická osoba, která je starší 15 let, je příčetná a případně splňuje zvláštní podmínky pro spáchání určitého trestného činu. Trestněprávní odpovědnost právnických osob dosud nebyla uzákoněna, přestože se už léta vedou o jejím zavedení diskuze.

Díky institutu řízení o náhradě škody (tzv. adhezní řízení) se může poškozený domáhat svých majetkových práv již v rámci trestního řízení (a nemusí tak navrhopat civilní řízení o takovém nároku). Avšak názory na otázku, zda v rámci adhezního řízení lze uplatnit vedle nároku na náhradu škody také nárok z bezdůvodného obohacení či nikoli, se v autorskopravních publikacích liší (trestní řád totiž hovoří pouze o náhradě škody<sup>130</sup>). Kolektiv autorů právnické fakulty UK je toho názoru, že v tomto případě se bezdůvodné obohacení podřazuje pod pojem náhrady škody a je tak možné nárok na něj uplatnit v rámci adhezního řízení<sup>131</sup>. Naopak autoři právnické fakulty MU se domnívají, že v adhezním řízení lze uplatnit pouze nárok na náhradu škody<sup>132</sup>. Osobně se přikláním spíše k názoru druhému (nemožnost uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení v rámci trestního řízení), a to s ohledem na soudní rozhodnutí, které uvádí, že nárok na vydání bezdůvodného obohacení lze uplatnit pouze v řízení občanskopravním<sup>133</sup>.

### 8.2.1 Trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

Trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je trestným činem hospodářským (trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu), upraveným v ustanovení § 270 trestního zákoníku<sup>134</sup>.

<sup>130</sup> § 43 odst. 3 trestního řádu – Oprávnění poškozeného a uplatnění nároku na náhradu škody  
Poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.

<sup>131</sup> KRÍŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘESTĀNOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. Str. 146.: "Pro účely řízení trestního, které nerozlišuje mezi náhradou škody a bezdůvodným obohacením, se bezdůvodné obohacení účelově podřazuje pod pojem náhrady škody, byť jde o různé instituty s různým režimem. Při uplatnění náhrady škody se tak v trestním řízení uplatňuje i nárok na vydání bezdůvodného obohacení."

<sup>132</sup> TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví : česká právní ochrana*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 2006. Str. 77.: "Součástí trestního řízení může být i tzv. řízení adhezní, tedy připojené řízení o náhradě škody. (...) Součástí adhezního řízení ale již není řízení o vydání bezdůvodného obohacení."

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 435.: "Adhezní řízení je totiž vázáno na existenci vzniklé škody, nikoli bezdůvodného obohacení."

<sup>133</sup> *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. Č. 7, rok 1978 (právní věta III.): "O vydání bezdůvodného obohacení tomu, na jehož úkor bylo získáno, lze však rozhodovat jen v řízení ve věcech občanskopravních a nikoli v řízení trestním podle § 43 odst. 2 TrŘ."

<sup>134</sup> § 270 trestního zákoníku – Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

Objektem (chráněnou hodnotou tohoto trestného činu) je zájem na ochraně literární, umělecké a tvůrčí činnosti a jejích výsledků v podobě autorských děl, uměleckých výkonů, zvukových a zvukově obrazových záznamů, rozhlasového a televizního vysílání a databází. Trestný čin lze spáchat tak, že pachatel neoprávněně a nikoli nepatrně zasáhne do autorským zákonem chráněných práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti<sup>135</sup>. Takovým neoprávněným zásahem může pachatel porušit jak osobnostní, tak i majetková práva jejich nositelů (není výjimkou, že pachatel jedním jednáním zasáhne neoprávněně do chráněných práv různých nositelů)<sup>136</sup>. Pachatelem může být kdokoli. Ke spáchání tohoto trestného činu se vyžaduje úmysl, a to jak přímý či nepřímý, který často hraničí s vědomou nedbalostí nezakládající trestněprávní odpovědnost (prokázání úmyslu je tedy zásadní limit pro možnost uplatnění trestněprávní odpovědnosti). Za dobu spáchání trestného činu se považuje okamžik, kdy došlo k neoprávněnému zásahu do zákonem chráněných práv k autorskému dílu resp. k databázi<sup>137</sup> (tato doba se liší od doby vzniku autorského díla, tedy od okamžiku, kdy bylo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě). Ustanovení § 270 trestního zákoníku je ustanovením blanketním, což znamená, že odkazuje na předpisy upravující autorské právo a práva s autorským právem související.

Tento trestný čin bývá často spáchán v jednočinném souběhu s trestným činem neoprávněného podnikání, jakož i s trestným činem porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou a s trestným činem porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže. Jednání, kterým byl tento trestný čin spáchán, obvykle zasahuje i do soukromého subjektivního práva jiné osoby (vedle odpovědnosti trestněprávní tak vzniká i odpovědnost soukromoprávní).

---

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

<sup>135</sup> Skutková podstata tohoto trestného činu nevyžaduje přesnou kvantifikaci neoprávněných zásahů do chráněných práv, stačí totiž zjištění takových skutkových okolností, z kterých je patrné, že do práv bylo zasaženo, a to alespoň v takovém rozsahu, aby byl dán potřebný stupeň společenské škodlivosti. (In: Soudní rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 6 Tdo 986/2002)

<sup>136</sup> Příkladem kdy se pachatel jedním jednáním může dopustit zásahů práv různých nositelů je provozování (po určitou dobu) veřejných hudebních produkcí formou diskoték, v jejichž rámci je účastníkům z nosičů zvukových záznamů reprodukována taneční hudba, a to bez souhlasu OSA a bez placení autorských provozovacích honorářů. V takovém případě není neoprávněně zasahováno jen do autorských práv autorů, nýbrž i do práv výrobců zvukových záznamů, jakož i práv výkonných umělců. Ochrana všech třech uvedených nositelů práv se totiž uplatňuje vedle sebe. (In: Soudní rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 6 Tdo 986/2002)

<sup>137</sup> Např. u autorský děl, která jsou vydávána, se za dobu spáchání trestného činu považuje okamžik zahájení veřejného rozšiřování rozmnoženin díla.

Za spáchání tohoto trestného činu lze uložit trest odnětí svobody až na 8 let, peněžitý trest (výše peněžitého trestu záleží na úvaze soudu, který určí počet denních sazeb (20 až 730) a výši jedné denní sazby (100 Kč až 50 000 Kč), trest propadnutí věci, která sloužila ke spáchání trestného činu nebo která k tomu byla určena (např. v případě prodeje nelegálních nahrávek), nebo jiné majetkové hodnoty, a dále doplňkový trest zákazu činnosti.

### **8.2.2 Trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže**

I trestný čin porušení předpisů hospodářské soutěže, upravený v ustanovení § 248 trestního zákoníku<sup>138</sup>, je hospodářským trestným činem (trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou).

Chráněnou hodnotou je zájem na ochraně pravidel hospodářské soutěže a zachování předpisů o nekalé soutěži. Nekalá soutěž, jako jedna z forem zneužití účasti na veřejné soutěži, je upravena ustanoveními § 44 až § 52 obchodního zákoníku. Jde o jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jednotlivým soutěžitelům nebo spotřebitelům, a které se zakazuje. Hospodářská soutěž je upravena zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže obsahujícím, mimo jiné, zákaz uzavírání tzv. tvrdých kartelových dohod. Jde o nejzávažnější formy porušování soutěžního práva negativně dopadající na ekonomiku a na spotřebitele. Ustanovení § 248 trestního zákoníku obsahuje čtyři skutkové podstaty, přičemž pro ochranu autorských práv je použitelná pouze

---

<sup>138</sup> § 248 trestního zákoníku – Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže

(1) Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí a) klamavé reklamy, b) klamavého označování zboží a služeb, c) vyvolání nebezpečí záměny, d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele, e) podplácení, f) zlehčování, g) srovnávací reklamy, h) porušování obchodního tajemství, nebo i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí, a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán,

kdo v rozporu s jiným právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž,

kdo v rozporu s jiným právním předpisem o veřejných zakázkách poruší závazným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení, nebo

kdo v rozporu s jiným právním předpisem upravujícím činnost bank a jiných právnických osob oprávněných k provozování finanční činnosti, obchodování s investičními nástroji, kolektivního investování, penzijního připojištění a pojišťovnictví, poruší závazným způsobem závazná pravidla obezřetného podnikání, obhospodařování majetku, odborné péče nebo zákaz vykonávat zákonem nebo úředním rozhodnutím určené úkony, služby nebo jiné činnosti, a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, zadavateli nebo jinému dodavateli nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin opětovně

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiné značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) způsobí-li takovým činem jinému úpadek.

skutková podstata v prvním odstavci. V tomto případě pachatel spáchá trestný čin tak, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí klamavé reklamy, klamavého označení zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku, výrobě či službách jiného soutěžitele, podplácení, zlehčování, srovnávací reklamy, porušování obchodního tajemství nebo ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody. Soutěžitelem je fyzická nebo právnická osoba účastnící se hospodářské soutěže. Není podmínkou, aby byla podnikatelem. Spáchat trestný čin nekalé soutěže může kdokoli, vyžaduje se však zavinění ve formě úmyslu. Tento trestný čin je možné spáchat v jednočinném souběhu s trestným činem neoprávněného podnikání, s trestným činem porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, s trestným činem přijímání úplatku a s trestným činem podplácení.

Za spáchání tohoto trestného činu je možné pachateli uložit trest odnětí svobody až na 8 let, peněžitý trest, trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty a jako doplňkový trest zákaz činnosti.

### **8.3 Ochrana prostřednictvím správního práva**

Za situace, kdy jednání rušitele nedosahuje takové společenské škodlivosti, aby ho bylo možné kvalifikovat jako trestný čin a nelze tak použít ochranu trestním právem, nastupuje ochrana správní. Mluvíme o tzv. správním trestání, v rámci něhož jsou postihovány tzv. správní delikty.

Pojem správního deliktu není legálně definován, avšak zpravidla se jím označuje "protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán trest stanovený normou správního práva"<sup>139</sup>. Aby jednání rušitele bylo správním deliktem, musí splňovat určité znaky. Jsou jimi jednání, jakožto projev lidské vůle ve vnější realitě, protiprávnost, neboli jednání v rozporu s právem, trestnost, což je skutečnost, že se spácháním deliktu zákon spojuje hrozbu trestem, jednání spáchané odpovědnou osobou, tj. fyzickou nebo právnickou osobou deliktně způsobilou, u některých správních deliktů zavinění, neboli vnitřní psychický vztah pachatele k protiprávnímu jednání a následku, a stanovení znaků deliktů v zákoně. V současné době je systém správních deliktů značně komplikovaný a nepřehledný, jedinou ucelenou úpravu představuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen

---

<sup>139</sup> HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo : obecná část*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. Str. 447.



"přestupkový zákon"). Správními delikty tedy jsou přestupky, správní disciplinární delikty, správní pořádkové delikty, jiné správní delikty fyzických osob, správní delikty právnických osob, správní delikty právnických osob a tzv. fyzických podnikajících osob.

V rámci správního trestání jsou autorská práva chráněna převážně přestupky. Přestupkem je zaviněné jednání, jež porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek označeno v zákoně. Přestupek může spáchat pouze fyzická osoba. Poruší-li povinnost právnická osoba, odpovídá dle přestupkového zákona ten, kdo za právnickou osobu jednal anebo dal k tomuto jednání příkaz. Oproti trestní odpovědnosti je rozsah přestupkové odpovědnosti širší. Přestupek je totiž možné spáchat i z nedbalosti, a to i nevědomě. Nepostihuje se však pokus, příprava, jakož ani organizátorství, návod a pomoc. Přestupkové řízení (je druhem správního řízení) vedou obecní úřady. V řízení lze uplatnit nárok na náhradu škody, obecní úřad ji přizná v případě, že její výše byla spolehlivě zjištěna a nebyla dobrovolně uhrazena. V případě, že by probíhalo civilní řízení o soukromoprávních nárocích vyplývajících z ohrožení či porušení autorského práva, byl by soud pravomocným správní rozhodnutím vázán. Proti nepravomocnému správnímu rozhodnutí obecního úřadu je možné se odvolat ke krajskému úřadu, proti pravomocnému správní rozhodnutí se podává správní žaloba ke krajskému soudu.

Lze se však setkat i s ochranou autorských práv prostřednictvím jiných správních deliktů, zejména správních deliktů právnických a podnikajících fyzických osob. Takové správní delikty musí být stanovené ve správním zákoně odlišném od zákona přestupkového. Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob jsou založené na objektivním principu, k jejich spáchání se tedy nevyžaduje zavinění. Správní řízení vedou obecní úřady, na jejichž území došlo ke spáchání správního deliktu. Proti pravomocnému správnímu rozhodnutí lze podat správní žalobu ke krajskému soudu. Pravomocné správní rozhodnutí je závazné pro civilní soud, rozhoduje-li o soukromoprávních nárocích vyplývajících z ohrožení či porušení autorských práv. Na rozdíl od přestupkového řízení, se v tomto správní řízení není možné domáhat náhrady škody.

### 8.3.1 Správní delikty podle autorského zákona

Autorský zákon je odvětvovým právním předpisem obsahujícím i trestně správní ochranu, a to v ustanoveních § 105a a násl.<sup>140</sup> (tato ustanovení byla do autorského zákona vložena v roce 2006).

Autorský zákon zde stanoví jednak odpovědnost za přestupky fyzických osob (nejsou-li podnikateli, anebo jsou-li podnikateli a k ohrožení či porušení autorského práva nedošlo v rámci jejich podnikatelské činnosti) a jednak odpovědnost za správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob.

Skutkové podstaty přestupků, jakož i jiných správních deliktů mají stejné znění. Jde o tyto tři – neoprávněné užití díla a dalších nehmotných statků podle autorského zákona, neoprávněné zásahy v souvislosti s obcházením technických prostředků ochrany práv a nesplnění povinnosti informovat autora a kolektivního správce v souvislosti s právem na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla.

---

<sup>140</sup> § 105a autorského zákona – Přestupky

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1, nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 150 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm.

b) pokutu do výše 100 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. c) pokutu do výše 50 000 Kč.

§ 105b autorského zákona – Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1, nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

(2) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. a) se uloží pokuta do 150 000 Kč, za správní delikt podle odstavce 1 písm. b) pokuta do 100 000 Kč a za správní delikt podle odstavce 1 písm. c) pokuta do 50 000 Kč.

§ 105c – Společná ustanovení

(1) Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výměry pokuty se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

(3) Odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahlásil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.

(4) Správní delikty podle tohoto zákona v přenesené působnosti projednává v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu byl správní delikt spáchán.

(5) Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahují ustanovení zákona o odpovědnosti a postihu právnické osoby.

(6) Pokuty vybírá a vymáhá orgán, který je uložil. Příjem z pokut je příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost orgánu, který pokutu uložil.

Za spáchaný přestupek, jakož i správní delikt se ukládá pokuta, jejíž maximální výše je stanovena zvlášť pro každou ze skutkových podstat (150 000 Kč, 100 000 Kč a 50 000 Kč). Právnická osoba se však může zprostit odpovědnosti za spáchaný delikt v případě, že prokáže, že učinila vše, co po ní lze s ohledem na okolnosti požadovat, aby nedošlo k porušení práv podle autorského zákona. Tato skutečnost však nevylučuje možný postih fyzické osoby, která jednala jménem či za právnickou osobu.

Přestupky, jakož i správní delikty v přenesené působnosti projednává obecní úřad s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu byl správní delikt spáchán, odvolání proti jeho rozhodnutí se podává k příslušnému krajskému úřadu. Pokuty uložené správní rozhodnutím vymáhá orgán, který je uložil, a to buď v rámci daňové anebo civilní exekuce. Pokuty tvoří příjem rozpočtu, z něhož je financována činnost orgánu, který pokutu uložil.

#### **8.4 Ochrana celním řízením**

Ochrana zahraničního obchodu je upravena speciálním zákonem, a to zákonem č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví, který však navazuje na, v českém právním řádu přímo účinném, nařízení Rady 1383/2003 o přijímání celních opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

Tyto předpisy mají povahu administrativně-procesní a upravují postup celních orgánů v souvislosti s potíráním pirátského zahraničního obchodu. Na rozdíl od ochrany autorských práv např. v autorském zákoně v tomto případě nejsou předmětem ochrany konkrétní práva duševního vlastnictví, nýbrž zboží, na němž taková práva vážnou. Zákon rozlišuje dva typy takového zboží, a to padělků a nedovolené napodobeniny. Padělkem, jež se vztahuje pouze k právům z průmyslového vlastnictví (a nevztahuje se tedy k ochraně autorských práv), je "zboží, včetně obalu, na němž je bez souhlasu majitele ochranné známky umístěno označení stejné či zaměnitelné se zapsanou ochrannou známkou, obal, na němž je umístěno toto označení, nástroj speciálně určený k výrobě ochranné známky a zboží porušující práva majitele patentu"<sup>141</sup>.

Za nedovolenou napodobeninu se považuje "zboží včetně obalu, které bylo vyrobeno bez souhlasu majitele patentu, autorského práva, práva s autorským právem souvisejícího a práva k databázi, práva k zapsanému průmyslovému vzoru a práva k užitému vzoru, a i nástroj určený

---

<sup>141</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví : česká právní ochrana*. 1.vyd. Brno : Doplněk, 2006. Str. 86.

pro výrobu nedovolené rozmnoženiny"<sup>142</sup>. Zákon se vztahuje pouze na zboží, které překračuje hranice za účelem obchodování s ním (nikoli pro soukromé užití) a podléhá celnímu řízení.

#### **8.4.1 Žádost o přijetí opatření na hranicích k zabránění porušování práv**

Vzhledem k tomu, že práva z duševního vlastnictví jsou práva soukromoprávní, odpovídá tomu i koncepce správního řízení, které je zásadně návrhové (na rozdíl od řízení podle § 42a autorského zákona, které je řízením zahajovaným z moci úřední). Celní opatření se tak provádí pouze na návrh majitele práva či jiné oprávněné osoby, přičemž majitel práva prokazuje oprávněnost svého návrhu. Je-li tedy celními orgány odhaleno zboží, u kterého existuje nebezpečí pirátského charakteru, celní orgán toto zboží zadrží a vyrozumí o tom majitele práva a ten teprve ve svém vlastním zájmu podá návrh na provedení celního opatření. Vzhledem k tomu, že se jedná o řízení návrhová, je osoba domáhající se provedení celního opatření povinna složit peněžní jistotu, která v případě, že se nejedná o padělky či nedovolené napodobeniny, propadá státu a slouží jako náhrada škody způsobené osobám, vůči nimž řízení směřovalo, a jako náhrada nákladů řízení. V případě, že je návrh na přijetí opatření oprávněný, celní orgán zboží zajistí a oprávněná osoba může zahájit určovací žalobou soudní řízení. V tomto řízení soud s konečnou platností určí, jde-li o padělky nebo nedovolené napodobeniny, či nikoli.

#### **8.4.2 Zničení zboží a jeho vyřazení z obchodování**

Určí-li soud, že zadržené zboží je padělkem či nedovolenou napodobeninou, celní úřad nesmí již toto zboží propustit do celního území. Nebylo-li v rámci tohoto nebo jiného řízení rozhodnuto o propadnutí nebo zničení zboží, může oprávněná osoba podat návrh na zničení zboží pod celním dohledem na náklady vlastníka zboží nebo návrh na vyřazení tohoto zboží z obchodování bez jakéhokoli nároku na náhradu škody. O návrzích rozhoduje celní orgán. Takové rozhodnutí celního orgánu završuje celé celní řízení a pro oprávněnou osobu představuje maximální možnou ochranu před zneužitím pirátského zboží. Výjimečně a se souhlasem oprávněné osoby je možné odstranění ochranných známek. Celní ochrana nezpůsobuje nemožnost domáhat se ochrany i jinými prostředky.

---

<sup>142</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví : česká právní ochrana*. 1.vyd. Brno : Doplněk, 2006. Str. 86.

## 8.5 Ochrana prostřednictvím spotřebitelského práva

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který stanoví podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, představuje další možný prostředek ochrany autorských práv. Je však třeba mít na mysli, že zákon je primárně zaměřen na ochranu spotřebitelů, majitelé duševních práv jím nejsou bezprostředně chráněni (jejich ochrana je v tomto případě odvozená). Zákon mimo jiné upravuje i ochranu spotřebitele před nabídkou pirátského zboží. Vztahuje se však pouze na podnikatele a skutečnosti související s podnikáním (na povaze podnikání ale nezáleží).

Zákon zakazuje především klamavé jednání, jímž se má na mysli "uvádění nepravdivých, nedoložených, neúplných či nepřesných, nejasných, dvojsmyslných či přehnaných údajů nebo zamlčování údajů o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb"<sup>143</sup>. Klamáním spotřebitele je i nabídka nebo prodej výrobků či zboží, která porušují některá práva duševního vlastnictví, či skladování takových výrobků či zboží za účelem prodeje. Spotřebitelským zákonem chráněný předmět se shoduje s předmětem chráněným zákonem č. 191/1999 Sb., není však omezený pouze na zboží překračující hranice států a kromě obchodování se zbožím se vztahuje i na poskytování služeb.

Podnět k přijetí opatření může podat každá osoba pokud prokáže právní zájem na tom, aby bylo zamezeno podnikání zasahujícímu do práv duševního vlastnictví. Kromě prokázání právního zájmu musí také složit peněžní jistotu určenou, v případě neúspěchu, k uhrazení nákladů dozorového orgánu.

Obecný dozor v oblasti podnikání provádějí jak živnostenské úřady, tak Česká obchodní inspekce, jakož i Státní zemědělská a potravinářská inspekce (zvláštní dozor na úseku zemědělských, potravinářských, kosmetických a tabákových výrobků). Dozorující orgán však nemá právo k zajištění zboží. Pouze, je-li majetek bezprostředně ohrožen, má možnost pozastavit prodej výrobků nebo poskytování služeb anebo i uzavřít provozovnu. Pokud však bude obnoven nezávadný stav a dozorový orgán k tomu udělí písemný souhlas, lze obnovit prodej výrobků. Dojde-li k porušení tohoto zákona fyzickou či právnickou osobou, bude tím spáchán jiný správní delikt, za nějž je možné uložit pokutu (propadnutím věci či zabrání zboží není dovoleno).

---

<sup>143</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví : česká právní ochrana*. 1.vyd. Brno : Doplněk, 2006. Str. 89.

## 8.6 Ochrana prostřednictvím živnostenského zákona a stavovských předpisů

V České republice je jen několik málo legálních možností, na základě nichž lze podnikat. Jde o možnost buď získat živnostenské (nebo obdobné) oprávnění, anebo být přijat za člena samosprávné profesní korporace.

Živnostenská oprávnění udělují živnostenské úřady buď vždy, jsou-li k tomu splněny podmínky (tak je tomu u tzv. volných a vázaných živností), anebo na základě správního uvážení (v případě tzv. koncesovaných živností). Za situace, kdy podnikatel závažným způsobem porušuje podmínky stanovené buď zákonem nebo rozhodnutím o udělení koncese, je živnostenský úřad oprávněn oprávnění k podnikání pozastavit nebo i zrušit. Závažným porušováním je mimo jiné i porušování práv k duševnímu vlastnictví (podnikatelé se ho zpravidla dopouští při provozování obchodu se zbožím, na kterém vážnou práva duševního vlastnictví, při vydavatelské a nakladatelské činnosti, při organizování uměleckých produkcí apod.). Pozastavení či zrušení podnikatelského oprávnění se neodvíjí od toho, zda byl podnikatel v trestním či správním řízení odsouzen k trestu zákazu činnosti, ani zda se porušováním práv k duševnímu vlastnictví takového činu vůbec nedopustil.

V případě, že "podnikatel" provozuje podnikatelskou činnost bez příslušného podnikatelského oprávnění, dopouští se spáchání správního deliktu podle ustanovení § 63 živnostenského zákona<sup>144</sup> anebo se může dopustit i spáchání trestného činu neoprávněného podnikání (ustanovení § 251 trestního zákoníku<sup>145</sup>).

Porušuje-li práva duševního vlastnictví člen samosprávné profesní organizace, obvykle mu za to hrozí uložení kárného nebo disciplinárního řízení (pokuty, pozastavení členství či vyloučení ze samosprávné profesní organizace).

---

<sup>144</sup> § 63 živnostenského zákona

(1) Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že provozuje činnost, která je

- a) živností volnou,
- b) předmětem živnosti řemeslné nebo vázané, nebo
- c) předmětem živnosti koncesované,

aniž by pro tuto živnost měla živnostenské oprávnění.

(2) Za správní delikt se uloží pokuta

- a) do 500 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a)
- b) do 750 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b)
- c) do 1 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. c)

<sup>145</sup> § 251 trestního zákoníku – Neoprávněné podnikání

(1) Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní, obchodní nebo jiné podnikání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

## IV. AUTORSKÁ ODMĚNA

Autorský zákon zavádí dva různé režimy autorské odměny (dále jen "odměna"), a to odměnu placenou na základě zákona (ustanovení § 24, § 25 a § 37 odst. 2 autorského zákona) a odměnu placenou na základě licenční smlouvy (ustanovení § 49 autorského zákona).

### 9. Autorská odměna placená na základě zákona

Právní úpravu odměny placené na základě zákona obsahuje autorský zákon v ustanoveních § 24, § 25 a v § 37 odst. 2. Povahově jde o jiná majetková práva (související výlučná majetková práva vedle práva dílo užit) absolutní povahy, k nimž řadíme i právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam (§ 49 odst. 3 autorského zákona). Jde o práva nepřevoditelná, kterých se není možné vzdát. Tato práva trvají stejně dlouho jako autorské právo, tedy 70 let od smrti autora, a mohou být předmětem dědictví.

#### 9.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (droit de suite)

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého je stanoveno autorským zákonem v § 24<sup>146</sup> a bývá někdy označováno za tzv. náhradní odměnu (autorská odměna za užití

---

<sup>146</sup> § 24 autorského zákona – Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého

(1) Je-li originál díla uměleckého, který jeho autor převedl do vlastnictví jiné osoby, dále prodáván za kupní cenu, která činí 1 500 EUR a více, a jestliže se takového prodeje jako prodávající, kupující nebo zprostředkovatel účastní provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly (dále jen "obchodník"), má autor v souvislosti s každým opětným (dalším) prodejem díla právo na odměnu stanovenou v příloze k tomuto zákonu.

(2) Osobou povinnou platit odměnu podle odstavce 1 příslušnému kolektivnímu správci jsou prodávající a obchodník společně a nerozdílně. Kolektivní správce je povinen umožnit povinným osobám nahlížet do rejstříku podle § 100 odst. 1 písm. e).

(3) Originálem díla uměleckého podle odstavce 1 se rozumí výtvarné dílo, zejména obraz, kresba, malba, koláž, socha, rytina, litografie či jiná grafika, fotografie, tapiserie, keramika, sklo a autorský šperk, a to za předpokladu, že jsou zhotoveny samotným umělcem nebo jde o rozmnoženiny, které se považují za originál uměleckého díla. Rozmnoženinami, které se považují za originál uměleckého díla, jsou také rozmnoženiny, které byly zhotoveny v omezeném počtu samotným autorem nebo pod jeho vedením a jsou očíslovány, podepsány nebo umělcem jinak řádně prohlášeny za pravé. Právo na odměnu podle odstavce 1 se nevztahuje na díla architektonická vyjádřená stavbou, díla užitého umění, nesplňují-li znaky originálu uměleckého díla, a rukopisy skladatelů a spisovatelů.

(4) Právo na odměnu podle odstavce 1 se nevztahuje na první opětný prodej, pokud prodávající získal originál uměleckého díla přímo od autora méně než tři roky před takovým opětným prodejem a kupní cena originálu díla

díla totiž není tímto ustanovením dotčena). Dnes se toto ustanovení vztahuje pouze na moderní a současná umělecká díla.

Účel tohoto práva je hospodářský. Sleduje totiž, kdo je vlastníkem originálu díla (věci, na níž je dílo hmotně zachyceno), a brání tak spekulativním vyšším ziskům překupníků originálů děl. Toto právo autorovi náleží až vůči druhému a každému dalšímu nabyvateli originálu díla. Výše odměny se odvíjí od rozdílů peněžní hodnoty, za kterou autor originál svého díla původně převedl, a hodnoty za niž nabyvatel originálu tento originál dále zpeněžil. Je stanovena v bodě 1 přílohy k autorskému zákonu a jde o určitý procentní podíl z kupní ceny bez DPH (procentní sazba je stanovena sestupným rozpětím 4% až 0,25% v závislosti na výši kupní ceny, přičemž výše odměny nesmí překročit celkovou hranici 12 500 Eur).

Právo na odměnu se relativizuje v okamžiku následného prodeje originálu uměleckého díla (jiný převod se nepřipouští), a to pouze takového prodeje, který se odehrál na území České republiky a kterého se účastní obchodník s originály uměleckých děl, tedy "fyzická či právnická osoba, která jedná na trhu s uměleckými díly soustavně"<sup>147</sup>, a to jako kupující, prodávající nebo zprostředkovatel, osobně či v zastoupení, v rámci své podnikatelské činnosti. Právo autora na odměnu se vztahuje pouze na umělecká díla zachycená na hmotném substrátu (zákon vymezuje, co se považuje za originál uměleckého díla), jejichž cena převyšuje částku 1 500 Eur. Právo na odměnu je právem povinně kolektivně spravovaným, autor ho tedy vykonává pouze prostřednictvím kolektivního správce. Právo se promlčuje v obecné tříleté lhůtě počítané ode dne, kdy mohlo být poprvé vykonáno. Osobami solidárně (společně a nerozdílně) povinnými k úhradě odměny jsou prodávající a obchodník (důvodem je lepší vymahatelnost práva).

Autorský zákon také stanoví, že na určité originály uměleckých děl se právo na odměnu nevztahuje. Jde o architektonická díla, díla užitého umění a rukopisy skladatelů a spisovatelů, a o takové originály, která prodávající získal přímo od autora méně než tři roky před opětným prodejem a jejichž kupní cena nepřesahuje hranici 10 000 Eur.

Zúčastněný obchodník je povinen oznámit jednou ročně (do konce ledna) kolektivnímu správci skutečnosti nezbytné pro výkon práva (minimálně specifikace prodaných originálů,

---

při opětném prodeji nepřesahuje 10 000 EUR.

(5) Pro účely uplatnění práva podle odstavce 1 a výpočtu příslušné odměny se kupní cenou rozumí cena bez daně z přidané hodnoty.

(6) Autor a kolektivní správce mají právo na jakoukoli informaci od obchodníka, která je nezbytná pro zajištění platby odměny podle odstavce 1, a to po dobu tří let od uskutečnění prodeje. Obchodník, který se podle odstavce 1 účastní prodeje originálu díla uměleckého, je povinen oznámit takový prodej příslušnému kolektivnímu správci nejpozději do konce měsíce ledna kalendářního roku následujícího po roce, v němž se prodej uskutečnil.

Oznámení podle předcházející věty musí obsahovat specifikaci prodaných originálů uměleckých děl a informaci o skutečné prodejní ceně. Odměna je splatná na základě vyúčtování kolektivního správce ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů, nedohodnou-li se kolektivní správce a obchodník jinak.

<sup>147</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 286.



kupní cena, informace o osobě prodávajícího) a je mu povinen předložit k nahlédnutí účetní knihy a jiné dokumenty. Lhůta splatnosti odměny nesmí být kratší než 30 dnů od provedení vyúčtování kolektivním správcem, nebylo-li dohodnuto jinak.

## **9.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu**

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (dále jen "právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu") je upraveno ustanovením § 25 autorského zákona<sup>148</sup> a reaguje na prudký rozvoj reprodukční

---

<sup>148</sup> § 25 autorského zákona – Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu

(1) U zveřejněných děl, která lze rozmnožovat

- a) pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby (§ 30 a 30a) pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, anebo,
- b) pro osobní potřebu fyzické osoby (§ 30) na podkladě zvukového, zvukově obrazového nebo jiného záznamu či rozhlasového nebo televizního vysílání jejich přenesením pomocí přístroje na nehrané nosiče záznamu,

má autor právo na odměnu v souvislosti s takovým rozmnožováním díla.

(2) Osobou povinnou platit příslušnému kolektivnímu správci odměnu podle odstavce 1 je

- a) výrobce přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů, dovozce těchto přístrojů ze třetích zemí (dále jen "dovozce") nebo příjemce těchto přístrojů z členských států Evropských Společenství (dále jen "příjemce"),
- b) výrobce, dovozce nebo příjemce přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin,
- c) výrobce, dovozce nebo příjemce nenahraných nosičů záznamu,
- d) dopravce nebo zasílatel namísto osoby povinné podle písmen a) až c), pokud na písemnou výzvu příslušného kolektivního správce bez zbytečného odkladu nesdělí údaje potřebné pro určení totožnosti dovozce, příjemce nebo výrobce,

e) poskytovatel rozmnožovacích služeb za úplatu, pokud jde o tiskové rozmnoženiny (§ 30a);

poskytovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu je i ten, kdo za úplatu zpřístupní přístroj k zhotovování tiskových rozmnoženin.

(3) Odměna, kterou jsou povinny platit osoby podle odstavce 2 písm. a) až d) v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu, přísluší autorovi při dovozu, přijetí nebo při prvním prodeji

- a) přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů,
- b) přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin,
- c) nenahraných nosičů záznamu.

(4) Odměna, kterou je povinna platit osoba podle odstavce 2 písm. b), přísluší v závislosti na pravděpodobném počtu přístrojů určených k zhotovování tiskových rozmnoženin děl podle § 30a. Pro výpočet výše odměny z přístrojů určených k zhotovování tiskových rozmnoženin děl se pravděpodobný počet těchto přístrojů stanoví na 20 %. Odměna se stanoví z průměrné ceny přístroje bez daně z přidané hodnoty.

(5) Odměna, kterou je povinna platit osoba podle odstavce 2 písm. e), přísluší v závislosti na pravděpodobném počtu zhotovených tiskových rozmnoženin děl podle § 30a. Pro výpočet výše odměny ze zhotovených tiskových rozmnoženin děl se použijí pravidla stanovená v bodech 6 a 7 přílohy k tomuto zákonu.

(6) Osoby uvedené v odstavci 2 jsou povinny předkládat příslušnému kolektivnímu správci, vždy souhrmně za kalendářní pololetí, nejpozději však do konce následujícího kalendářního měsíce, informace o skutečnostech rozhodných pro výši odměny, zejména o druhu a počtu prodaných, dovezených nebo přijatých přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů, přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů záznamů, jakož i o celkovém počtu tiskových rozmnoženin zhotovených na přístrojích pro poskytování rozmnožovacích služeb za úplatu.

(7) Ministerstvo kultury (dále jen "ministerstvo") stanoví vyhláškou typy přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a typy nenahraných nosičů záznamů, z nichž se platí odměna podle odstavce 1, a výši paušální odměny podle typu přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin a typu nenahraného nosiče záznamů.

techniky umožňující masové a velmi kvalitní rozmnožování uveřejněných děl pro osobní potřebu a tím ohrožující majetkové zájmy autorů (právo na pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu zůstává tímto ustanovením nedotčeno). Je koncipováno tak, že odměna náleží autorovi za vytvoření možnosti pořízení rozmnoženiny.

Stejně jako právo na odměnu podle § 24 je i toto právo absolutní povahy, relativizující se až v případě vzniku právních skutečností uvedených v autorském zákoně, tedy v případě prvního prodeje zboží vyrobeného v České republice, příjmu zboží na území České republiky a dovozu zboží do České republiky. Taktéž se jedná o tzv. náhradní odměnu, jejímž účelem je nahradit autorovi potenciální snížení zisku. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu je nepřevoditelné a nelze se ho vzdát; stejně jako jiná majetková práva autora trvá 70 let od smrti autora, přičemž po smrti autora se stává předmětem dědictví. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu se vztahuje pouze na taková díla, která mohou být rozmnožována, tedy na tisková či jiná grafická vyjádření (tzv. tiskové rozmnoženiny), zvukové, zvukově obrazové nebo jiné záznamy, či rozhlasová nebo televizní vysílání (to zda lze či nelze dílo rozmnožovat je předmětem mimoprávního posouzení).

Kromě výše uvedených rozmnožovatelných děl se autorský zákon vztahuje taktéž na tzv. jiná díla, kterými se obecně mají na mysli elektronické rozmnoženiny děl. Právo na náhradní odměnu se vztahuje, jak již z názvu vyplývá, na bezesmluvní užití díla, tedy rozmnožování díla pro osobní potřebu, jakož i pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby; pokud by šlo o rozmnožování díla jiným způsobem nebo za jiných okolností, bylo by k takovému rozmnožování nutné svolení autora. Nevztahuje se na taková díla, která nelze volně rozmnožovat pro osobní potřebu (např. elektronické databáze, počítačové programy), a na taková, která jsou uvedena odstavci 8 § 25, tedy na přístroje ke zhotovování rozmnoženin záznamů děl, tiskových rozmnoženin a na nenahrané nosiče záznamu děl určené k vývozu za účelem dalšího prodeje, k odeslání za účelem dalšího prodeje (důvodem je zamezení dvoj- nebo vícenásobné povinnosti platit autorskou odměnu za totéž zboží v různých státech v důsledku principu teritoriality) a k užití pro rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastním podnikání. Právo na odměnu v první řadě přísluší autorovi rozmnožovaného díla, avšak dále je v ustanovení § 104 uveden okruh dalších osob (výrobci zvukových záznamů, výkonní umělci, režiséři, kameramani, scénografové, apod.), kterým právo

---

Vyhláškou dále stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů, z nichž se platí odměna podle odstavce 1; výše této odměny je stanovena v příloze k tomuto zákonu.

(8) Odměna se neplatí v případě vývozu nebo odeslání přístrojů uvedených v odstavci 3 písm. a) a b) za účelem jejich dalšího prodeje a vývozu nebo odeslání nenahraných nosičů záznamů za účelem jejich dalšího prodeje. Odměna se dále neplatí z přístrojů a nenahraných nosičů, budou-li v tuzemsku použity jen k rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastní činnosti.

na odměnu náleží, a poměr pro rozdělování odměny. Právo na odměnu je povinně kolektivně spravované (příslušnými kolektivní správci jsou OSA, DILIA a INTERGRAM), lze se ho tedy domáhat pouze prostřednictvím kolektivního správce. Promlčuje se v tříleté lhůtě, a to ode dne, kdy mohlo být poprvé vykonáno (den poté, co byl věřitelem o plnění požádán).

V § 25 jsou taxativně uvedeny osoby povinné platit autorskou odměnu; jde buď o výrobce, dovozce, příjemce, dopravce a zasílatele přístrojů k pořizování rozmnoženin zvukových či zvukově obrazových záznamů děl, či tiskových rozmnoženin děl, či nenahraných nosičů zvukových nebo zvukově obrazových záznamů děl, anebo o poskytovatele tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu. Výrobce se myslí zásadně osoba, která za obchodním účelem vyrábí zboží na území České republiky. Za dovozce se považuje "osoba, která žádá o propuštění zboží, které není zbožím Společenství (tj. zboží vyrobené nebo získané na celním území Evropského Společenství nebo dovezené zboží, které bylo propuštěno do volného oběhu), do příslušného celního režimu"<sup>149</sup>. Příjemcem zboží, které v tomto případě je zásadně zbožím Společenství, je "osoba, na kterou je zásilka zboží adresována, jíž je zboží dopravováno a většinou i určeno"<sup>150</sup> (zpravidla tedy jde o konečného příjemce v zemi určení). Dopravcem rozumíme "osobu, která fakticky přepravuje věc (zásilku) z určitého místa (místo odeslání) do určitého jiného místa (místo určení)"<sup>151</sup>; zasílatelem "osobu, která pro příkazce obstarává přepravu věcí z určitého místa do určitého jiného místa"<sup>152</sup>. Dopravce a zasílatel jsou pouze podpůrně odpovědní, a to v případě, že nesdělí potřebné údaje pro určení totožnosti výrobce, dovozce nebo příjemce zboží. Provozovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu je "osoba, která na vlastní odpovědnost nabízí a provozuje danou službu"<sup>153</sup>. Tyto osoby jsou povinny platit odměnu kolektivnímu správci pouze v případě, mají-li na území České republiky sídlo, trvalý pobyt nebo pobyt po dobu minimálně 183 dní v kalendářním roce, a to dvakrát resp. jednou ročně.

Předmětným zbožím podle § 25 odst. 3 jsou přístroje, které slouží ke zhotovení rozmnoženin záznamů děl a ke zhotovení tiskových rozmnoženin, a nenahrané nosiče záznamů děl (tyto pojmy jsou definovány ve vyhlášce č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn). Výše náhradní odměny je stanovena právním předpisem (nelze ji sjednat smluvně), a to jednak autorským zákonem, podle kterého se výše odměny odvozuje od pravděpodobného počtu

---

<sup>149</sup> TELEEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 299.

<sup>150</sup> TELEEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 300.

<sup>151</sup> TELEEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 300.

<sup>152</sup> TELEEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 300.

<sup>153</sup> TELEEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 301.

přístrojů určených ke zhotovování tiskových rozmnoženin děl uvedených v ustanovení § 30a resp. od pravděpodobného počtu zhotovených tiskových rozmnoženin (nezáleží na tom, zda se jedná o tiskovou rozmnoženinu autorského díla či nejedná), a jednak vyhláškou č. 488/2006, kde se uvádí, že výše odměny se odvozuje od ceny přístroje, od délky záznamu, či od toho, zda se jedná o CD nebo DVD.

K usnadnění výkonu náhradní odměny autorovi je v autorském zákoně zavedena informační povinnost pro povinné osoby, a to ohledně jakýchkoli skutečností, které jsou rozhodné pro stanovení výše odměny; ediční povinnost jako v § 24 však stanovena není. Povinné osoby jsou zavázány podávat tyto informace dvakrát za rok, vždy za kalendářní pololetí, a to ve lhůtě jednoho měsíce. Za nesplnění hrozí povinné osobě postih podle § 420 a násl. občanského zákoníku.

Dobu splatnosti pro náhradní autorskou odměnu autorský zákon nestanoví, pouze v příloze k autorskému zákonu je uvedeno, že odměnu kolektivnímu správci povinná osoba odvádí dvakrát resp. jednou ročně. Bude se tedy postupovat, nedohodnou-li se strany jinak, podle obecné občanskoprávní úpravy, tedy odměna bude splatná první den poté, co byla povinná osoba kolektivním správcem vyzvána k zaplacení (maximálně však dvakrát za rok).

### 9.3 Veřejná půjčovatelská licence

Dalším typem odměny placeným na základě zákona je tzv. veřejná půjčovatelská licence (public lending right), která je upravena v ustanovení § 37 odst. 2 autorského zákona<sup>154</sup>.

Tato odměna je zavedena v souvislosti s knihovní licencí a představuje jakousi náhradu autorovi za to, že jeho vydané autorské dílo je bezplatně užíváno ve veřejném zájmu. Nejedná se o absolutní právo autora, nýbrž o takové právo, jehož užití je oprávněné teprve, je-li zaplacena autorská odměna (v opačném případě by se jednalo o neoprávněné užití autorského díla). Odměna z tzv. veřejného půjčovatelského se vztahuje na knihovní zařízení, tedy knihovny, archivy, muzea, galerie, školy, vysoké školy a jiná nevýdělečná a školská a vzdělávací zařízení, za situace, když půjčují originály nebo rozmnoženiny (pořízené tiskem anebo i jiným způsobem)

---

<sup>154</sup> § 37 odst. 2 autorského zákona – Knihovní licence

Do práva autorského nezasahuje osoba uvedená v odstavci 1, půjčuje-li originály nebo rozmnoženiny vydaných děl, je-li zaplacena odměna, která přísluší autorům od osoby a ve výši stanovené v příloze k tomuto zákonu. Právo na odměnu autor nemá v případě půjčování zveřejněných děl podle tohoto odstavce na místě samém, nebo půjčují-li originály nebo rozmnoženiny vydaných děl školní knihovny a knihovny vysokých škol, Národní knihovna České republiky, Moravská zemská knihovna v Brně, Státní technická knihovna, Národní lékařská knihovna, Národní pedagogická knihovna Komenského, Knihovna Ústavu zemědělských a potravinářských informací, Knihovna Národního filmového archivu a Parlamentní knihovna České republiky.

vydaných děl. Odměnu platí jednou za rok kolektivnímu správci za tato knihovní zařízení stát prostřednictvím Národní knihovny České republiky (ne uživatel díla), a to ve výši 0,50 Kč za jednu výpůjčku (tj. cca 25 milionu Kč za rok).

Autorský zákon však uvádí dvě výjimky, kdy autorovi odměna za půjčování originálů nebo rozmnoženin jeho vydaného díla nenáleží. První výjimku představují tzv. prezenční výpůjčky zveřejněných děl, tedy jejich půjčování přímo v místě knihovního zařízení. Druhá výjimka je koncipována tak, že autorský zákon taxativně stanoví seznam knihoven, které jsou od povinnosti platit odměnu osvobozeny. Odměna se taktéž nevztahuje na půjčování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů (nejedná se totiž o bezúplatnou licenci, půjčování těchto děl je totiž možné pouze na základě licence udělené autorem resp. kolektivním správcem, a to s výjimkou prezenčních výpůjček<sup>155</sup>) a na počítačové programy.

---

<sup>155</sup> V případě, že půjčitel prezenčně půjčuje rozmnoženiny zvukových nebo zvukově obrazových záznamů, je povinen zamezit tomu, aby docházelo k neoprávněnému rozmnožování takto zpřístupněného díla.

## 10. Autorská odměna placená na základě licenční smlouvy

### 10.1 Zásada úplatnosti licenční smlouvy

Již ustanovení § 46 odst. 1 autorského zákona<sup>156</sup> stanoví zásadu úplatnosti licenční smlouvy (dnes se již však neuplatňuje bezvýjimečně). Tato zásada je provedena kogentním ustanovením § 49 autorského zákona<sup>157</sup> (toto ustanovení tedy není možné dohodou vyloučit). Rozhodující skutečností pro vznik práva na odměnu, je užití již vytvořeného díla; odlišujeme proto autorskoprávní odměnu od odměny za vytvoření díla (viz. smlouva o dílo podle občanského resp. obchodního zákoníku).

### 10.2 Povaha práva na zaplacení licenční odměny

Právo na zaplacení odměny za užití díla, dle současné úpravy, již není svou povahou absolutním majetkovým právem, ani nedílnou součástí absolutního autorského práva jako takového, nýbrž je právem relativním (inter partes). Jde tedy o pohledávku, která vznikla ze závazkových poměrů založených na výlučném majetkovém autorském právu dílo užít, a to

---

<sup>156</sup> § 46 odst. 1 autorského zákona – Základní ustanovení o licenční smlouvě

Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49 odst. 2 písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu.

<sup>157</sup> § 49 autorského zákona – Odměna

(1) Není-li dále stanoveno jinak, musí být ve smlouvě dohodnuta výše odměny nebo v ní musí být alespoň stanoven způsob jejího určení.

(2) Není-li ve smlouvě dohodnuta výše odměny nebo alespoň způsob jejího určení, smlouva je neplatná s výjimkou případů, kdy

a) z jednání stran o uzavření smlouvy vyplývá jejich vůle uzavřít smlouvu úplatně i bez určení výše odměny; v takovém případě je nabyvatel povinen poskytnout autorovi odměnu ve výši, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za smluvních podmínek obdobných obsahu této smlouvy pro takový druh díla, nebo

b) strany ve smlouvě sjednají, že licence se poskytuje bezúplatně.

(3) Pokud autor poskytne licenci k pronájmu originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam výrobci takového záznamu, vzniká mu vůči osobě, která bude originál nebo rozmnoženinu takto zaznamenaného díla pronajímat, právo na přiměřenou odměnu; tohoto práva se nemůže vzdát.

(4) Je-li výše odměny dohodnuta v závislosti na výnosech z využití licence, je nabyvatel povinen umožnit autorovi kontrolu příslušné účetní nebo jiné dokumentace ke zjištění skutečné výše odměny. Poskytne-li nabyvatel takto autorovi informace označené nabyvatelem jako důvěrné, nesmí je autor prozradit třetí osobě ani je použít pro své potřeby v rozporu s účelem, ke kterému mu byly poskytnuty.

(5) Nabyvatel je povinen poskytovat autorovi pravidelná vyúčtování odměny podle odstavce 4 ve sjednaných časových obdobích; není-li sjednáno jinak, je povinen tak učinit alespoň jednou ročně.

(6) Není-li odměna stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu.

(7) Při sjednání odměny se přihlédne k účelu licence a způsobu a okolnostem užití díla a k územnímu, časovému a množstevnímu rozsahu licence.

zpravidla na základě typové licenční smlouvy případně na základě úplatných zákonných licencí. Důsledkem relativní povahy práva na zaplacení odměny je to, že dojde-li k protiprávnímu užití díla, autorovi nevznikne přímý nárok na zaplacení odměny, nýbrž jen odpovědnostní nárok z deliktních resp. kvazideliktních právních vztahů, tj. zejména z odpovědnosti za škodu či z bezdůvodného obohacení.

Naopak odlišnou, tedy absolutní povahu mají tzv. náhradní autorské odměny, tedy právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu, obdobně též právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam a odměna z tzv. veřejného půjčovatelského (§ 37 odst. 2 autorského zákona).

### **10.3 Ujednání o odměně**

Z důvodu ochrany zájmů autora (jako slabší smluvní strany) na úplatnosti poskytnuté licence autorský zákon stanoví ujednání o odměně za podstatnou náležitost licenční smlouvy (*essentialia negotii*), a to pod sankcí její absolutní neplatnosti.

Za ujednání o odměně se však považuje i výslovné ujednání bezúplatnosti smlouvy (vyplývá-li to z vůle obou stran) či sjednání naturální odměny.

Jedinou výjimku z uvedené zásady autorský zákon zavádí pro případ, že z vůle stran jasně vyplývá (a to z důvodu zajištění dostatečné hospodářské využitelnosti autorských děl), že ujednání o odměně v licenční smlouvě být nemusí. V podstatě jde o konkludentní ujednání o úplatnosti licence, kdy se má za to, že odměna se poskytuje v obvyklé výši (obvyklost je otázkou skutkovou, která může být posouzena v civilním řízení).

Aby ujednání o odměně bylo platné, je nutné jasně a určitě stanovit buď výši odměny anebo alespoň způsob jejího určení.

Kromě ujednání o výši odměny licenční smlouva zpravidla obsahuje ustanovení o lhůtě, způsobu a místu platby (nesjednání však nezpůsobuje neplatnost licenční smlouvy, podpůrně se totiž použijí obecná ustanovení občanského zákoníku).

V praxi se velmi často stává, že odměnu stanoví kolektivní správci v hromadných licenčních smlouvách, a to podle jednotných návrhů výše odměn (sazebníků) platných pro předmětný způsob užití díla. V praxi se může stát, že výše odměny je sjednána v rozporu se soutěžním právem. Děje se tak nejčastěji vynucováním nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu či vynucováním plnění, která jsou ve výrazném nepoměru

k poskytovanému protiplnění (jde o různé formy zneužití dominantního postavení soutěžitele). Shrňme tedy, že k tomu, aby odměna byla sjednána platně, musí obsahovat účel licence, způsob a okolnosti užití předmětu licence a územní, časový a množstevní rozsah licence.

## **10.4 Způsoby určení odměny**

Odměna bývá zpravidla sjednávána jako peněžitá, nelze však vyloučit i sjednání odměny naturální (či kombinované). Výši odměny lze sjednat čtyřmi různými způsoby, a to výnosově (proporcionálně), pevnou částkou (tyto dva způsoby lze kombinovat), obvykle anebo bezúplatně.

### **10.4.1 Výnosová odměna**

Nejběžnějším způsobem je sjednání odměny výnosové (určité procento z výnosu z užití autorského díla).

V souvislosti s výnosovou odměnou má poskytovatel licence právo, a to za účelem zjištění výše odměny a kontroly výpočtu odměny, kontrolovat účetní (a jiné příslušné) doklady, avšak pouze v nezbytném rozsahu. Toto právo zpravidla vykonává autor osobně anebo v zastoupení prostřednictvím osoby k tomu způsobilé (např. auditor, daňový poradce, účetní). S tímto právem autora souvisí tzv. ediční povinnost nabyvatele. Nabyvatel je povinen předložit jak dokumentaci povinně zpracovávanou účetními jednotkami, tak i další dokumentaci zpracovávanou nabyvatelem, a to v rozsahu takovém, aby bylo možné určit předmětný výnos jako základ pro výpočet skutečné odměny. Tuto povinnost má nabyvatel, v případě, že se s poskytovatelem nedohodne na jiném časovém horizontu, minimálně jednou za rok.

Za nesplnění této povinnosti se v licenční smlouvě obvykle sjednává sankce (jednou z možností je i odstoupení od smlouvy). Při výkonu kontrolního oprávnění je poskytovatel licence omezen jednak zákazem výkonu subjektivního práva způsobujícího bez právního důvodu zásah do práv a oprávněných zájmů jiných osob a jednak zákazem výkonu kontrolního práva v rozporu s dobrými mravy. Z důvodu ochrany zájmů nabyvatele licence autorský zákon zavádí taktéž ochranu důvěrných informací. Ta se uplatňuje mezi stranami licenční smlouvy a stanoví poskytovateli licence povinnost důvěrnou povahu sdělených informací zachovat a nevyužít je pro vlastní potřebu nad rámec výkonu kontrolních oprávnění. Pokud by poskytovatel licence nedodržel tuto povinnost, zakládalo by to nabyvateli nárok na náhradu škody dle občanského zákoníku, jakož i na zvláštní autorskoprávní ochranu a ochranu poskytovanou obchodním zákoníkem, a to jak ochranu obchodního tajemství působící erga omnes, tak i ochranu proti nekalé soutěži.





#### 10.4.2 Odměna stanovená pevnou částkou

Sjednávání odměny pevnou částkou bývá méně často používáno (autorský zákon preferuje sjednání odměny výnosové), a to proto, že v tomto případě se může stát, že odměna bude sjednána v nepřiměřeně nízké výši ve vztahu k zisku nabyvatele z využívání díla a významu díla pro dosažení tohoto zisku. Pro tento případ zavádí autorský zákon relativní právo autora na přiměřenou dodatečnou odměnu (jedná se o tzv. bestsellerovou doložku). Pro posouzení výše dodatečné odměny je vždy potřeba zkoumat, jaký je význam díla pro dosažení zisku oproti významu hospodářské činnosti nabyvatele licence. Splatnost dodatečné odměny se řídí ustanoveními občanského zákoníku, a proto je třeba dát si pozor na den rozhodný pro běh promlčecí lhůty u plnění, kde je jeho splatnost určena výzvou věřitele (tímto dnem je den, který následuje po vzniku právního vztahu). Promlčecí doba práva na dodatečnou odměnu tedy začíná běžet dnem, který následuje poté, co se odměna stala příliš nízkou. Názory v autorskoprávní literatuře na to, zda prodlení s uhrazením dodatečné odměny je titulem pro případné odstoupení od licenční smlouvy, se však liší. Podle kolektivu autorů právnické fakulty UK není v případě prodlení možné od licenční smlouvy odstoupit<sup>158</sup>. Autoři z právnické fakulty MU si naopak myslí, že autor v případě prodlení s uhrazením dodatečné odměny má možnost od licenční smlouvy odstoupit<sup>159</sup>. Vzhledem k tomu, že autorské právo je právem soukromým, kde občanský zákoník představuje *lex generalis* ve vztahu k autorskému zákonu, a že autorský zákon slouží především k ochraně slabší smluvní strany, přikláněla bych se spíše k názoru druhému, tedy že autor může od smlouvy odstoupit v případě, pokud dojde k prodlení se zaplacením dodatečné odměny. Občanský zákoník totiž uvádí, že od smlouvy je možné odstoupit v případě, že je to dohodnuto anebo uvádí-li takovou možnost zákon, a že prodlení, je jedním z důvodů pro odstoupení od smlouvy, pouze však v případě, že dlužník svůj dluh nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě poskytnuté mu věřitelem. O vyplacení dodatečné odměny je autor oprávněn požádat i několikrát, a to vždy, stane-li se celková výše odměny příliš nízkou.

#### 10.4.3 Spravedlivá odměna

V době, kdy byl autorský zákon připravován, se z důvodu posílení hospodářského postavení autora (ve vztahu k nabyvateli licence) licitovalo o zavedení institutu tzv. spravedlivé odměny. Toto ustanovení bylo nakonec vypuštěno. Vznikla tak zvláštní situace, kdy autorský zákon

---

<sup>158</sup> KŘÍŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. Str. 161.: "Prodlení se zaplacením zákonné dodatečné odměny nezakládá právo odstoupit od licenční smlouvy."

<sup>159</sup> TELEČ, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 515.: "Prodlení s uhrazením dodatečné odměny může zakládat právo odstoupit od licenční smlouvy (srov. § 48 ObčZ ve spojení s § 517 ObčZ)."

upravuje povinnost při sjednávání odměny přihlídnout k určitým kritériím (k účelu licence, ke způsobu a okolnostem užití předmětu licence a k územnímu, časovému a množstevnímu rozsahu licence), přičemž neuvádí, že odměna by měla být spravedlivá. Nedodržení této povinnosti nezakládá neplatnost licenční smlouvy, avšak může přivodit škodní následek. Výše uvedená kritéria se budou zpravidla používat pro určení tzv. obvyklé odměny.

### **10.5 Pohledávka za odměnou**

Pohledávka za odměnou a jejím příslušenstvím se chová jako jakákoli jiná občanskoprávní pohledávka, lze s ní tedy nakládat v souladu s občanským zákoníkem. Je tedy např. možné, aby autor (popř. jeho dědic) uzavřel s nabyvatelem autorského oprávnění dílo užití písemnou dohodu o prominutí dluhu, písemnou dohodu o vzdání se práva (ne však před vznikem takového práva; a na rozdíl od práva na zaplacení odměny, které nelze prominout, ani se ho nelze vzdát), pohledávka za autorskou odměnou může být též postoupena za účelem zajištění jiné pohledávky (absolutní autorské právo však nikdy nemůže být předmětem zajištění závazku).

Pro postižení pohledávek odměn, u nichž je povinným autor, platí zvláštní úprava ustanovení § 319 občanského soudního řádu<sup>160</sup>.

### **10.6 Odměna za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam**

Samostatně je upravena odměna za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam. Povahou jde o jiné majetkové právo, které mělo být zařazeno k § 24 a § 25 autorského zákona. Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o právo absolutní povahy, tzn. že je uplatnitelné vůči všem třetím osobám, nikoli pouze inter partes, a vzniká autorovi vůči každému pronajímateli, tedy osobě, která získala od výrobce zvukového nebo zvukově obrazového záznamu oprávnění k pronájmu nosičů tohoto díla.

---

<sup>160</sup> § 319 občanského soudního řádu – Pohledávky nepodléhající výkonu rozhodnutí

(1) Pohledávky autorské odměny podléhají výkonu rozhodnutí, je-li povinným autor, jen dvěma pětinami; je-li však navrhován výkon rozhodnutí pro některou z přednostních pohledávek uvedených v § 279 odst. 2, podléhají výkonu rozhodnutí třemi pětinami. Pro pořadí úhrady přednostních pohledávek se užije přiměřeně ustanovení § 280 odst. 2 a 3.

(2) Pokud je autorovi vyplácena odměna prostřednictvím ochranné organizace, doručí soud nařízení výkonu rozhodnutí též ochranné organizaci, která pak má práva a povinnosti dlužníka povinného. Nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje jak na částky, která již byly ve prospěch autora u ochranné organizace složeny, tak na částky, které u ní v běžném kalendářním roce budou složeny.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 se použije obdobně na pohledávky z práv výkonných umělců a z práv původců předmětů průmyslového vlastnictví.

Nejedná se o zákonnou úplatnou licenci, získává se totiž smluvně. Jedná se o povinně kolektivně spravované právo a proto odměnu, která by měla být přiměřená, lze sjednat pouze prostřednictvím kolektivního správce, a to pod sankcí neplatnosti.

## V. SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S ÚPRAVOU MEZINÁRODNÍ A KOMUNITÁRNÍ

Autorské právo, stejně jako jiná právní odvětví, je upraveno kromě národních právních řádů také mezinárodním právem veřejným, jakož i právem Evropských Společenství, a to zejména s cílem dosáhnout při obchodování s autorskými díly stejné úrovně ochrany v různých státech světa. Mezinárodní právo veřejné je souborem smluv uzavíraných mezi jednotlivými státy navzájem, jakož i mezi jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi či mezinárodními organizacemi navzájem. Takové smlouvy jsou pro jejich signatáře závazné. Na mezinárodní úrovni však vzniká i velké množství dokumentů, které závazné nejsou, mají pouze doporučující charakter. Právo Evropských Společenství je odvozeno od několika zakládacích úmluv (tzv. Římské úmluvy) a dalších mezinárodních smluv, zahrnuje však i předpisy vydávané přímo Evropským Společenstvím resp. Evropskou Unií, které jsou pro členské státy závazné. Právní řády členských států musí být v souladu se všemi uvedenými právními předpisy.

Pro účely této diplomové práce se zaměřím pouze na srovnání některých klíčových kapitol, a to kapitoly o neoprávněném užití autorského díla, o prostředcích k ochraně autorského práva a o autorské odměně. K těmto otázkám se vyjadřují tyto mezinárodní smlouvy resp. evropské předpisy:

a) Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen "RÚB"). RÚB je nejstarší mezinárodní smlouvou zabývající se ochranou autorských práv. Byla přijata 9. září 1886 v Bernu, několikrát však byla doplněna nebo revidována (1896 Paříž, 1908 Berlín, 1914 Bern, 1928 Řím, 1948 Brusel, 1967 Stockholm a 1971 Paříž). RÚB vytváří tzv. Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům, jejímiž členy je dnes na 150 států světa. Státy Unie jsou povinny zavést režim národního zacházení pro autory chráněné RÚB, jakož i určitá minimální práva pro tyto autory. RÚB navíc zavádí mezinárodní standardy ochrany, které jsou závazné pro členské státy Světové obchodní organizace (dále jen "WTO") bez ohledu na to, jsou-li nebo nejsou členy Bernské unie (tzv. *iura conventionis*).

b) Všeobecná úmluva o autorském právu (dále jen "VÚAP"). VÚAP byla uzavřena 6. září 1952 v Ženevě a revidována v Paříži (1971). Stejně jako RÚB zavádí VÚAP režim národního zacházení a stanoví určitá minimální práva pro autory. Rozsah ochrany je však na rozdíl od RÚB nižší, a to za účelem zapojení států s nižším stupněm ochrany autorských práv (USA) do Bernské unie.

c) Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen "dohoda TRIPS"). Dohoda TRIPS byla uzavřena v roce 1994 a tvoří přílohu k Dohodě o zřízení WTO. Dohoda TRIPS byla uzavřena zejména díky prudkému nárůstu nových technologických zařízení, jakož i vzrůstajícímu pirátství ve vztahu ke zvukovým záznamům, filmům a knihám. Oproti starším mezinárodním smlouvám zavádí specifická donucovací opatření (v části III – "Prostředky k dodržování práv k duševnímu vlastnictví" – jsou stanoveny jak hmotněprávní nároky, tak i procesní prostředky ochrany) a zvláštní proces řešení sporů (čl. 64 dohody TRIPS). Nevztahuje se však pouze na autorská práva, nýbrž i na práva průmyslová, tedy ochranné známky, zeměpisná označení, průmyslové vzory, patenty, topografie integrovaných obvodů a ochranu nezveřejněných informací.

d) Smlouva o právu autorském (dále jen "WCT"). WCT byla uzavřena v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (dále jen "WIPO") 20. prosince 1996 v Ženevě, v platnost vstoupila 6. března 2002. WCT jednak zavazuje členské státy, aby jejich národní autorské právo bylo v souladu s hmotněprávními ustanoveními RÚB, jednak jim ukládá poskytnout autorům určitá nová autorská práva a jednak je zavazuje, aby přijaly adekvátní právní ochranu proti obcházení technických prostředků ochrany a proti zásahům do informací o správě práv k autorskému dílu. Nezavádí však opatření, kterými by bylo možné dodržování autorských práv vynucovat.

e) Smlouva o výkonech výkonných umělců a o zvykových záznamech (dále jen "WPPT"). Stejně jako WCT je i WPPT uzavřena v rámci WIPO, a to 20. prosince 1996 v Ženevě a je platná od 20. května 2002. WPPT zavádí režim národního zacházení pro výkonné umělce a pro výrobce zvukových záznamů a stanoví určitá práva, která musí být těmto osobám garantována. Zmiňuje se též o technických prostředcích ochrany, jakož i o informacích o správě práv k autorskému dílu. Nestanoví též žádné donucovací prostředky.

f) Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů (dále jen "směrnice 91/250/EHS"). Směrnice 91/250/EHS byla přijata zejména proto, že počítačové programy nebyly dostatečně chráněny a pokud taková ochrana existovala, měla zpravidla různou podobu. Takové rozdíly mezi právními řády členských států způsobovaly přímé, záporné účinky na fungování společného trhu, jež bylo nutné odstranit a zabránit vzniku novým. Za tím účelem bylo členským státům uloženo, aby chránily počítačové programy jako literární díla, aby určily subjekt a předmět právní ochrany, výlučná práva pro chráněné osoby a aby stanovily dobu trvání ochrany.

g) Směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (dále jen

"směrnice 93/83/EHS"). Směrnice 93/83/EHS byla přijata proto, že družicové a kabelové vysílání přenášené přes hranice členských států bylo považováno za jeden z nejdůležitějších způsobů prosazování vytváření a upevňování stále těsnějších vazeb mezi členskými státy a zajišťování hospodářského a společenského růstu společným postupem pro odstraňování bariér. A proto bylo nutné harmonizovat právní řády členských států za účelem zajištění právní jistoty nositelům práv na vyplacení odměny, odblokování využívání práv nositelů výlučných práv a zajištění volného oběhu programů mezi členskými státy.

h) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází (dále jen "směrnice 96/9/ES"). Směrnice 96/9/EHS byla přijata proto, že právní ochrana databází byla nedostatečná a nejednotná, což vedlo ke vzniku přímých, nepříznivých účinků na fungování vnitřního trhu (zejména svobodu osob poskytovat produkty a služby databází a služby on-line), proto bylo třeba ochranu databází harmonizovat.

i) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen "informační směrnice"). Díky růstu technologického rozvoje a zvýšení možností tvorby, výroby a využívání je nutné zavést v členských státech opatření, která na tyto skutečnosti budou vhodně reagovat, podpoří rozvoj informační společnosti, jakož i podstatné investice do tvůrčí a inovační činnosti a síťové infrastruktury a zvýší konkurenceschopnost evropského průmyslu. Směrnice 2001/29/ES představuje harmonizaci, která poskytuje vysokou úroveň ochrany a zajišťuje tak udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, spotřebitelů, kultury, průmyslu a široké veřejnosti.

j) Nařízení Rady 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo (dále jen "nařízení 1383/2003"). Vzhledem k tomu, že uvádění zboží porušujícího práva duševního vlastnictví na trh jednak způsobuje značnou škodu výrobcům, jakož i obchodníkům dodržujícím právní předpisy, a jednak klame spotřebitele (může ohrozit o jejich zdraví a bezpečnost), je třeba takovou činnost zakázat. Nařízení 1383/2003 tak zakazuje, aby zboží (ze třetích zemí), které porušuje práva duševního vlastnictví, bylo uvedeno na celní území Společenství, a stanoví jak lze proti takovému porušujícímu zboží zasáhnout.

k) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví (dále jen "směrnice 2004/48/ES"). Cílem směrnice 2004/48/ES je "sblížení právních systému tak, aby byla zajištěna vysoká, rovnocenná a stejnorodá úroveň ochrany vnitřního

trhu"<sup>161</sup>, a to za účelem podpory inovace a tvořivosti, rozvoje zaměstnanosti a zvýšení konkurenceschopnosti. Směrnice 2004/48/ES vychází z dohody TRIPS, a proto i zde nalezneme jak prostředky hmotněprávní, tak i prostředky vyplývající v práva procesního.

1) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (dále jen "směrnice 2006/115/ES"). Směrnice 2006/115/ES vychází ze skutečnosti, že pronájem a půjčování hraje významnou úlohu a výroba nedovolených napodobenin je stále větší hrozbou, a proto zavádí ochranu autorských děl i prostřednictvím práva na půjčování a pronájem, což může mít zásadní vliv na hospodářský a kulturní vývoj Společenství.

---

<sup>161</sup> Směrnice 2004/48/ES, recitál 10.



## 11. Neoprávněné užití autorského díla

### 11.1 Užití díla

Ani na úrovni mezinárodního práva, jakož ani v rámci práva komunitární se nestanoví, co se má na mysli pod pojmem "užití díla" a ani zde nenajdeme obecnou úpravu práva dílo užit, avšak lze to dovodit z tradičního chápání některých majetkových práv jako tzv. *iura conventionis* (the law of the Convention)<sup>162</sup>.

Oba právní systémy – mezinárodní i komunitární – upravují některé způsoby, kterými lze dílo užit. Mezinárodními smlouvami, které zmiňují některá z majetkových práv jsou VÚAP, WCT, dohoda TRIPS a RÚB. Významnými evropskými předpisy jsou informační směrnice, směrnice 96/9/ES, směrnice 91/250/EHS, směrnice 2006/115/ES a směrnice 93/83/EHS.

#### 11.1.1 Právo na rozmnožování díla

Právo na rozmnožování díla je známé jak na úrovni mezinárodní, tak i evropské.

Podle čl. IV bis VÚAP je jedním ze základních práv, které slouží k zajištění majetkových zájmů autora mimo jiné výlučné právo autora udílet svolení k rozmnožování jakýmkoli způsobem. Členské státy mohou stanovit výjimky z tohoto práva, avšak musí mu stanovit rozumnou úroveň účinné ochrany. Také čl. 9 RÚB stanoví, že autoři literárních a uměleckých děl mají mít výlučné právo souhlasit s rozmnožováním takových děl jakýmkoli způsobem\ a v jakékoli podobě, přičemž lze rozmnožování v členských státech dovolit i ve zvláštních případech, nenarušuje-li to normální využívání díla a nezpůsobuje-li to neoprávněnou újmu oprávněným zájmům autora.

Obecnou komunitární úpravu představuje informační směrnice, která v čl. 2 právo na rozmnožování díla kromě autora přiznává i výkonným umělcům výrobcům zvukových záznamů, výrobcům prvotních záznamů filmů a vysílacím organizacím; oproti VÚAP dále zpřesňuje, že oprávněná osoba může s rozmnožováním díla souhlasit nebo ho zakázat a že může jít o rozmnožování přímé či nepřímé, dočasné či trvalé, v jakékoli formě, celku nebo části. Zvlášť je právo na rozmnožování díla stanoveno pro nositele práv k počítačovému programu, a to v čl. 4 písm. a) směrnice 91/250/EHS, který nad rámec obecné úpravy v informační směrnici stanoví povinnost získat svolení od nositele práva i v případě rozmnožování nezbytného

---

<sup>162</sup> Pojem "*iura conventionis*" znamená buď pravidla zavedená konkrétní smlouvou anebo konkrétní práva vyplývající ze smlouvy. (STERLING, J.A.L. *World Copyright Law*. Second edition. London : Sweet & Maxwell, 2005. Page 1007.)

pro zavedení, zobrazení, provoz, přenos nebo ukládání počítačového programu do paměti; a pro autora databáze, a to v čl. 5 písm. a) směrnice 96/9/ES.

V autorském zákoně je rozmnožování díla upraveno v § 13, jde o ustanovení plně odpovídající výše uvedeným předpisům, navíc ale ještě stanoví formy rozmnoženiny díla.

### **11.1.2 Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla**

Právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla uvádí v rámci mezinárodního práva čl. 6 WCT. Stanoví, že autoři literárních a uměleckých děl mají mít výlučné právo svolit ke zpřístupnění originálu nebo rozmnoženiny svých děl veřejnosti, a to buď prodejem anebo jiným převodem vlastnictví a že členské státy mohou upravit podmínky pro uplatnění vyčerpání práva.

Čl. 4 informační směrnice oproti WCT uvádí, že autor může k veřejnému rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla prodejem nebo jinak udělit souhlas, anebo ho může zakázat. Navíc je zde stanoveno, že právo na rozšiřování se ve Společenství nevyčerpá, nedojde-li ovšem k prvnímu prodeji nebo jinému převodu vlastnictví nositelem práv nebo s jeho souhlasem. Opět speciální úprava se vztahuje na nositele práv k počítačovým programům a na autory databází.

Čl. 4 písm. c) směrnice 91/250/EHS dává nositeli práv k počítačovému programu právo souhlasit s jakoukoli formou veřejného šíření původního počítačového programu nebo jeho rozmnoženiny. Autor databáze může povolit jakoukoli formu rozšiřování databáze nebo jejích rozmnoženin na veřejnost, a to v souladu s čl. 5 písm. c) směrnice 96/9/ES.

Ustanovení § 14 autorského zákona, které upravuje rozšiřování, je plně v souladu jak s mezinárodními, tak i komunitárními předpisy.

### **11.1.3 Právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla**

Právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla je na úrovni mezinárodní upraven jak WCT, tak dohodou TRIPS. Dohoda TRIPS v čl. 11 upravuje právo pro autory (resp. jejich právní nástupce) pouze počítačových programů a kinematografických děl udělit souhlas nebo zakázat komerční pronajímání originálů nebo kopií jejich autorských děl veřejnosti, s výjimkou pronajímání kinematografických děl, které by vedlo k jejich rozsáhlému kopírování závažně poškozující výlučné právo reprodukce autora, a s výjimkou takového pronajímání počítačového programu, kdy počítačový program sám o sobě není podstatným předmětem pronajímání. Stejná právní úprava je obsažena i v čl. 7 WCT, a to s jediným rozdílem – právo udělit svolení k pronájmu náleží, kromě dvou výše uvedených také autorům děl obsažených na zvukových záznamech, přičemž je možné ponechat v platnosti systém přiměřeného odměňování autorů

platný k datu 15.dubna 1994, není-li to na újmu hmotnému ohodnocení výlučného práva autora na rozmnožování.

Podle čl. 3 směrnice 2006/115/ES náleží výlučné právo udělit svolení anebo zakázat pronájem, jak autorovi, tak i výkonnému umělci, výrobci zvukového záznamu a výrobci prvotního záznamu filmu, přičemž podle čl. 2 odst. 1 písm. a) je pronájmem zpřístupnění za účelem užívání na omezenou dobu, spojené s přímým či nepřímým hospodářským nebo obchodním prospěchem. Zmínka o právu na pronájem počítačového programu je také učiněna v čl. 4 písm. c) směrnice 91/250/EHS, kde pronájem je zahrnut do práva na veřejné šíření, které může nositel práv k počítačovému programu povolit či zakázat.

V autorském zákoně je pronájem upraven v § 15, jedná se ustanovení plně souladné s výše uvedenými předpisy.

#### **11.1.4 Právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla**

Právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla není v mezinárodním právu známé, známé je však v právu komunitárním.

Stejně tak, jako výše uvedené právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla, je uvedeno v čl. 3 směrnice 2006/115/ES. Zde se stanoví, že autor, výkonný umělec, výrobce zvukového záznamu a výrobce prvotního záznamu filmu má právo udělit svolení nebo zakázat půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla, záznamu výkonu, zvukového záznamu a originálu či rozmnoženiny filmu. Pojmem půjčování, dle čl. 2 odst. 1 písm. b) se myslí zpřístupňování za účelem užívání na omezenou dobu, které není spojeno s přímým ani nepřímým hospodářským nebo obchodním prospěchem, pokud je uskutečňuje veřejně přístupné zařízení.

Ustanovení § 16 autorského zákona je plně v souladu s ustanoveními směrnice.

#### **11.1.5 Právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla**

Ani v mezinárodních smlouvách, ani v evropských předpisech není uvedeno právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla. Jde tedy o speciální českou úpravu, a to v § 17 autorského zákona.

#### **11.1.6 Sdělování díla veřejnosti**

Posledním ze způsobů užití díla je velká skupina práv na sdělování díla veřejnosti.

Mezinárodní právo toto právo upravuje jak obecně, tak i uvádí některé z možných způsobů sdělování díla veřejnosti. Obecnou úpravu představuje čl. 8 WCT. Hovoří se zde o výlučném právu autorů uměleckých a literárních děl povolit jakékoli sdělování jejich děl

veřejnosti, a to po drátě nebo bezdrátovými prostředky a i takovým způsobem, že každý může mít přístup k takovým dílům na místě a v čase podle své individuální volby. Způsoby, jak lze sdělovat originál díla nebo jeho rozmnoženinu veřejnosti, jsou stanoveny ve VÚAP a v RÚB.

Čl. 11 RÚB stanoví výlučné právo autorům dramatických, hudebně dramatických a hudebních děl povolit veřejné provozování a provedení svých děl, a to jakýmkoli prostředky a způsoby, a veřejný přenos provozování a provedení jejich děl jakýmkoli prostředky; a v čl. 11 ter RÚB výlučné právo autorům literárních děl povolit přednášení jejich děl, a to jakýmkoli prostředky nebo způsoby, a veřejný přenos přednesení jejich děl jakýmkoli prostředky. Obecně právo pro autory svolit k veřejnému provozování a provedení stanoví i čl. IV bis VÚAP, avšak členské státy mají možnost upravit výjimku z tohoto práva při zachování rozumné úrovně účinné ochrany. Stejně ustanovení VÚAP a čl. 11 bis odst. 1 bod i) RÚB upravují právo autorů literárních a uměleckých děl vysílat svá díla rozhlasem nebo televizí (resp. veřejně šířit díla jakýmkoli jinými prostředky sloužícími k bezdrátovému šíření znaků, zvuků nebo obrazů). Dále čl. 11 RÚB, a to v odst. 1 bod ii) stanoví právo udělit svolení k jakémukoli veřejnému sdělování po drátě nebo bezdrátově díla vysílaného rozhlasem nebo televizí jakékoli jiné organizaci než původní a v odst. 1 bod iii) výlučné právo povolit veřejné sdělování díla vysílaného rozhlasem nebo televizí tiskačem nebo jakýmkoliv jiným obdobným zařízením k přenosu znaků, zvuků nebo obrazů.

Na rozdíl od mezinárodních smluv evropské předpisy hovoří pouze obecně o právu na sdělování díla veřejnosti a neuvádí žádný ze způsobů takového sdělování. Obecnou úpravu představuje čl. 3 informační směrnice, který zavádí výlučné právo autorů, jakož i výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů, výrobců prvotních záznamů filmů a vysílacích organizací povolit nebo zakázat jakékoli sdělení jejich děl, jakož i záznamů jejich výkonů, jejich zvukových záznamů, originálu nebo rozmnoženin jejich filmů a záznamů jejich vysílání veřejnosti po drátě nebo bezdrátově, a to i takovým způsobem, že kdokoli z veřejnosti má k těmto předmětům ochrany přístup v jím zvoleném místě a době, přičemž toto právo se žádným sdělením resp. zpřístupněním veřejnosti nevyčerpá. Speciálně je výlučné právo autora databáze na sdělování, zobrazování nebo předvádění databáze na veřejnosti upraveno v čl. 5 písm. d) směrnice 96/9/ES. Doplňující úpravu představuje směrnice 93/83/EHS. Čl. 2 totiž hovoří o výlučném právu autora udělit souhlas se sdělením autorského práva veřejnosti prostřednictvím družice a čl. 8 vyžaduje, aby členský stát dbal při přenosu programů pomocí kabelu z jiného členského státu na své území dodržování autorských práv a práv s ním souvisejících.

Český autorský zákon v § 12 odst. 4 písm f) taktéž zavádí právo na sdělování díla veřejnosti a příkladným výčtem stanoví, co považuje za způsoby sdělování veřejnosti (lze si

tedy představit, že ke sdělení díla veřejnosti může dojít i jiným způsobem); ustanoveních § 18 – 23 pak sdělování díla veřejnosti a způsoby sdělování díla veřejnosti definují a provádí ustanovení výše uvedených mezinárodních smluv a evropských směrnic, a to tak, že všechny tři úpravy jsou ve vzájemném souladu.

#### **11.1.7 Změny nebo jiné zásahy do autorského díla**

V souvislosti s právem užít dílo je třeba zabývat se také možností autora povolit změnu nebo jiný zásah do svého díla.

RÚB o tomto výlučném právu autora literárních a uměleckých děl hovoří v čl. 12, v němž se píše o právu udílet svolení k zpracování úpravám nebo k jiným změnám díla autora.

V komunitárních předpisech toto výlučné právo není stanoveno obecně, avšak pouze pro nositele práv k počítačovým programům a pro autory databáze. Směrnice 91/250/EHS v čl. 4 písm. b) hovoří o výlučném právu nositele práv povolit překlad, zpracování, úpravu nebo jakoukoli jinou změnu počítačového programu a rozmnožování takto vzniklého programu. Autor databáze může v souladu s čl. 5 písm. b) směrnice 96/9/ES svolit k překladu, zpracování, úpravě a jakékoli jiné změně své databáze.

Autorský zákon samozřejmě také zná toto právo, avšak na rozdíl od uvedených předpisů jej nezařazuje do práv majetkových, nýbrž do práv osobnostních, a to v § 11 odst. 3, kdy hovoří o tom, že v rámci práva na nedotknutelnost díla může autor povolit jakoukoli změnu nebo jiný zásah do svého díla. V navazujícím § 12 odst. 1 se poté upřesňuje, že autor má právo užít své dílo v jiným zpracované či změněné podobě anebo jiné osobě smluvně povolit výkon tohoto práva.

#### **11.1.8 Přístup k nosičům dat**

V souvislosti s právem dílo užít je v České republice upraveno (v § 12 odst. 3 autorského zákona) právo autora, aby mu vlastník věci, na které je autorské dílo vyjádřeno, tuto věc zpřístupnil, a to za účelem výkonu autorských práv. Toto ustanovení je však českým specifikem, obdobné ustanovení se totiž v právu mezinárodním ani komunitárním nevyskytuje.

## **11.2 Nepřímé zásahy do autorského práva – zvláštní skutkové podstaty**

### **11.2.1 Zvláštní delikty spojené s technickými prostředky ochrany**

První skupinu zvláštních skutkových podstat představují ty, které souvisí s technickými prostředky ochrany. Jsou jim věnována ustanovení jak mezinárodních smluv, tak i evropských směrnic.

Na mezinárodní úrovni se jedná o WCT a WPPT. Čl. 11 WCT hovoří o deliktu obcházení technických prostředků ochrany používaných autory (omezuje nakládání s autorskými díly, ke němuž nebylo dáno svolení nebo nebylo dovoleno zákonem). Členské státy mají proti tomuto deliktu stanovit přiměřenou právní ochranu a stanovit účinné prostředky. Stejně je znění čl. 18 WPPT, které se však vztahuje na ochranu výkonných umělců resp. výrobců zvukových záznamů a jejich výkonů resp. zvukových záznamů.

Komunitární právo přichází s úpravou propracovanější, a to v čl. 6 informační směrnice. Kromě ochrany před deliktem obcházení jakýchkoliv účinných technologických prostředků zavádí také ochranu před deliktem výroby, dovozu, rozšiřování, prodeje, pronájmu, reklamy týkající se prodeje nebo pronájmu, držby zařízení, výrobků nebo součástí nebo poskytování služeb (za komerčním účelem), které jsou nabízeny, inzerovány nebo uváděny na trh pro účely obcházení účinných technologických prostředků, které mají pouze omezený komerčně významný účel nebo užití jiné, než je obcházení technologických prostředků, nebo které jsou přednostně určeny, vyrobeny nebo prováděny, a to především za účelem umožnění nebo usnadnění obcházení účinných technologických prostředků. Dále vymezuje pojem technologických prostředků ochrany a stanoví způsoby kontroly přístupu. Uvádí též, že technologické prostředky nemohou zamezovat přístupu k výjimkám z autorskoprávní ochrany. Také směrnice 91/250/EHS v čl. 7 odst. 1 písm. c) stanoví povinnost přijmout opatření proti osobám, které se dopustí uvádění do oběhu nebo držení jakýchkoliv prostředků pro obchodní účely za účelem usnadňování neoprávněného odstraňování či vyřazování z provozu jakéhokoli technického zařízení vytvořeného za účelem ochrany počítačového programu.

Autorský zákon se delikty v souvislosti s technickými prostředky ochrany zabývá v § 43 a plně tak naplňuje požadavky mezinárodní i komunitární.

### **11.2.2 Zvláštní delikty spojené s informacemi o správě práv k autorskému dílu**

Dalšími zvláštními skutkovými podstatami jsou delikty související s informacemi o správě práv k dílu.

V mezinárodním právu to jsou WCT a WPPT, které se těmito delikty zabývají. V čl. 12 WCT se stanoví povinnost členským státům stanovit právní ochranu proti osobě, která neoprávněně odstraní nebo pozmění jakoukoli elektronickou informaci o identifikaci práv nebo neoprávněně rozšiřuje, dovází za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti díla rozmnoženiny děl, přestože věděla o nedovolené změně nebo odstranění takové elektronické informace, a to přestože věděla nebo měla vědět, že tím způsobí, umožní, usnadní nebo zatají porušení autorských práv. Uvádí také, co se považuje za informaci o identifikaci práv. Stejná úprava, avšak ve vztahu k výkonům výkonných umělců, rozmnoženin zaznamenaných výkonů a zvukovým záznamům, je uvedena v čl. 19 WPPT.

Identickou úpravu deliktů souvisejících s informacemi o správě práv v komunitárním právu představuje čl. 7 informační směrnice.

Ustanovení § 44 autorského zákona je plně souladným provedením uvedených mezinárodních smluv a evropské směrnice.

### **11.2.3 Zvláštní delikt nebezpečí vyvolání záměny**

V ustanovení § 45 autorského zákona se hovoří ještě o zvláštní skutkové podstatě zásahu do autorského práva, a to nebezpečím vyvolání záměny. Jde však o úpravu specifickou v českém právním řádu, mezinárodní ani komunitární právo ji totiž nezná.

## 12. Prostředky k ochraně autorského práva

Problematika ochrany autorského práva se objevuje jak v mezinárodních smlouvách, tak i v sekundární legislativě Evropské Unie (zejména ve směrnicích a nařízeních).

Na úrovni mezinárodní se prvně a systematicky ochranou autorských práv zabývá dohoda TRIPS. Dohoda TRIPS však není jedinou mezinárodní smlouvou, která by upravovala ochranu autorských práv. Další, ne však systematickou, ochranu poskytuje RÚB.

V rámci Evropské Unie je hlavním předpisem, systematicky upravujícím ochranu autorských práv, jakož i ostatních duševních práv, směrnice 2004/48/ES. Kromě směrnice 2004/48/ES nalezneme částečnou úpravu ochrany autorských práv i v informační směrnici a v nařízení 1383/2003.

V České republice jsou odpovídající ustanovení obsažena nejen v autorském zákoně, ale i v občanském soudním řádu, v zákoně č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, v trestním zákoníku, jakož i v občanském zákoníku.

V souvislosti s výše uvedenou povinností členských států harmonizovat svůj právní řád s mezinárodními smlouvami, jakož i s komunitárním právem, je však třeba podotknout, že členské státy jsou oprávněny přijmout i jiná opatření než ta, která jsou uvedena v dohodě TRIPS resp. ve směrnici 2004/48/ES, nejsou-li v rozporu s ustanoveními těchto předpisů<sup>163</sup>.

### 12.1 Všeobecné povinnosti

Na úvod jak dohoda TRIPS, tak i směrnice 2004/48/ES, stanoví obecné povinnosti pro členské státy.

Dohoda TRIPS v čl. 41 stanoví povinnost zavést řízení k dodržování práv s cílem provést účinné kroky vůči jakémukoli porušování práv k duševnímu vlastnictví, jakož i urychlená opatření k nápravě zabraňující porušování a opatření odrazující další porušování. Takové řízení musí být nestranné a spravedlivé a jeho výsledkem musí být písemné odůvodněné rozhodnutí.

Obdobně směrnice 2004/48/ES stanoví členským státům povinnost zavést opatření, řízení a nápravná opatření, která jsou potřeba k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví. Musí se však jednat o opatření, řízení a nápravná opatření nestranná a spravedlivá, která nesmí být nadměrnou zátěží.

---

<sup>163</sup> In: čl. 1 odst. 1 dohody TRIPS; čl. 16 směrnice 2004/48/ES



Dle obou dokumentů lze takových opatření používat pouze do takové míry, aby nebránila dovolenému obchodu.

Podobné ustanovení český autorský zákon neobsahuje, avšak jde o principy, které jsou běžné v rámci všech druhů řízení, tedy jak civilního, tak i správního i trestního.

## **12.2 Hmotněprávní nároky**

### **12.2.1 Nároky upravené výhradně českým právem**

Určovací nárok, kterým se podle autorského zákona může autor domáhat určení svého autorství, mezinárodní ani komunitární právo nezná. Stejně tak je výhradně českým právem upraven nárok na přiměřené zadostiučinění v případě způsobení imateriální újmy a nárok na vydání bezdůvodného obohacení.<sup>164</sup>

### **12.2.2 Zápůrčí nárok**

Zápůrčí nárok, kterým se poškozený domáhá toho, aby bylo od ohrožování nebo dokonce od porušování autorského práva upuštěno, zná jak dohoda TRIPS, tak i směrnice 2004/48/ES. Dohoda TRIPS v čl. 44 odst. 1 hovoří pouze o nároku na upuštění od porušování, stejně tak i směrnice 2004/48/ES v čl. 11 (tzv. "soudní příkaz"), který zavádí soudní zákaz dalšího porušování. Oproti mezinárodní a komunitární úpravě, je tak ochrana prostřednictvím autorského zákona širší.

### **12.2.3 Informační nárok**

Právní úpravu informačního nároku rovněž zná jak dohoda TRIPS, tak i směrnice 2004/48/ES.

Dohoda TRIPS v čl. 47 stanoví možnost nařídít porušovateli oznámit majiteli práva totožnost třetích osob zapojených do výroby a distribuce porušujícího zboží nebo služeb a jejich distribuční síť.

Směrnice 2004/48/ES informační nárok v čl. 8 rozšiřuje. Kromě porušovatele lze totiž informační povinnost uložit také osobě, která prokazatelně (v obchodním měřítku) držela zboží porušující právo, užívala služby porušující právo, poskytovala služby používané při činnostech porušujících právo nebo byla označena jako účastník na výrobě, zpracování nebo distribuci zboží

---

<sup>164</sup> Náhrada škody je evropským právem pojata ne zcela shodným způsobem jako náhrada škody v českém právním řádu, zčásti totiž zahrnuje jak náhradu nemateriální újmy (věděl-li (nebo měl vědět) porušovatel, že porušuje svým jednáním autorské právo), tak i nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

či poskytování služeb. Směrnice též rozšiřuje výčet informací o původu a distribučních sítích zboží nebo služeb porušujících právo duševního vlastnictví, tedy informace obsahující jednak jména a adresy výrobců, zpracovatelů, distributorů, dodavatelů a jiných předchozích držitelů zboží nebo služeb, jakož i velkoobchodníků i maloobchodníků, a jednak informace o vyrobeném, zpracovaném, dodaném, přijatém nebo objednaném množství a jednak o ceně za dané zboží a služby.

V porovnání jak s mezinárodní, tak i s komunitární úpravou, je nárok podle autorského zákona širší. Lze ho totiž uplatnit nejen na osobu porušitele, ale taktéž ohrožitele. Rozsah požadovaných informací je taktéž širší např. o původ neoprávněně zhotovené rozmnoženiny.

#### **12.2.4 Odstraňovací nárok**

Taktéž odstraňovací nárok zná jak dohoda TRIPS, tak i směrnice 2004/48/ES. Oba právní předpisy shodně stanoví (čl. 46 dohody TRIPS a čl. 10 směrnice 2004/48/ES – tzv. "ochranná opatření"), že zboží, o němž bylo zjištěno, že narušuje resp. porušuje právo duševního vlastnictví, lze stáhnout z obchodních kanálů anebo dokonce i zničit. Stejně tak lze také stáhnout nebo odstranit materiály a nástroje, jejichž účelem bylo převážně vyrobění zboží porušujícího právo duševního vlastnictví. Oba předpisy se též shodují v tom, že odstraňovací nárok by však měl být úměrný závažnosti porušení, a to s ohledem na zájmy třetích osob.

Dle mého názoru se úprava v autorském zákoně s oběma uvedeným předpisy zcela shoduje.

#### **12.2.5 Zvláštní záporní nárok**

Dalším z hmotněprávních prostředků ochrany, který byl do českého autorského práva zaveden v rámci harmonizace, je možnost zakázat poskytovat službu, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování autorského práva. V tomto případě jde však o harmonizaci pouze s komunitárním právem, mezinárodní právo totiž tento prostředek nezná. Jak v čl. 8 odst. 3 informační směrnice, tak i v čl. 11 poslední věty směrnice 2004/48/ES se uvádí, že v členských státech musí být možné žádat soud, aby zakázal činnost zprostředkovatelům, kteří poskytují služby, které mohou třetí osoby užívat k porušování práva duševního vlastnictví resp. autorského práva.

I v tomto případě jde úprava v autorském zákonu nad rámec, když stanoví, že lze zakázat i služby, která může sloužit pouze k ohrožení autorského práva, česká ochrana je tedy oproti té komunitární širší.

### **12.2.6 Nárok na uveřejnění rozsudku**

Stejně tak nárok na uveřejnění rozsudku upravuje, kromě českého, pouze komunitární právo, a to v čl. 15 směrnice 2004/48/ES. V případě, že je zahájeno soudní řízení pro porušení práva duševního vlastnictví, může navrhovatel požádat o to, aby soud nařídil porušovateli (na jeho náklady) vhodným způsobem rozšířit informace ohledně rozhodnutí, včetně možnosti zveřejnit část nebo i celé rozhodnutí.

Česká autorskoprávní je opět širší, neboť autorský zákon zavádí možnost, aby soud, kromě nařízení uveřejnění rozsudku, případně i určil rozsah, formu a způsob uveřejnění.

### **12.2.7 Náhrada škody a ušlý zisk**

Kromě typických autorskoprávních nároků se lze jak podle dohody TRIPS, tak i podle směrnice 2004/48/ES domáhat náhrady škody a ušlého zisku.

Dohoda TRIPS v čl. 45 odst. 1 stanoví povinnost zavést možnost, aby soudy nařídily porušovateli práva k duševnímu vlastnictví nahradit škodu majiteli tohoto práva, v případě, že k takovému porušení došlo zaviněně. Kromě náhrady škody v případě zaviněného porušení dává dohoda TRIPS v čl. 45 odst. 2 členským státům na vybranou, zda zavedou či nezavedou předem stanovenou výši náhrady škody, a to v případě, že porušitel porušil právo k duševnímu vlastnictví nezaviněně.

Podobně je náhrada škody upravena v čl. 13 směrnice 2004/48/ES. Avšak zde je stanoveno, že náhrada škody má odpovídat skutečné újmě, kterou nositel práva utrpěl. Skutečnou újmu je možné určit dvěma způsoby, mezi nimiž si má členský stát vybrat. První možností je určit skutečnou újmu s přihlédnutím ke všem vhodným aspektům, např. k nežádoucím hospodářským výsledkům (ušlý zisk, neoprávněné zisky porušovatele), ale i k morální újmě. Druhou možností je určit náhradu škody na základě fikce – paušální částkou, např. dle výše licenčních poplatků. Taktéž směrnice dává členským státům na vybranou zda zavést či nezavést předem stanovenou náhradu škody pro případ nezaviněného porušení práva k duševnímu vlastnictví.

Tato předem stanovená náhrada škody pro případ nezaviněného porušení práva k duševnímu vlastnictví v českém právním řádu zavedena není. Ustanovení o náhradě škody je však zcela v souladu jak s úpravou mezinárodní, tak i komunitární. Náhrada škody je založena na principu zavinění a výše škody je v autorském zákoně stanovena speciálně, podle druhé možnosti zavedené směrnicí 2004/48/ES, odpovídá obvyklé výši licenční odměny v době neoprávněného nakládání s autorským dílem.

Na rozdíl od české právní úpravy, ani předpisy mezinárodní, ani komunitární se nijak nezmiňují o nárocích z bezdůvodného obohacení; v tomto případě je tedy česká právní ochrana širší.

### **12.2.8 Celní opatření**

Zvláštní skupinou hmotněprávních nároků jsou tzv. celní opatření, jež zná jak dohoda TRIPS, tak nařízení 1383/2003.

V rámci dohody TRIPS jsou tato celní opatření upravena v oddílu 4 části III (čl. 51 – 60), a to pod názvem "Zvláštní předpisy týkající se opatření na hranicích" (z povahy věci tedy vyplývá, že vytvoří-li se mezi členskými zeměmi celní unie (zrušení veškerých kontrol pohybu zboží přes hranice zemí celní unie), není nutné aplikovat tato ustanovení). Zavádí se návrhové řízení, kdy majitel práva písemně žádá (správní či soudní orgány) o přerušování řízení o propuštění zboží podezřelého z porušování práva k duševnímu vlastnictví (pouze pro případ zboží porušující autorská práva<sup>165</sup> nebo označení zboží padělanou ochrannou známkou) do volného oběhu, případně o přerušování řízení o propuštění zboží určeného pro vývoz z území. K žádosti musí majitel připojit důkazy o porušení jeho práva k duševnímu vlastnictví a podrobný popis zboží, zároveň je povinen zaplatit peněžní jistotu jako záruku proti zneužití. Rozhodne-li příslušný orgán o tom, že se řízení přerušuje, je majitel práva povinen do deseti pracovních dnů zahájit řízení vedoucí k rozhodnutí ve věci (není-li lhůta prodloužena), jinak dojde k propuštění zboží. Je-li zboží zadrženo neoprávněně, je majitel práva povinen uhradit dovozci (příjemci, majiteli zboží) náhradu škody. Jde-li však o zboží, které porušuje práva k duševnímu vlastnictví, jsou příslušné orgány oprávněny nařídit zničení či likvidaci tohoto zboží. Tato ustanovení není nutné aplikovat na malé množství zboží neobchodní povahy, jsou-li umístěny v osobním zavazadle cestujícího nebo jsou-li zasílány v malých dávkách.

Obdobně, avšak podrobněji je celní zajištění upraveno v nařízení 1383/2003 (nařízení je právní instrument přímo závazný v členských státech, je tedy součástí českého právního řádu). Nařízení 1383/2003 v recitálu 3 uvádí, že se vztahuje na zboží porušující právo k duševnímu vlastnictví, které pochází nebo jeho dováženo ze třetích zemí (mimo hranice Evropské Unie). Za zboží porušující právo k duševnímu vlastnictví se považují padělký a nedovolené napodobeniny (oba tyto pojmy jsou zde definovány). Oproti dohodě TRIPS je zde zavedena možnost, aby celní orgány, předtím, než žadatel podá žádost, v případě podezření, že zboží

---

<sup>165</sup> Zboží porušující autorská práva je jakékoli zboží, které je kopií pořízenou bez souhlasu právoplatného majitele nebo majitelem práva řádně zplnomocněné osoby v zemi výroby a jež je přímo či nepřímo pořízeno z výrobku, jestliže by pořízení kopie mohlo představovat porušení autorského práva nebo příbuzného práva podle práva práva dovážející země. (Dohoda TRIPS, pozn. pod čarou č. 14 písm. a)

porušuje právo k duševnímu vlastnictví, pozastavily maximálně na dobu tří pracovních dní propuštění zboží, zadržely jej a umožnily tak držiteli práva podat žádost o přijetí opatření (precizněji jsou upraveny forma a náležitosti žádosti). Také se již nehovoří pouze o příslušných orgánech, nýbrž o celním útvarů resp. celních orgánech. Nově, je-li žádost schválena, stanoví celní útvar jednorocní lhůtu (s možností prodloužení), během níž musí celní orgány přijmout opatření, a odešle rozhodnutí příslušnému celnímu orgánu. Je-li prokázáno, že zboží je podezřelé z porušování práva k duševnímu vlastnictví, celní úřad pozastaví propuštění zboží anebo jej zadrží, a to za účelem zjištění, zda předmětné zboží opravdu právo k duševnímu vlastnictví porušuje či nikoli. Lze využít i tzv. zkrácený postup, při kterém celní orgány se souhlasem držitele práva, poté co je písemně vyrozumí o tom, že zboží porušuje právo k duševnímu vlastnictví, rovnou přistoupí ke zničení zboží, a to na náklady a odpovědnost držitele práva. Zboží, o kterém bylo v řízení rozhodnuto, že porušuje právo k duševnímu vlastnictví, může být zničeno či s ním jakkoli jinak naloženo k zabránění způsobení újmy držiteli práva a ke zbavení osoby porušovatele hospodářského zisku či může propadnout státu.

Jak již bylo výše uvedeno, v České republice je nařízení 1383/2003 součástí právního řádu a je přímo závazné. Na něj navazuje zákon č. 191/1999 Sb., který zpřesňuje aplikaci nařízení v českých podmínkách. V autorském zákoně ustanovení o celním opatření ve vztahu ke zboží porušujícím právo k duševnímu vlastnictví pocházející ze třetích zemí nenalezneme. Nalezneme zde však úpravu nad rámec dohody TRIPS a nařízení 1383/2003, a to jednak možnost autora (jakož i kolektivního správce a právnické osoby oprávněné hájit zájmy autorů) domáhat se u celních orgánů informací ohledně obsahu a rozsahu dovozu, přijetí, vývozu nebo odeslání blíže specifikovaných kategorií zboží, a jednak celního zajištění vztahující se však na zboží z Evropské Unie (nejedná se však o řízení návrhové, nýbrž o řízení zahajované ex officio celními orgány).

### **12.2.9 Trestní opatření**

Dohoda TRIPS kromě výše uvedených nároků, kterých se mohou autoři domáhat, v čl. 61 stanoví, aby členské státy zajistily trestní řízení a tresty, a to minimálně pro porušení autorského práva v komerčním měřítku. Tresty uložené za spáchaný trestný čin musí zahrnovat přinejmenším trest odnětí svobody a/nebo peněžitou pokutu, a to v dostatečné výši, aby působily odstrašujícím dojmem a aby odpovídaly závažnosti trestného činu; lze však zavést i jiné tresty, jako např. zabavení, konfiskaci a zničení porušujícího zboží, jakož i nástrojů a materiálů používaných převážně k páčání trestného činu.

Na úrovni komunitárního práva se obdobné nápravné opatření nevyžaduje.

Český právní řád zavádí v § 270 trestního zákoníku trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Nad rámec dohody TRIPS lze za spáchaný trestný čin uložit i zákaz činnosti, naopak český právní řád nezná trest zničení.

#### **12.2.10 Alternativní opatření**

Komunitární právo zná i tzv. alternativní opatření, které je upraveno čl. 12 směrnice 2004/48/ES. Členské státy mohou, ale nemusí ve svém právním řádu upravit, že, je-li to vhodné a požádá-li o to osoba porušitele, jejíž jednání nebylo zaviněné, soudní orgány mohou této osobě uložit místo jiného opatření zaplatit peněžní vyrovnání poškozenému, a to za podmínky, jeví-li se takové peněžní vyrovnání jako dostatečné.

Dohoda TRIPS, ani český právní řád podobný alternativní nárok neznají.

### **12.3 Procesněprávní nároky**

Kromě výše uvedených nároků vyplývajících z hmotného práva, je ochrana autora zajištěna také prostřednictvím nároků vyplývajících z práva procesního. Takové nároky jsou známé jak v právu mezinárodním, tak v právu komunitárním.

#### **12.3.1 Řízení o nárocích z autorského práva**

Členské státy jsou především povinné zavést řízení, které má sloužit k uplatňování práv k duševnímu vlastnictví.

Dohoda TRIPS stanoví tuto povinnost v čl. 42, když požaduje, aby majitelé práv měli k dispozici občanskoprávní soudní řízení, týkající se dodržování jakéhokoli práva k duševnímu vlastnictví upraveného dohodou TRIPS. Dále stanoví požadavky na takové občanskoprávní řízení, např. písemné oznámení odpůrci obsahující dostatečné množství údajů, možnost nechat se zastoupit nezávislým právním zástupcem, neukládat nadměrně tíživé požadavky na osobní účast, právo stran zdůvodnit své nároky a předložit důkazy, ochrana důvěrných informací.

Směrnice 2004/48/ES taktéž požaduje, aby členské státy zavedly řízení (nespecifikuje však jeho druh), které nebude nadměrně složité a nákladné, neobsahující nerozumné lhůty, nemající za následek bezdůvodné zdržení, nebránící právně dovolenému obchodu a účinné a přiměřené.

V českém právní řádu spory o nároky z autorského práva spadají do rámce občanskoprávního řízení, a to v souladu s § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu.

V občanském soudním řádu jsou taktéž zakotveny všechny výše uvedené principy ovládající civilní proces. Lze tedy uzavřít, že všechny předpisy jsou ve vzájemném souladu.

### **12.3.2 Důkazní povinnost**

Jak dohoda TRIPS v čl. 43 odst. 1, tak i směrnice 2004/48/ES shodně stanoví, aby členské státy zavedly povinnost žalobci nařídit, aby jednak předložil obvykle dostupné důkazy k prokázání svých nároků a jednak uvedl důkazy, o nichž ví, že se nacházejí pod kontrolou protistrany. Soud pak může protistraně nařídit předložení takových důkazů (výjimku tvoří důvěrně informace). Směrnice 2004/48/ES navíc uvádí, že členské státy mohou stanovit, že přiměřený počet vzorků rozmnoženin díla se bude považovat za dostatečný důkaz.

Kromě posledně uvedeného je občanský soudní řád plně v souladu s uvedenými požadavky. Důkazní povinnost je upravena v § 120 odst. 1 občanského řádu, povinnost protistrany předložit důkaz je upravena zvláště u každého z důkazních prostředků, např. povinnost svědčit (§ 126 občanského soudního řádu), povinnost zpracovat odborný posudek, potvrzení nebo odborné vyjádření (§ 127 občanského soudního řádu), povinnost sdělit významné skutečnosti (§ 128 občanského soudního řádu), ediční povinnost (§ 129, 130 občanského soudního řádu); ochranu důvěrných informací upravuje § 124 občanského soudního řádu.

### **12.3.3 Předběžná opatření a zajištění důkazu**

Velmi významným prostředkem ochrany autorských práv jsou tzv. předběžná opatření a zajištění důkazu. Zavádí je jak mezinárodní, tak i komunitární právo.

Dohoda TRIPS obsahuje čl. 50, nazvaný "Prozatímní opatření", jenž požaduje zavést možnost soudu nařídit okamžitá a účinná opatření za účelem jednak zabránit jakémukoli porušení práva k duševnímu vlastnictví (zejména zabránit propuštění zboží do své obchodní sítě) a jednak zajistit určitý důkaz o údajném porušení. Žadatel o nařízení prozatímního opatření bude vyzván, aby svoji žádost podložil přiměřenými důkazy, případně může být vyzván, aby předložil další potřebné informace. Je též povinen složit záruku (odpovídající jistotu), a to za účelem předejití zneužití a ochrany odpůrce. Soudní orgány jsou oprávněny přijmout opatření i bez slyšení druhé strany, avšak jsou povinny ji o tom neprodleně vyrozumět. Nařízené prozatímní opatření může být na žádost odpůrce zrušeno, může však také pozbýt účinnosti, neučiní-li žadatel ve stanovené lhůtě kroky směřující k zahájení řízení vedoucí k rozhodnutí ve věci (v tomto případě může být žadateli nařízeno, aby odpůrci poskytl náhradu škody způsobenou prozatímním opatřením).

Oba uvedené procesní prostředky upravuje také směrnice 2004/48/ES, a to v čl. 7 a 9. Obě ustanovení vychází ze stejných požadavků jako dohoda TRIPS, v určitých ohledech jsou ale konkrétnější. Především specifikuje, co může navrhovatel žádat – soudy jsou oprávněny vydat soudní zákaz za účelem zamezení hrozícímu porušení práva k duševnímu vlastnictví, prozatímně zakázat nebo podmínit složením záruky (za účelem odškodnění nositele práva) pokračování v údajném porušování či nařídít zabavení nebo vydání zboží, které je podezřelé, že porušuje právo k duševnímu vlastnictví. První dva zákazy je možno vydat nejen vůči porušovateli práva k duševnímu vlastnictví, ale také vůči zprostředkovateli, jehož služby jsou třetí osobou využívány k porušování práv k duševnímu vlastnictví. Nad rámec dohody TRIPS je dále stanoveno, že v případě, že došlo k porušení v obchodním měřítku a byla-li by ohrožena náhrady škody pro poškozeného, mohou soudy údajnému porušovateli předběžně zabavit movitý i nemovitý majetek, zmrazit bankovní účty i jiný majetek a nařídít mu předložit bankovní, finanční a obchodní doklady. K zajišťování důkazů jsou uvedeny příklady významných důkazů ke zjištění zda došlo k porušování či nedošlo, např. podrobný popis, odebrání vzorků nebo i fyzické zabavení zboží porušujícího právo k duševnímu vlastnictví, jakož i nástrojů nebo materiálů použitých k výrobě nebo distribuci porušujícího zboží a dokumentů vztahujících se ke zboží. Členské státy si také mohou vybrat, zda zavedou možné opatření na ochranu totožnosti svědků.

V České republice jsou předběžná opatření a zajištění důkazu upravena v občanském soudním řádu, a to v ustanoveních § 74 – 78g. Tato ustanovení jsou v plném souladu s mezinárodními i komunitárními požadavky. Jediným rozdílem je, že § 76 občanského soudního řádu nestanoví přesně, jaká předběžná opatření lze uložit v rámci řízení o nárocích vycházejících z autorského zákona, jde ale o příkladný výčet nároků, tudíž se nejedná o ustanovení, které by bylo v rozporu se zněním směrnice 2004/48/ES. Ustanovení § 78b – 78g občanského soudního řádu jsou věnována přímo zajištění předmětů důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví a jsou provedením čl. 7 směrnice 2004/48/ES.



## **13. Autorská odměna**

Problematika autorských odměn placených at' už na základě právního předpisu či na základě licenční smlouvy není na mezinárodní ani komunitární úrovni nijak komplexně ani systematicky upravena. Jedinou výjimku představuje směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

### **13.1 Autorská odměna placená na základě zákona**

#### **13.1.1 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla**

Autorskou odměnou placenou při opětném prodeji originálu uměleckého díla zavádí již RÚB, a to v čl. 14 ter. Stanoví se nezcizitelné práva autora (zemřel-li autor, tak osoby nebo instituce určené podle vnitrostátního práva) na podíl z výtěžku opětovných prodejů jak originálů uměleckých děl, tak původních rukopisů spisovatelů a skladatelů, a to po prvním převodu vlastnictví uskutečněném autorem díla. Právo členského státu má upravit výši podílu a způsob výběru. V členském státě lze této odměny domáhat pouze v případě, že právo státu, k němuž autor přísluší, ji připouští, a to v rozsahu, ve kterém je v členském státě uplatňována (tzv. princip materiální reciprocity).

Na úrovni komunitární je tato odměna upravena komplexně, a to směrnicí 2001/84/ES. Směrnice uvádí, že právo autora na opětný prodej je nezcizitelné a že autor má nárok na odměnu, která souvisí s jakýmkoli opětným prodejem díla učiněným po prodeji prvním, která se určuje v závislosti na prodejní ceně a kterou v zásadě platí prodávající. Podmínkou je, že se takového prodeje musí zúčastnit (nepodstatné v jaké roli) obchodník s uměleckými předměty. Členské státy mohou za přesně stanovených podmínek zavést výjimku z opětného prodeje, kdy se autorská odměna neplatí. Směrnice 2001/84/ES dále určuje, co vše spadá pod pojem originálu uměleckého díla (např. obrazy, sochy, litografie, keramika, fotografie apod., ale taktéž i kopie uměleckých děl zhotovené v omezeném množství autorem); na rozdíl od RÚB se odměna nevztahuje na původní rukopisy skladatelů a spisovatelů. Následující ustanovení se zabývají výpočtem autorské odměny (určité procento z prodejní ceny) a prodejní cenou. Kromě autora má nárok na autorskou odměnu v případě autorovi smrti nabyvatel jeho práv. Členské státy mohou zavést, že autorskou odměnu musí vybírat kolektivní správce (šlo by tedy o právo povinně kolektivně spravované). Směrnice 2001/84/ES obecně stanoví princip materiální reciprocity pro uplatňovaná práva, členské státy však mohou zavést i systém národního zacházení.

V autorském zákoně se odměnou v souvislosti s opětným prodejem originálu díla zabývá § 24 autorského zákona. Jde o harmonizaci českého práva se směrnicí 2001/84/ES provedenou v průběhu roku 2006. Ustanovení § 24, jakož i navazující prováděcí předpisy jsou tak v souladu s mezinárodní i komunitární úpravou.

### **13.1.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní a vlastní vnitřní potřebu**

Nárok na odměnu autora v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu uvedený v § 25 autorského zákona není ani v mezinárodním, ani v komunitárním právu přímo upraven. Oba uvedené systémy však zavádí možnost, aby členské státy zavedly výjimku z výlučného práva autora dát svolení k právu rozmnožovat jeho dílo.

V rámci mezinárodního práva je tak učiněno v čl. 9 odst. 2 RÚB, když stanoví, že členské státy mohou ve zvláštních případech povolit rozmnožování uměleckých a literárních děl, nesmí to však narušit normální využívání díla ani způsobit neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.

Na rozdíl od RÚB stanoví čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) informační směrnice právo nositelů práv na spravedlivou odměnu v případě výjimek z práva na rozmnožování. První výjimkou jsou rozmnoženiny na papíře (jiném podobném nosiči), které vznikly pomocí grafické techniky nebo procesem s obdobnými účinky (nikoli však hudebniny), druhou výjimkou tvoří jakékoliv rozmnoženiny na jakémkoli nosiči, které vytvořila fyzická osoba pro soukromé užití a pro nekomerční účely.

Česká republika využila možnosti zavést takovou výjimku, což se v českém právním řádu odráží v § 25 autorského zákona.

### **13.1.3 Veřejná půjčovatelská licence**

Na mezinárodní úrovni není veřejná půjčovatelská licence nijak zvlášť upravena, avšak povoluje se možnost, aby členské státy stanovily ve svém vnitrostátním právu ve zvláštních případech určitá omezení nebo výjimky autorům v případě, že neodporují běžnému využívání díla a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu autorovi. Je tak stanoveno jak v čl. 9 odst. 2 RÚB, tak v čl. IV bis odst. 2 VÚAP, čl. 13 dohody TRIPS a čl. 10 WCT.

Na rozdíl od té mezinárodní evropská úprava zavádí jako jedno z možných omezení práv autora přímo bezesmluvní knihovní licenci. Čl. 5 odst. 2 písm. c) informační směrnice zavádí u zvláštních úkonů možnost rozmnožovat skutečněnou veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními, muzei nebo archivy, jejichž cílem není přímý ani nepřímý hospodářský

nebo komerční prospěch. A v čl. 6 odst. 1 směrnice 2006/115/ES je zavedena možnost, aby členské státy stanovily výjimku z práva autora na pronájem a půjčování autorských děl resp. jejich rozmnoženin, avšak stanoví podmínku, že jde-li o půjčování veřejné, musí autor obdržet odměnu (její výši stanoví členský stát s ohledem na své kulturně politické cíle).

České autorské právo, dle mého názoru, je plně v souladu jak s mezinárodní, tak i s evropskou úpravou veřejné půjčovatelství licence.

### **13.2 Licenční odměna**

Otázka licenční odměny v souvislosti s poskytnutím práva užít dílo třetí osobě není mezinárodními smlouvami nikterak upravena.

Komunitární právo na tom není o mnoho lépe, jedinou výjimku představuje čl. 5 směrnice 2006/115/ES. Podle tohoto ustanovení má autor (výkonný umělec), v případě že převedl nebo postoupil své právo na pronájem zvukového záznamu či původního filmu nebo jeho rozmnoženiny na výrobce zvukového záznamu či filmu, právo na spravedlivou odměnu za pronájem. Takového práva se není možné vzdát. Právo na spravedlivou odměnu může být spravováno kolektivními správci, členské státy si mohou upravit rozsah takové správy. Mohou také upravit, které osoby budou povinny platit takovou odměnu.

Stejně principy a mnohé další zavádí ustanovení § 46 odst. 1 a na něj navazující § 49 autorského zákona. Oproti komunitární úpravě se však tato ustanovení vztahují na právo na odměnu pro autory, kteří udělili svolení k užití jakéhokoli autorského díla.

## ZÁVĚR

V předchozích pěti částech této práce jsem se pokusila o komplexní zpracování problematiky neoprávněného užití autorského díla, a to jak z hlediska obecných otázek autorského práva, tak z hlediska, dle mého názoru, klíčového – zmapování právních prostředků, které český právní řád poskytuje autorovi k ochraně jeho autorských práv, ať přímo či zprostředkovaně.

Ještě před tím, než shrnu své poznatky o dostatečnosti a efektivnosti české právní úpravy, bych se ráda vyjádřila k otázce harmonizace českého autorského práva s mezinárodními a komunitárními závazky. V první řadě je třeba držet v patrnosti, že komunitární úprava velkou měrou vychází z mezinárodních smluv (např. směrnice 2004/48/ES v recitálu 4 uvádí, že Společenství je vázáno dohodou TRIPS). Na druhé straně existují ale oblasti, kterých se mezinárodní právo nedotýká vůbec a které jsou harmonizovány pouze v rámci Společenství (např. družicové vysílání, kabelový přenos). Česká autorské právo z mezinárodních i z komunitárních závazků vychází, je s nimi v souladu a v určitých případech dokonce poskytuje autorům vyšší standard ochrany.

Při zpracování dané problematiky jsem došla k těmto závěrům.

Osoba autora je proti neoprávněnému užití svého autorského díla chráněna právem soukromým a veřejným.

Soukromoprávní prostředky slouží k přímé obraně autora před neoprávněnými zásahy. V tomto případě je tedy pouze na autorovi (resp. dalších aktivně legitimovaných osobách), dle zásady "Vigilantibus iura scripta sunt.", aby střežil své majetkové právo dílo užit, aby si sám zjišťoval, zda do jeho práva nebylo neoprávněně zasazeno a aby případně sám zahájil u soudu žalobou řízení o porušení autorského práva a navrhl nápravné prostředky, které mu právní řád (autorský zákon, občanský zákoník jakož i občanský soudní řád) poskytují. Škála žalobních nároků, kterých se může autor domáhat, je dle mého názoru dostatečná. Domnívám se však, že výše náhrady škody a výše bezdůvodného obohacení, tak jak ji stanoví autorský zákon, nepředstavuje pro autora významnou satisfakci a zejména na osobu rušitele nepůsobí odstrašujícím dojmem.

Na rozdíl od soukromoprávních prostředků je účelem prostředků veřejnoprávních chránit společnost před jednáním rušitele, které dosahuje takové společenské škodlivosti, že je nutné ho právně sankcionovat. Osoba autora zde ale není tou, jejíž újma je zde prioritně napravována.

V tomto případě je totiž autor chráněn pouze zprostředkovaně, a to tak, že stát jako veřejný

žalobce sankcionuje protiprávní jednání rušitele a zajišťuje, aby k danému jednání již nedocházelo, tedy aby přestalo být zasahováno i do práv autora.

Největším problémem v dnešní době dle mého názoru ale je skutečnost, jak zjišťovat veškerá neoprávněná užití autorských děl. Je tomu tak zejména s ohledem na neomezené možnosti umístování a sdílení autorských děl, ať již se souhlasem autora nebo bez něj, na internetu, a neomezené možnosti stahování a kopírování těchto děl. Internet však není jedinou sítí, která toto umožňuje. Obdobné problémy způsobují i mobilní sítě, kabelový a družicový přenos apod. Autor v těchto případech není schopen zjišťovat ani zjistit, kdy, kde a kým bylo jeho autorské dílo neoprávněně užito. Za této situace pak není schopen využít žádný z přímých soukromoprávních prostředků ochrany k obraně svých práv. Ztížena je i pozice státu, který taková jednání, přestože jsou společensky škodlivá, nemůže postihnout.

Z tohoto důvodu není, dle mého názoru, nutné obohacovat autorské právo o další prostředky ochrany. Bylo by však vhodné zaměřit se právě na nové způsoby zjišťování neoprávněných zásahů do autorských děl, jakož i do autorského práva celkově.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

### Odborné publikace a články

ČERMÁK, Karel Jr. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v ČR v kontextu směrnice EU. *Právní rádce*, 2005, č. 2.

BENEŠOVÁ, Marie. Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnostem postihu umístování televizních a rozhlasových přijímačů na hotelové pokoje podle § 152 trestního zákona. *Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství*, poř. č. 14/2002.

D'AMATO, Anthony. LONG, Doris Estelle. *International Intellectual Property Law*. 1<sup>st</sup> edition. London : Kluwer Law International, 1997. ISBN 90-411-0694-4

DRÁPAL, Ljubomír. BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo : obecná část*. 7. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-049-2.

CHALOUPKOVÁ, Helena. HOLÝ, Petr. *Autorský zákon : komentář*. 3. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-586-5.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné : obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha : Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-24-0.

KLEGA, Lukáš. Práva, která v případě smrti přecházejí jinak než děděním. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 5.

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině – 2. díl*. 2. rozšíř. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

KŘÍŽ, Jan. HOLCOVÁ, Irena. KORDAČ, Jiří. KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2005. ISBN 80-7201-546-X.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. *Důvodová zpráva k autorskému zákonu*. 15.11.1999.

SMEJKAL, Vladimír. Porušování autorských práv v souvislosti s informačními systémy. *Právní rádce*, 2002, č. 10.

STERLING, J.A.L. *World Copyright Law*. 2<sup>nd</sup> edition. London : Sweet & Maxwell, 2003. ISBN 0-421-790-709

ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2006. ISBN 80-251-1090-7.

ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I : komentář*. 2. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-108-6.

ŠTENGLOVÁ, Ivanka. PLÍVA, Stanislav. TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-055-3.

TELEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva – část 1. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 2.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1 : lidskoprávní základy, licenční smlouva*. 2. akt. vyd. Brno : Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

TELEC, Ivo. TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví 2 : česká právní ochrana*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

TULÁČEK, Jan. Bezdůvodné obohacení podle autorského zákona. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 7.

TULÁČEK, Jan. Posmrtný život aneb další osudy autorského díla po smrti autora. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 1.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-573-5.

### **Internetové zdroje**

VACEK, Jiří. *Informační společnost*. [on-line]. Poslední revize 16.7.2001. Dostupné z: <[http://www.kip.zcu.cz/kursy/svt/svt\\_www/4\\_soubory/4\\_1.htm](http://www.kip.zcu.cz/kursy/svt/svt_www/4_soubory/4_1.htm)>.

WIKIPEDIA. Autorské právo. [on-line]. Poslední revize 1.3.2010. Dostupné z: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Autorské\\_právo](http://cs.wikipedia.org/wiki/Autorské_právo)>.

ZLATUŠKA, Jiří. *Informační společnost*. [on-line]. Poslední revize 5.2.2010. Dostupné z: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/122.html>>.

## Právní předpisy

### České právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

Usnesení č. 2/1993 Sb. o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, a o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.

Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.



## **Mezinárodní právní předpisy**

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. července 1971.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech.

## **Evropské právní předpisy**

Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Nařízení Rady 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

## **Soudní rozhodnutí**

Rozhodnutí soudu uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7, rok 1978 (právní věta III).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 6 Tdo 986/2002 ze dne 29.1.2003.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 5 Tdo 160/2005 ze dne 1.3.2005.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 5 Tdo 1254/2005 ze dne 12.10.2005.

Rozhodnutí Evropského soudního dvoru č.j. C-306/05 ze dne 7.12.2006.

Rozhodnutí vrchního soudu č.j. 1 Co 64/2006-93 ze dne 13.9.2006.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 2116/2006 ze dne 31.10.2006.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 149/2007 ze dne 20.11.2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 2277/2007 ze dne 22.10.2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 739/2007 ze dne 30.4.2007.

## **SUMMARY**

### **Unlawful Use of Copyrighted Work (and the Author's Fee)**

This graduation thesis is devoted to the issue of unlawful use of copyrighted work and to the author's fee.

Currently the issue of unlawful use of copyrighted work as well as legal protection of that work is becoming much more interesting than approximately twenty / thirty years ago. This situation is caused by three main circumstances – the growth of piracy (copyrighted works like books, films, sound recordings, computer programmes and so on are widely used now, and in some states it is even very important business), the advent of satellite communication (increasingly entertainment and information services are more available) and the advent of the Internet (because of the worldwide linking of the millions of computers it is very easy to access to, copy and distribute copyrighted works). Thanks to that development the current society is going to resolve the question whether it is possible to maintain the established protection and the sources of remuneration for rightowners, or whether copyright will be engulfed in the ever-increasing electronic use of protected material.

Having in mind this question the goal of this thesis is to map the system of possible legal means of protection against the unlawful use of copyrighted works in the Czech republic as well as to evaluate whether these means are effective enough for the protection of copyright or not.

To achieve that goal I try to work out given issue comprehensively. First of all I present common issues of copyright law like the aim of copyright, the current legal provisions in the Czech republic, the object of copyright law and the authorship. Subsequently I apply to the issue of what are possibilities of use of copyrighted work lawfully according to The Copyright Act (Law No. 121/2000 Coll. as amended) and a contrario I conclude what is unlawful use of copyrighted work (in addition I mention the other infringements of copyright, however it is not the same situation as unlawful use of copyrighted work). As the key of this thesis I consider the part devoted to the description of all possible legal means which can be used by author to protect himself against unlawful use of his work. Czech legal system knows two groups of such means – private means and public means. The private means serve for the direct protection of the author – the author is supposed to take legal action for unlawful use of his copyrighted work as well as to ascertain which remedies he claims. The public means serve for protection the society against the antisocial behaviour and therefore they provide only

mediated protection for the author (the state is the one who takes legal action against the disturber and the author is protected only by cease of that antisocial behaviour). Then I write about the author's fee. It is the payment of use of copyrighted work from the user to the author. The last part of the thesis is devoted to the comparison of Czech, international and European copyright law. The aim is to compare and evaluate to what extent the issue of unlawful use of copyrighted work, the legal means of protection for the author against that unlawful use and the author's fee are harmonised within those legal systems.

In conclusion I would say that Czech legal system (fully harmonised with international and European copyright law) knows such legal means that provides sufficient protection for authors against unlawful use of their copyrighted work (maybe the amount of damages or amount of unjust enrichment could be higher in order to ensure more sufficient remedy for the author and to discourage enough the possible disturber). The problem, however, is how to find out unlawful use of copyrighted work. In the information society where the Internet (and the other similar nets like mobile, cable or wireless nets) governs it is very easy to upload, download and copy copyrighted works and to infringe copyright this way. The author is therefore very limited in taking legal action because he certainly doesn't know whether his copyright has been infringed, where, when and who has caused it. So I would recommend to concentrate on the problem how to find out that copyrighted work has been unlawfully used and the other informations connected herewith.

## **KEY WORDS**

Copyrighted Work (autorské dílo)

Legal Protection (právní ochrana)

Author's Fee (autorská odměna)